

PORTEKİZ CUMHURİYETİ
ANAYASASI

PORTEKİZ CUMHURİYETİ

ANAYASASI

İÇİNDEKİLER

	Madde No: Sayfa No:
Önsöz 443
Temel ilkeler	1-11 445-447
Kısım I. Temel haklar ve ödevler	
Başlık I. Genel ilkeler	12-23 447-450
Başlık II. Haklar, özgürlükler ve teminatlar	
Bölüm I. Kişi hakları, özgürlükleri ve teminatları	24-47 450-458
Bölüm II. Siyasi katılıma ilişkin haklar, hürriyetler ve teminatlar	48-52 458-460
Bölüm III. İşçi hakları, özgürlükleri ve teminatları	53-57 460-461
Başlık III. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar ve ödevler	
Bölüm I. Ekonomik haklar ve ödevler	58-62 462-463
Bölüm II. Sosyal haklar ve ödevler	63-72 463-467
Bölüm III. Kültürel haklar ve ödevler	73-79 468-469
Kısım II. Ekonominin teşkilatlanması	
Başlık I. Genel ilkeler	80-89 470-472
Başlık II. Planlar	90-92 473
Başlık III. Tarım, ticaret ve sanayi politikaları	93-100 473-475
Başlık IV. Maliye ve bütçe sistemi	101-107 475-477
Kısım III. Siyasi iktidarın teşkilatlanması	
Başlık I. Genel ilkeler	108-119 477-481
Başlık II. Cumhurbaşkanı	
Bölüm I. Statü, rol ve seçim	120-132 481-484
Bölüm II. Sorumlulukları	133-140 484-486
Bölüm III. Devlet Şûrası	141-146 487-488
Başlık III. Cumhuriyet Meclisi	
Bölüm I. Statü, rol ve seçim	147-160 488-490
Bölüm II. Sorumluluklar	161-170 490-497
Bölüm III. (Organizasyon ve usul)	171-181 497-500

Madde No: Sayfa No:

Başlık IV. Hükümet	
Bölüm I. Görevi ve yapısı	182-186 500-501
Bölüm II. Oluşumu ve sorumlulukları	187-196 501-503
Bölüm III. Sorumluluklar	197-201 503-505
Başlık V. Mahkemeler	
Bölüm I. Genel esaslar	202-208 505-506
Bölüm II. Mahkemelerin teşkilatlanması	209-214 506-508
Bölüm III. Yargıçların statüsü	215-218 508-509
Bölüm IV. Cumhuriyet savcılığı	219-220 509-510
Başlık VI. Anayasa Mahkemesi	221-224 510-511
Başlık VII. Özerk Bölgeler	225-234 511-516
Başlık VIII. Yerel yönetim	
Bölüm I. Genel esaslar	235-243 516-518
Bölüm II. Bucaklar	244-248 518
Bölüm III. Belediyeler	249-254 519
Bölüm IV. İdari bölgeler	255-262 519-520
Bölüm V. Mahalle örgütleri	263-265 520-521
Başlık IX. Kamu Yönetimi	266-272 521-523
Başlık X. Milli savunma	273-276 523-524
Kısım IV. Anayasanın güvence altına alınması ve değiştirilmesi	
Başlık I. Anayasaya uygunluk incelemesi	277-283 524-528
Başlık II. Anayasada değişiklik	284-289 528-529
Geçici ve son hükümler	290-296 529-531

PORTEKİZ CUMHURİYETİ

ANAYASASI

Yedinci Değişiklik (2005)

Önsöz

25 Nisan 1974'te Silahlı Kuvvetler Harekatı uzun direniş yıllarını taçlandırdı ve faşist rejimi devirerek Portekiz halkının en derin hislerine tercüman oldu.

Portekiz'i diktatörlük, baskı ve sömürgecilikten kurtarma devrimci bir değişimdi ve Portekiz toplumu için tarihi bir dönüm noktasıydı.

Devrim Portekiz halkına temel hak ve hürriyetlerini geri verdi. Halkın meşru temsilcileri bu hakları ve hürriyetleri kullanarak bir araya geldi ve ülkenin özlemlerine uyan bir Anayasa hazırladı.

Kurucu Meclis, Portekiz halkının iradesine saygı duyarak ve daha özgür, daha adil ve daha kardeşçe bir ülkeyi inşa etme amacıyla, Portekiz halkının ulusal bağımsızlığı savunma, temel yurttaş haklarını güvence altına alma, demokrasinin temel ilkelerini yerleştirme, hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir Devletin önceliğini hüküm altına alma ve sosyalist bir topluma doğru bir yol açma kararını onaylar.

Kurucu Meclis, 2 Nisan 1976 tarihindeki genel kurul toplantısında, aşağıdaki Portekiz Cumhuriyeti Anayasası'nı kabul eder ve karara bağlar:

PORTEKİZ CUMHURİYETİ

ANAYASASI

Temel ilkeler

Madde 1. (Portekiz Cumhuriyeti)

Portekiz, insan kişiliğinin onuru ve halkın iradesine ve özgür, adil ve birlik içinde bir toplum inşa kararlılığına dayanan egemen bir Cumhuriyettir.

Madde 2. (Hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik Devlet)

Portekiz Cumhuriyeti, hukukun üstünlüğüne, halk egemenliğine, demokratik çoğul ifade ve örgütlenme, temel hak ve özgürlüklere saygı ve bunların etkin bir şekilde uygulanmasının güvence altına alınmasına, kuvvetlerin ayrılığı ve karşılıklı bağımlılığına dayalı demokratik bir Devlettir ve bütün bunlar ekonomik, sosyal ve kültürel demokrasiye ulaşma ve katılımcı demokrasiyi derinleştirme amacına hizmet eder.

Madde 3. (Egemenlik ve meşruiyet)

1. Egemenlik, tek ve bölünmezdir ve onu Anayasada öngörülen şekillerde kullanacak halka aittir.

2. Devlet de Anayasaya tabidir ve hukukun demokratik üstünlüğüne dayalıdır.

3. Kanunların ve Devletin diğer fiillerinin geçerliliği, özerk bölgeler, yerel yönetimler ve diğer kamu kurumları Anayasaya uygunluk konusunda bağımlı olacaktır.

Madde 4. (Portekiz vatandaşlığı)

Kanunların veya uluslararası sözleşmelerin Portekiz vatandaşı olarak gördüğü herkes vatandaştır.

Madde 5. (Topraklar)

1. Portekiz Avrupa anakarasında, tarihi olarak Portekiz diye tanımlanan topraklardan ve Azor ve Madeira takımadalarından oluşur.

2. Kanun Portekiz'in karasularının ölçü ve sınırlarını, kendine münhasır ekonomik bölgesini ve bitişik deniz yatağındaki haklarını belirler.

3. Sınırların düzeltilmesi saklı kalmak kaydıyla, Devlet Portekiz topraklarının hiçbir parçasını veya bu topraklarda kullanılan egemenlik haklarından herhangi bir bölümünü devretmez.

Madde 6. (Üniter Devlet)

1. Devletin yapısı üniterdir ve özerk ada özyönetim sistemine ve katmanlı yetki ilkesine, yerel yönetimlerin özerkliğine ve kamu yönetiminde demokratik, yerinden yönetim ilkesine saygı çerçevesinde örgütlenir ve fonksiyonunu yerine getirir.

2. Azor Adaları ve Madeira takımadaları kendi siyasi ve idari statüleriyle ve özyönetim kurumları ile özerk bölgelerdir.

Madde 7. (Uluslararası ilişkiler)

1. Portekiz'in uluslararası ilişkilerine, ulusal bağımsızlık, insan haklarına, halkların haklarına saygı, Devletler arasında eşitlik, uluslararası anlaşmazlıkların barışçıl çözümü, diğer Devletlerin iç işlerine karışmama ve insanlığın özgürlüğü ve gelişmesi için tüm halklarla işbirliği ilkeleri yön verir.

2. Portekiz, emperyalizmin, sömürgeciliğin ve saldırganlığın diğer tüm biçimlerinin, sahipliğin ve halklar arasındaki ilişkilerde sömürünün ortadan kaldırılmasını, eşzamanlı ve kontrollü olarak genel silahsızlanma, siyasi-askeri blokların dağılması ve halklar arasındaki ilişkilerde barış ve adaleti sağlama yeteneğine sahip uluslararası bir düzenin yaratılması amacıyla ortak bir güvenlik sistemi oluşturulmasını savunur.

3. Portekiz, halkların kendi kaderlerini tayin ve bağımsızlık haklarını olduğu gibi, baskının her türüne karşı ayaklanma hakkını da tanır.

4. Portekiz, Portekizce konuşan ülkeler ile ayrıcalıklı dostluk ve işbirliği ilişkilerini muhafaza eder.

5. Portekiz, Avrupa kimliğinin güçlendirilmesi ve Avrupa Devletlerinin halklar arasındaki ilişkilerde demokrasi, barış, ekonomik ilerleme ve adalet lehine olan eylemlerini güçlendirmek için her türlü çabayı gösterir.

6. Portekiz, karşılıklılık ilkesine tabi ve hukukun üstünlüğüne ve katmanlı yetki ilkesine dayalı demokratik bir Devletin temel haklara saygı göstermesi ve özgür, güvenli ve adil bir alanın ekonomik, sosyal ve bölgesel olarak uyumunu ve ortak dış, güvenlik ve savunma politikasının tanımı ve uygulamasını sağlamak amacıyla, Avrupa Birliğini inşa etmek ve derinleştirmek için gerekli yetkilerin ortak, işbirliği içinde veya Birliğin kurumlarınca kullanılması için anlaşmalara girebilir.

7. Hem birey olarak insanların hem de halkların haklarına saygıyı teşvik eden bir uluslararası adalete ulaşma amacıyla ve tamamlayıcılık ilkesini düzenleyen hükümlere ve Roma Statüsü'nün koyduğu diğer terimlere tabi olarak, Portekiz Uluslararası Ceza Mahkemesinin kararlarını kabul edebilir.

Madde 8. (Uluslararası hukuk)

1. Uluslararası hukukun genel ya da ortak ilkeleri ve kuralları Portekiz hukukunun ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

2. Usulüne uygun onaylanmış veya kabul edilmiş uluslararası anlaşmalar tarafından konular kurallar, resmi olarak yayımlandığında Portekiz iç hukukunda yürürlüğe girer ve Portekiz Devletinin uluslararası anlamda bağladığı sürece öyle devam eder.

3. Portekiz'in içinde olduğu uluslararası kuruluşların yetkili organlarınca belirlenen kurallar, ilgili kurucu antlaşmalarda ortaya konması koşuluyla, doğrudan Portekiz iç hukukunda yürürlüğe girer.

4. Avrupa Birliğine yön veren antlaşmaların hükümleri ve Birlik kurumlarının, kendi sorumluluklarını yerine getirmek için çıkardığı kurallar,

Birlik kanunu uyarınca ve hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir Devletin temel ilkelerine saygı gereği Portekiz iç hukukunda da geçerlidir.

Madde 9. (Devletin temel görevleri)

Devletin temel görevleri şunlardır:

a) Ulusal bağımsızlığı güvence altına almak ve bunu geliştiren siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel koşulları oluşturmak;

b) Temel hak ve özgürlükleri ve hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik Devlet ilkesine saygıyı güvence altına almak;

c) Siyasi demokrasiyi savunmak, korumak ve ulusal sorunların çözümünde vatandaşların demokratik katılımını teşvik etmek;

d) Halkın refahını ve yaşam kalitesini ve Portekiz'liler arasında gerçek eşitliği ve ekonomik ve sosyal yapıların dönüşümü sayesinde, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevre haklarının etkin uygulamasını teşvik etmek.

e) Portekiz halkının kültürel mirasını korumak ve geliştirmek, doğayı ve çevreyi korumak, doğal kaynakları muhafaza etmek, şehir ve kırsalın uygun planlamasını temin etmek.

f) Eğitimi ve sürekli kişisel gelişimi sağlamak ve Portekiz dilinin kullanımını ve uluslararası yayılmasını teşvik etmek.

g) Azor Adaları ve Madeira Takım Adalarının uzak-çevresel yapısına özel dikkat göstererek, Portekiz topraklarının bütününde uyum içinde bir kalkınmayı teşvik etmek.

h) Erkekler ve kadınlar arasında eşitliği teşvik etmek.

Madde 10. (Genel oy hakkı ve siyasi partiler)

1. Halk, genel, eşit, doğrudan, gizli ve periyodik oy, referandum ve Anayasada öngörülen diğer şekillerde siyasi yetkisini kullanır.

2. Siyasi partiler, ulusal bağımsızlık ilkelerine, Devletin birliğine ve siyasal demokrasi saygıyla birlikte, halkın iradesinin örgütlenmesine ve ifadesine katkıda bulunur.

Madde 11. (Ulusal semboller ve resmi dil)

1. Cumhuriyetinin egemenliğinin ve Portekiz'in bağımsızlığı, birliği ve bütünlüğünün simgesi olan Ulusal Bayrak, 5 Ekim 1910 Devriminin şekillendirdiği Cumhuriyetin kabul ettiği bayraktır.

2. Milli marş *A Portuguesa* olacaktır.

3. Resmi dil Portekizcedir.

Kısım I.

Temel haklar ve ödevler

Başlık I.

Genel ilkeler

Madde 12. (Evrensellik ilkesi)

1. Her vatandaş Anayasada yer verilen haklara sahiptir ve ödevlere tabidir.

2. Tüzel kişiler yapılarına uygun haklara sahip olurlar ve ödevlere tabidirler.

Madde 13. (Eşitlik ilkesi)

1. Her vatandaş aynı toplumsal saygıyı hak eder ve kanunlar önünde eşittir.

2. Hiç kimse, soy, cinsiyet, ırk, dil, köken, din, siyasal ya da ideolojik inançlar, eğitim, ekonomik durum, sosyal koşullar ya da cinsel yönelimleri bazında herhangi bir hakkından yoksun, tercihli, önyargılı, ayrıcalıklı veya ödevinden muaf olamaz.

Madde 14. (Yurtdışındaki Portekiz'liler)

Yurtdışında bulunan veya Portekiz'de yerleşik vatandaşların söz konusu hakları Devletin koruması altındadır ve ülkede bulunmalarını zorunlu kılmayan ödevlere tabidirler.

Madde 15. (Yabancılar, vatansızlar, Avrupa vatandaşları)

1. Portekiz'de hayatını kazanan yabancılar ve vatani olmayan kişiler Portekiz vatandaşlarının sahip olduğu aynı haklara sahiptirler ve ödevlere tabidirler.

2. Siyasi haklar, ağırlıklı olarak teknik nitelikte olmayan kamu görevleri ve Anayasanın münhasıran Portekiz vatandaşlarına tanıdığı haklar, yukarıdaki fıkradaki hükümlerin dışındadır.

3. Cumhurbaşkanlığı, Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı, başbakanlık ve yüksek mahkemelerden herhangi birinin başkanlığı, silahlı kuvvetler ve diplomatik temsilcilik görevleri dışında, kanunlara uygun olarak karşılıklılık ilkesine tabi olarak, normalde yabancılara verilmeyen haklar, Portekizce konuşan Devletlerin, daimi olarak Portekiz'de ikamet eden vatandaşları için geçerlidir.

4. Karşılıklılık ilkesine tabi olarak, kanunlar, Portekiz'de yaşayan yabancılara, yerel meclis üyelikleri için oy kullanma ve seçime girme hakkını tanıyabilir.

5. Kanunlar ayrıca, karşılıklılık ilkesine tabi olarak, Avrupa Birliğine Üye Devletlerin Portekiz'de yaşayan vatandaşlarına, Avrupa Parlamentosu üyelikleri için oy verme ve seçilme hakkını tanıyabilir.

Madde 16. (Temel hakların kapsamı ve yorumlanması)

1. Anayasada yer bulan temel haklar, kanunlarla tanımlan ve uluslararası hukukun geçerli kurallarında bulunan diğer hakları dışarıda bırakmaz.

2. Anayasa hükümleri ve temel haklara ilişkin kanunlar İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine göre yorumlanır.

Madde 17. (Haklar, özgürlükler ve teminatları düzenleyen kurallar)

Hakları, özgürlükleri ve teminatları yöneten kurallar kümesi Başlık II'de yer alanlara benzer nitelikteki temel haklara uygulanır.

Madde 18. (Geçerlilik)

1. Anayasanın haklar, özgürlükler ve teminatlarla ilgili hükümleri doğrudan geçerlilik kazanır, kamu ve özel kişi ve kurumları bağlar.

2. Kanunlar sadece Anayasada açıkça ifade edilen durumlarda hakları, özgürlükleri ve teminatları kısıtlayabilir ve bu kısıtlamalar, Anayasa tarafından korunan diğer haklar ve menfaatlerin korunması için gerekli olanlarla sınırlıdır.

3. Hakları, özgürlükleri ve teminatları kısıtlayan kanunlar soyut ve genel niteliktedir ve geriye dönük etkileri olamaz veya Anayasanın asıl içeriğinin kapsam ve ölçüsünü daraltamaz.

Madde 19. (Hakların kullanımının askıya alınması)

1. Egemen güçler, Anayasada belirtilen şekilde ilân edilen bir sıkıyönetim veya olağanüstü hal dışında, hakların, özgürlüklerin ve teminatların kullanımını birlikte veya ayrı askıya alamazlar.

2. Bir sıkıyönetim veya olağanüstü hal, Portekiz topraklarının bir bölümünde veya tamamında, sadece yabancı güçlerin fiili ve çok yakın zamanda beklenen bir saldırganlığı, anayasal demokratik düzene ciddi bir tehdit veya karşılıklı millî felaket durumlarında ilân edilebilir.

3. Yukarıdaki paragrafta sözü edilenler kadar ciddi ön koşullar yoksa olağanüstü hal ilân edilir ve sadece askıya alınabilen bazı haklar, özgürlükler ve teminatların askıya alınmasına neden olur.

4. Hem olağanüstü hal veya sıkıyönetim arasındaki seçim hem de bunların ilânı ve uygulanmasında orantılılık ilkesine saygı gösterilir ve kendilerini, boyutları ve süreleri ve kullanılan araçlar açısından, normal anayasal düzeni bir an önce yeniden kurmak için gerekli olduğu kadarıyla sınırlandırır.

5. Sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilânları yeterli gerekçe beyan eder ve askıya alınacak hakları, özgürlükleri ve teminatları belirler. Aynı sınırlara tabi olarak yenilenme olasılığı saklı kalmak şartıyla, hiçbir onbeş günden veya savaş ilânı nedeniyle ortaya çıkmışlarsa, kanunda belirtilen süreden daha uzun süreli olamaz.

6. Sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilânı, hiçbir koşulda, yaşama hakkı, kişisel bütünlüğü, medeni hakları ve vatandaşlığı, ceza kanununun geriye işletilememesini, davalının savunma hakkını veya din ve vicdan hürriyetini etkileyemez.

7. Sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilânı, normal anayasal düzeni, sadece Anayasada ve kanunlarda öngörüldüğü şekilde değişikliğe uğratabilir. Özellikle, egemenlik güçlerini kullanan organların veya özerk bölgelerin özyönetim organlarının sorumlulukları ve fonksiyonlarıyla ilgili anayasal kuralların uygulanmasını veya bu görevleri yapanların haklarının ve dokunulmazlıklarını etkilemez.

8. Sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilânları kamu makamlarına, normal anayasa düzene bir an önce dönülmesi için, yetki ve sorumluluk vermektedir.

Madde 20. (Kanun ve etkin yargısal korumadan yararlanma)

1. Herkesin, kanunla korunma hak ve çıkarlarını savunmak için kanun ve mahkemelerden yararlanması güvence altındadır ve mali yetersizlikleri yüzünden kimse adaletten yoksun bırakılamaz.

2. Kanundaki koşullara tabi olarak, herkesin kanuni bilgilendirme ve tavsiye, hukuki danışma ve herhangi bir makam karşısında avukat bulundurmaya hakkı vardır.

3. Kanun, hukuki muamelelerin gizliliğinin korunmasının tanımını yapar ve yeterli önlemi alır.

4. Herkes, taraf olduğu bir davada, makul bir sürede ve adil şekilde yargılanma hakkına sahiptir.

5. Kişi haklarının, özgürlüklerinin ve teminatlarının korunması amacıyla ve bunlara yönelik tehditlerden veya ihlallerden, etkin ve zamanında hukuki koruma sağlamak için, kanun vatandaşların davalarının hızla ve öncelikle görülmesini temin eder.

Madde 21. (Direnme hakkı)

Herkes, haklarını, özgürlüklerini veya teminatlarını ihlal eden herhangi bir emre direnme ve kamu makamlarına başvurmak mümkün olmadığında, herhangi bir saldırıyı defetmek için güç kullanma hakkına sahiptir.

Madde 22. (Kamu kurumlarının sorumluluğu)

Makam sahipleri, personel ve görevlileriyle birlikte, Devlet ve diğer tüm kamu organları, hakların, özgürlüklerin ve teminatların ihlali veya diğerlerine verdikleri zararları sonuçlanan, görevleri sırasında yaptıkları fiiller veya ihmallerden hukuken sorumludurlar.

Madde 23. (Ombudsman)

1. Vatandaşlar, kamu makamlarının eylemleri veya ihmalleriyle ilgili olarak Ombudsmana şikayette bulunabilir. Karar alma yetkisi olmaksızın, Ombudsman, bu şikayetleri değerlendirir, yetkili kurumlara, haksızlıkların giderilmesi veya önlenmesi için gerekli tavsiyelerde bulunabilir.

2. Ombudsmanın çalışması, Anayasada öngörülen herhangi bir af veya hukuki çözümden ayrıdır.

3. Ombudsmanlık bağımsız bir kurumdur ve kanunun belirleyeceği bir süre için Cumhuriyet Meclisi tarafından atanır.

4. Kamu Yönetiminin kurum ve görevlileri, görevini yerine getirmesi sırasında Ombudsmanla işbirliği yapar.

Başlık II.

Haklar, özgürlükler ve teminatlar

Bölüm I.

Kişi hakları, özgürlükleri ve teminatları

Madde 24. (Yaşam hakkı)

1. İnsan yaşamı dokunulmazdır.

2. Ölüm cezası hiçbir koşulda var olamaz.

Madde 25. (Kişisel bütünlük hakkı)

1. Her insanın ahlaki ve bedensel bütünlüğü ihlal edilemez.
2. Hiç kimse, işkenceye ya da zalimane, aşağılayıcı veya insanlık dışı muamele ve cezaya tabi tutulamaz.

Madde 26. (Diğer kişisel haklar)

1. Herkesin bir kişisel kimlik, kişiliğini geliştirme, medeni haklar, vatandaşlık, iyi bir isim ve üne, surete, düşüncelerini ifade etme, kendi ve ailesinin yaşamının gizliliğini koruma ve her tür ayrımcılığa karşı hukuki korunma hakkı vardır.
2. Kanun, kişiler ve aileleriyle ilgili bilgi edinimi ve kötü amaçlı kullanımı ve insanlık onuruna yakışmayan şekilde kullanımına karşı etkili teminat verir.
3. Kanun, özellikle teknoloji yaratma, geliştirme ve kullanmada ve bilimsel deneylerde, insanın kişisel onuru ve genetik kimliğini güvence altına alır.
4. Vatandaşlıktan yoksun bırakma ve medeni hakları kısıtlama sadece kanunun öngördüğü hal ve şartlarda meydana gelebilir ve siyasi gerekçelere dayandırılmaz.

Madde 27. (Özgürlük ve güvenlik hakkı)

1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir.
2. Kimse, kanunun hapisle cezalandırdığı bir fiilin işlenmesi için verilmiş bir mahkeme hükmü veya mahkemenin güvenlik tedbiri dışında, kısmen ya da tamamen özgürlüklerinden yoksun bırakılamaz.
3. Aşağıdaki durumlarda, kanunun belirlediği süre ve koşullarda özgürlüklerden mahrum bırakma, bu ilkenin istisnalarını oluşturur:
 - a) Suçüstü gözaltı;
 - b) Üç yıldan daha fazla bir süre hapisle cezalandırılan ciddi bir suçun işlenmesine ilişkin güçlü kanıt olması durumunda gözaltında veya tutuklu tutma;
 - c) Portekiz topraklarına uygunsuz bir şekilde giren veya uygunsuz bir şekilde bulunan veya halihazırda iade veya sınır dışı kovuşturmasına tabi olan bir kişinin yargı denetimine tabi hapis, gözaltı veya diğer zorlayıcı tedbirler;
 - d) Askeri personele disiplin hapsi verilmesi. Bu hapis cezası yetkili mahkemede temyize tabidir;
 - e) Yetkili adliye mahkemesinin emriyle, uygun bir ortamda korunması, yardım edilmesi veya eğitilmesi amacıyla bir küçüğün tedbirlere maruz kalması;
 - f) Mahkemenin kararına uymama nedeniyle veya yetkili adli merci önüne çıkarılmayı temin amacıyla, mahkeme emriyle gözaltı;
 - g) Kesinlikle gerekli olduğu durumlarda ve süreler için, kimlik belirleme amacıyla şüphelilerin gözaltına alınması;
 - h) Yetkili adli merciin emri veya onayıyla, ruhsal bozukluğu olan bir kişinin uygun bir tedavi kurumuna teslim edilmesi.

4. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan her kişiye, anlaşılır bir şekilde, tutuklanması veya gözaltına alınmasının nedenleri ve hakları bildirilir.

5. Anayasanın ve kanunların hükümlerine aykırı olarak özgürlüklerden yoksun bırakma, Devleti, mağdur olan kişinin kanuna uygun olarak tazmin edilmesi yükümlülüğü altına sokar.

Madde 28. (Gözaltında tutma)

1. En fazla kırksekiz saat içinde, tüm gözaltılar, ya alıkonan kişinin salıverilmesi ya da uygun bir zorlayıcı tedbirin konması amacıyla, adli merci denetimine sunulur. Hâkim, gözaltındaki kişiyi, gözaltına alınma sebepleri hakkında bilgilendirilir, sorgular ve kendisine savunma yapma fırsatı verir.

2. Gözaltında tutma istisnaidir ve kefaletle serbest bırakma veya kanunun öngördüğü daha elverişli bir tedbirin uygulanması mümkünse başvurulmaz veya sürdürülmez.

3. Özgürlükten yoksun bırakmayı gerektiren bir tedbir koyan veya sürdüren bir mahkeme emri, bir an önce, gözaltına alınan kişinin bildireceği yakını veya başka bir güvendiği kişiye bildirilir.

4. Gözaltı süresi kanunda belirtilen sınırlara tabidir.

Madde 29. (Ceza kanununun uygulanması)

1. Kimse, söz konusu fiil veya kusur, önceden var olan bir kanunun hükümlerine göre cezalandırılabilir olmadıkça ceza kanununa göre mahkum edilemez ve aynı şekilde, daha önceden var olan bir kanunun öngördüğü şartlar olmaksızın, kimse bir güvenlik tedbirine tabi tutulamaz.

2. Yukarıdaki fıkra hükümleri, fiilin işlendiği anda, uluslararası hukukun genel ilkelerince suç olarak kabul edilen bir fiil veya kusur Portekiz iş hukukunun belirlediği sınırlarda cezalandırılmasına engel değildir.

3. Daha önceden var olan bir kanunun açıkça belirttiği bir yaptırım olmaksızın hiçbir hapis cezası veya güvenlik tedbiri uygulanamaz.

4. Kimse, işlendiği anda kanunun öngördüğü hapis veya güvenlik tedbirinden daha ağır veya söz konusu tedbirin uygulanması için gerekli koşullar yerine gelmeden, bir hapis veya güvenlik tedbirine maruz bırakılamaz. Bununla birlikte, içeriği davalının lehine olan ceza kanunları geriye dönük olarak da uygulanır.

5. Kimse aynı suçtan bir defadan fazla yargılanamaz.

6. Haksız yere mahkûm edilen vatandaşlar, mahkûmiyetlerinin gözden geçirilmesi ve uğradıkları zarar için, kanunun öngördüğü şekilde tazmin edilme hakkına sahiptir.

Madde 30. (Cezaların sınırları ve güvenlik önlemleri)

1. Özgürlüğü kısıtlayan veya yoksun bırakan bir mahkumiyet veya güvenlik tedbiri daimi nitelikte veya sınırsız veya tanımlanmamış süreye sahip olamaz.

2. Açık ortamda tedavinin mümkün olmadığı ciddi ruhsal bozukluğa dayalı tehlike durumlarında, özgürlüğü sınırlandıran veya kaldıran güvenlik

tedbirleri, söz konusu ruhsal durum devam ettikçe, ancak her zaman bir mahkeme kararıyla, peş peşe uzatılabilir.

3. Cezai sorumluluk devredilemez.

4. Hiçbir mahkûmiyet otomatik olarak herhangi bir hukuki, mesleki veya siyasi hak kaybı ile sonuçlanmaz.

5. Özgürlüklerden mahrum bırakan bir mahkumiyet veya güvenlik tedbirine konu olan mahkûmlar, mahkumiyetlerine esas sınırlamalara ve ilgili mahkumiyetlerin infazı ile konan özel şartlara tabi olarak, temel haklarını ellerinde bulundururlar.

Madde 31. (Habeas corpus - Hâkim karşısına çıkma hakkı)

1. Yasadışı tutuklama, hapis ya da gözaltı gibi kötü amaçlı güç kullanımına karşı (habeas corpus) hâkim önüne çıkarma ilkesi geçerlidir. Bunun için başvurular yetkili mahkemeye yapılır.

2. Tutuklanan, hapsedilen veya gözaltındaki bir kişi veya siyasi haklarını kullanan her vatandaş (habeas corpus) hâkim önüne çıkma kararı almak için başvuru yapabilir.

3. Hâkim karşısına çıkma (habeas corpus) başvurusu yapıldığı günden başlayarak sekiz gün içinde hâkim bununla ilgili olarak, layiha ve karşı layihaya tabi duruşmaya hükmeder.

Madde 32. (Cezai kovuşturmalarda teminatlar)

1. Cezai kovuşturmalar, temyiz de dahil, savunma için her türlü güvenceyi verir.

2. Her davalı hakkında kesin hüküm verilinceye kadar masum kabul edilir ve savunma güvenceleriyle uyumlu olarak mümkün olduğunca çabuk mahkemeye çıkarılır.

3. Davalılar avukat seçme ve her adli işlemde avukattan yardım alma hakkına sahiptir. Kanun, bir avukat yardımının zorunlu olduğu dava ve işlemleri belirler.

4. Ön araştırmalar tamamen, kanunun şartlarına tabi olarak, başka kişi veya kurumların temel haklarını doğrudan ilgilendirmeyen araştırma çalışmalarını yapma yetkisi veren bir hâkimin sorumluluğunda yürütülür.

5. Ceza kovuşturması karşılıklı ithamların olduğu bir yapıdadır, duruşmalar ve kanunun gerektirebileceği ön araştırma işlemleri layiha ve karşı layiha ilkesine tabi olur.

6. Kanun, savunma haklarının güvence altına alınmasına istinaden, davalı veya sanığın, duruşmalar dahil, yargılama sürecinde bulunmasından vazgeçileceği durumları tanımlar.

7. Mağdurlar, kanunun koyduğu kurallar çerçevesinde, yargılamada hazır bulunma hakkına sahiptir.

8. İşkence, zorlama, kişinin bedensel veya manevi bütünlüğünün ihlali, özel hayata, konuta, haberleşmeye ve telekomünikasyona uygunsuz girme yoluyla elde edilen her türlü delil geçersiz sayılır.

9. Hiçbir dava, daha önceki bir kanuna göre yargılama yapmış bir mahkemeden geri çekilemez.

10. İdari suçlarla ilgili kovuşturmalarda veya ceza uygulanabilen her türlü kovuşturmada davalıların dinlenme ve savunma hakkı vardır.

Madde 33. (Sınır dışı etme, suçluların iadesi ve sığınma hakkı)

1. Portekiz vatandaşları Portekiz topraklarından sınır dışı edilemez.

2. Portekiz topraklarına kurallara uygun bir şekilde giren veya topraklarda kurallara uygun bir şekilde bulunan, oturma hakkı verilmiş olan veya sığınma hakkı talebi reddedilmemiş olan hiç kimse adli makamın kararı olmaksızın sınır dışı edilemez. Böyle durumlarda kanun yargılama şeklinin hızlandırılmasını güvence altına alır.

3. Portekiz vatandaşlarının Portekiz'den sınır dışı edilmesi, sadece, uluslararası bir anlaşma ile karşılıklı suçluların iadesi üzerinde mutabakat sağlandığında veya terörizm ve uluslararası organize suç durumlarında ve başvuran Devletin hukuk sistemi adil yargılamayı güvence altına alması koşuluyla mümkündür.

4. Başvuran Devletin kanunlarına göre hapis veya hürriyetten mahrum eden veya süresiz veya belirsiz bir süre için sınırlandıran güvenlik önlemiyle cezalandırılabilir suçlar için suçluların iadesi sadece, başvuran Devletin, bu alanda Portekiz'in taraf olduğu uluslararası bir anlaşmanın tarafı olması ve böyle bir hapis veya güvenlik önleminin uygulanmayacağı teminatı verilmesi durumunda mümkün olur.

5. Yukarıdaki fıkralardaki hükümler, Avrupa Birliği'nin himayesinde konmuş, suç alanında adli işbirliğini düzenleyen kuralların uygulanmasına halel getirmez.

6. Kimse, hiçbir koşulda, siyasi nedenlerle veya başvuran Devletin kanunlarına göre ölümlü veya kişinin bedensel bütünlüğüne geri dönülemez hasarla sonuçlanan başka bir mahkumiyetle cezalandırılabilen suçlar için sınır dışı edilemez.

7. Sınır dışı edilme sadece adli makamların kararıyla olabilir.

8. İltica hakkı, demokrasi, toplumsal veya ulusal kurtuluş, halklar arasında barış, insan hak ve özgürlükleri lehine faaliyetlerinin sonucu zulme uğrayan veya ağır tehdit altında olan yabancılara ve vatansız kimselere verilir.

9. Kanun siyasi mülteci statüsünü belirler.

Madde 34. (Konut ve haberleşme dokunulmazlığı)

1. Şahsi konutlar ve haberleşmenin gizliliği ve diğer özel iletişim araçları dokunulmazdır.

2. Bir vatandaşın evine sadece yetkili adli merciin kararı ve sadece kanunla belirlenmiş usullere uygun durumlarda girilebilir.

3. Geceleyin, suçüstü durumları veya terörizm, kanunun belirlediği, insan, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı da dâhil özellikle şiddet ve organize suç durumları saklı kalmak üzere, rızası olmadan kimse, bir kişinin evine giremez.

4. Kamu makamlarının, ceza kovuşturmasıyla ilgili kanunun belirlediği durumlar dışında, haberleşme, telekomünikasyon veya diğer iletişim biçimlerine herhangi bir şekilde müdahale etmesi yasaktır.

Madde 35. (Bilgisayar kullanımı)

1. Her vatandaşın, kendisiyle ilgili bilgisayar verilerine erişme, düzeltilmesini ve güncellenmesini isteme ve hepsi kanunla belirlenmiş olarak, hangi amaçla toplandığı konusunda bilgilendirilmeye hakkı vardır.

2. Kanun, otomatik işlem ve bağlantısı, iletimi ve kullanımı konusunda geçerli koşul ve şartlarla birlikte kişisel veri kavramını tanımlar ve özellikle bağımsız idari bir kuruluş vasıtasıyla, korunmasını güvence altına alır.

3. Bilgisayarlar, kanunun verdiği yetki ve ayrımcılık yapmama güvencesiyle birlikte veriye konu kişinin açık rızası dışında, felsefi veya siyasi suçlar, parti veya sendikaların üyelikleri, dini inançlar, özel yaşam veya etnik kökenleri işlemek veya bireysel olarak tanımlanamayan istatistikleri işlemek için kullanılamaz.

4. Kanunun belirlediği istisnai durumlar hariç, üçüncü tarafların kişisel verilere erişimi yasaktır.

5. Her vatandaşa tek bir ulusal numara vermek yasaktır.

6. Herkesin, kamuya açık bilgisayar ağlarına erişimi güvence altına alınır ve kanun sınır ötesi veri akışlarında ve ulusal çıkar adına korunması güvence altına alınabilecek diğer veriler için geçerli kuralları belirler

7. El dosyalarında bulunan kişisel veriler de yukarıdaki fıkralarda öngörülen aynı koruma kapsamındadır.

Madde 36. (Aile, evlilik ve babalık tayini)

1. Herkes tam eşit şartlarda bir aile kurma evlenme hakkına sahiptir.

2. Kanun, oluşma şekline bakılmaksızın, evliliğin, ölümle veya boşanma ile sona ermesinin şartlarını ve sonuçlarını düzenler.

3. Eşler, medeni ve siyasi açıdan çocuklarının bakım ve eğitimiyle ilgili olarak eşit hak ve ödevlere sahiptir.

4. Sırf bu sebepten, evlilik dışı doğan çocuklar hiçbir ayrıma tabi tutulamaz ve ne kanun ne de resmi daireler veya servisler bunların soylarıyla ilgili ayrımcı şartlara yer veremez.

5. Ebeveynlerin çocuklarına bakma ve eğitme hak ve ödevi vardır.

6. Her zaman bir adli makamın kararıyla ve çocuklara karşı temel ödevlerini yerine getirmeme durumları hariç, çocuklar ebeveynlerinden ayrılamaz.

7. Evlat edinme, gerekli şartların tamamlanmasını belirli biçimlere bağlayan kanunla düzenlenir ve korunur.

Madde 37. (İfade ve bilgi hürriyeti)

1. Herkes, düşüncelerini sözlü, görüntü veya başka bir araçla serbestçe ifade etme, yayma ve başkalarını bilgilendirme, bilgi edinme ve engelleme veya ayırım olmaksızın bilgilendirilme hakkına sahiptir.

2. Söz konusu hakların kullanımı herhangi bir sansür türü veya şekliyle engellenemez veya sınırlandırılmaz.

3. Söz konusu hakların kullanılmasındaki ihlaller ceza kanunu veya idari suçları düzenleyen kanunun genel hükümlerine konu olur ve kanunun belirlediği şekilde mahkemelerin veya bağımsız idari kurumların huzuruna çıkarılır.

4. Her kişi veya tüzel kişiye, eşit ve etkili biçimde cevap verme ve düzeltme hakkı yanı sıra, uğradığı zararların tazmin edilmesi hakkı verilir.

Madde 38. (Basın ve medya hürriyeti)

1. Basın özgürlüğü güvence altındadır.

2. Basın özgürlüğü şu anlama gelir:

a) Gazetecilerin ve diğer personelin ifade ve yaratıcılık özgürlüğü, bir öğretiyeye ait veya sınıfsal olduğu zaman hariç, söz konusu medya kuruluşunun yayın politikasının belirlenmesine katılma hakkı;

b) Kanunun şarta bağladığı şekilde, gazetecilerin bilgi kaynaklarına erişme ve mesleki bağımsızlık ve gizlilik hakkı ve yayın kurullarını seçme hakkı;

c) Hiçbir ön idari yetki, kefalet ya da yeterlik aranmaksızın, gazete veya herhangi bir başka yayın kurma hakkı.

3. Genel olarak, kanun, yayın kuruluşlarının sahiplerinin adlarının ve bu kuruluşların finansman kaynaklarının ilân edilmesini sağlar.

4. Devlet, genel haber medyasına sahip olan işletmelere uzmanlaşma ilkelerini uygulamaya zorlayarak, bunları ayrımcı olmayan şekilde yaklaşarak ve destekleyerek ve özellikle çoklu ve birbirine kenetli menfaatler yoluyla yoğunlaşmalarını engelleyerek medyanın özgürlüğünü ve siyasi ve ekonomik güçlerden bağımsızlığını sağlar.

5. Devlet, kamu radyo ve televizyon hizmetinin varlığını ve faaliyetini sağlar.

6. Kamu sektörü medyasının yapısı ve faaliyeti Hükümetten, kamu yönetiminden ve diğer kamu makamlarından bağımsızlığını korur ve tüm farklı düşünce akımlarının kendini ifade edebilmesini ve birbiriyle yüzleşmesini sağlar.

7. Radyo ve televizyon yayın istasyonları sadece, kanunun belirttiği şekilde, kamu ihalesi yoluyla verilen lisanslarla faaliyet gösterir.

Madde 39. (Medyanın düzenlenmesi)

1. Bağımsız bir idari organ medyada aşağıdaki koşulları sağlamaktan sorumludur:

a) Bilgi edinme hakkı ve basın özgürlüğü;

b) Medya sahipliğinde yoğunlaşmanın önlenmesi;

c) Siyasal iktidar ve ekonomik güçten bağımsızlık;

d) Kişi hakları, özgürlükleri ve teminatlarına saygı;

e) Medyanın çalışmasını düzenleyen kanun ve kurallara saygı;

f) Tüm farklı görüşlerin kendilerini ifade edebilmesi ve birbirleriyle yüzleşebilmesi;

g) (Yayın zamanı, karşılık verme ve siyasi cevap hakkının kullanılması)

2. Kanun, yukarıdaki fıkrada atıfta bulunulan organın oluşumunu, sorumluluklarını, teşkilatını ve işleyişini ve Cumhuriyet Meclisince atanan üyelerinin statülerini ve rollerini tarif eder.

Madde 40. (Yayın zamanı, karşılık ve siyasi cevap hakkı)

1. Siyasi partiler, sendikalar, meslek ve iş örgütleri ve ulusal kapsamı olan diğer kuruluşlar, büyüklükleri ve temsil güçlerine göre ve kanunla tanımlanan nesnel ölçütlerle, kamu radyo ve televizyon hizmetinde yayın zamanı hakkına sahiptir.

2. Cumhuriyet Meclisinde bir veya daha fazla sandalyeye sahip ve Hükümette yer almayan siyasi partiler, kanunun belirttiği gibi, her partinin Meclisteki sandalye sayısı ile orantılı olarak kamu radyo ve televizyonunda yayın zamanına ve Hükümetin siyasi beyanlarına karşılık ve cevap hakkına sahiptir. Bu yayın zamanları, Hükümetin yayınlarına ve beyanlarına verilen aynı süre ve uzunluğa sahip olur. Özerk bölgelerin Yasama Meclislerinde sandalyeleri olan partiler, söz konusu bölge sınırları içinde de aynı haklara sahiptir.

3. Seçimler sırasında ve kanunun belirttiği şekilde, adaylar, ulusal ve bölgesel kapsamı olan radyo ve televizyon istasyonlarında düzenli ve eşit yayın zamanına sahip olur.

Madde 41. (Vicdan, din ve ibadet hürriyeti)

1. Vicdan, din ve ibadet hürriyetine dokunulamaz.

2. Kimse mezhebi veya dini gereklerini yerine getirmekten dolayı zulme uğratılamaz, haklarından yoksun bırakılamaz veya yurttaşlık yükümlülüklerinden veya ödevlerinden muaf tutulamaz.

3. Hiçbir makam, bireysel kimliği belirtilmeyen istatistik amaçlı veri toplama dışında, kimsenin dini inanç ve mezhebini sorgulayamaz, ne de cevap vermeyi reddedenler bir zarara uğratılabilir.

4. Kiliseler ve diğer dini cemaatler Devletten ayrıdır ve örgütlenme ve kendi tören ve ayinlerini yapmakta serbesttirler.

5. Herhangi bir dini, söz konusu mezhep içinde öğretme ve faaliyetlerini yürütmek için uygun araç kullanma özgürlüğü güvence altındadır.

6. Kanunun belirlediği şekilde, bir vicdani retçi olma hakkı güvence altındadır.

Madde 42. (Kültür oluşturma özgürlüğü)

1. Fikri, sanatsal ve bilimsel yaratım sınırlandırılmaz.

2. Bu özgürlük, bilim, edebiyat ve sanat eserlerini icat etme, üretme ve kamuoyuna yayma hakkını kapsar ve telif haklarının kanunla korunmasını içerir.

Madde 43. (Öğrenme ve öğretme hürriyeti)

1. Öğrenme ve öğretme hürriyeti güvence altındadır.

2. Devlet, herhangi bir, estetik, politik, ideolojik, felsefi veya dini direktife uygun olarak eğitim ve kültür programları hazırlamaz.

3. Kamu eğitimi bir mezhebe bağlı olamaz.

4. Özel ve kooperatif okulları açma hakkı güvence altındadır.

Madde 44. (Seyahat ve göç etme hakkı)

1. Her vatandaş, Portekiz toprakları içinde serbestçe seyahat edebilir ve yerleşebilir.

2. Her vatandaşın, Portekiz topraklarından ayrılma veya başka bir ülkeye göç etme hakkı ve bu topraklara geri dönme hakkı güvence altındadır.

Madde 45. (Toplantı ve gösteri hakkı)

1. Vatandaşlar, halka açık yerlerde bile, hiçbir izne ihtiyaç duymadan, barışçıl ve silahsız toplanma hakkına sahiptir.

2. Her vatandaşa gösteri yapma hakkı tanınır.

Madde 46. (Dernek kurma özgürlüğü)

1. Vatandaşlar, şiddeti teşvik etmeme ve amaçları ceza kanuna muhalif olmama koşuluyla, ön izin olmaksızın birlikte dernek kurma hakkına sahiptir.

2. Dernekler amaçlarını serbestçe ve kamu makamlarının müdahalesi olmadan gerçekleştirirler ve kanunun belirttiği durumlar dışında ve mahkeme emri olmaksızın feshedilemezler ve faaliyetleri askıya alınamaz.

3. Kimse bir derneğe zorla üye edilemez veya orada kalmak için herhangi bir şekilde zorlanamaz.

4. Silahlı derneklere, askeri, askerleştirilmiş veya milis türü derneklere ve ırkçı veya faşist ideoloji sergileyen örgütlere izin verilmez.

Madde 47. (Meslek seçme ve Kamu Yönetimine girme hürriyeti)

1. Herkes, kanunun genel kamu yararı adına koyduğu veya kendi yetenekleriyle ilgili kısıtlamalara tabi olarak, serbestçe bir meslek veya çalışma türü seçebilir.

2. Her vatandaş, bir genel kural olarak rekabetçi bir istihdam süreci yoluyla, kamu yönetimine başvurmada eşit ve serbest hakka sahiptir.

Bölüm II.

Siyasi katılıma ilişkin haklar, hürriyetler ve teminatlar

Madde 48. (Siyasi yaşama katılma)

1. Her vatandaş, doğrudan ya da serbestçe seçilmiş temsilciler aracılığıyla, siyasi yaşamda ve ülkenin kamu işlerinin yönetiminde yer alma hakkına sahiptir.

2. Her vatandaşın, Devletin ve diğer kamu kurumlarının faaliyetleri hakkında nesnel olarak aydınlatılma ve kamu işlerinin yönetimi konusunda Hükümet ve diğer kamu kurumları tarafından bilgilendirilme hakkı vardır.

Madde 49. (Oy verme hakkı)

1. Kanunun belirttiği ehliyetsizlikler dışında, onsekiz yaşına gelmiş her vatandaş oy verme hakkına sahiptir.

2. Oy verme hakkı şahsen kullanılır ve medeni bir ödev oluşturur.

Madde 50. (Kamu görevi için aday olma hakkı)

1. Her vatandaş herhangi bir kamu görevine aday olmak için serbest ve eşit hakka sahiptir.

2. Kimse, siyasi haklarını kullanmaktan veya kamu görevinde bulunmaktan dolayı atamalarda, iş veya mesleki kariyer veya hak kazandığı sosyal yardımlarda zarara uğratılamaz.

3. Seçimle gelinen görevlere adaylık hakkının yönetilmesinde, kanun sadece, hem seçmenin seçme özgürlüğünü ve bağımsızlığını hem de söz konusu görevlerin yerine getirilmesinde tarafsızlığı güvence altına alma ihtiyacıyla bazı seçilmeye engel durumları belirleyebilir.

Madde 51. (Siyasi dernekler ve partiler)

1. Dernek kurma özgürlüğü, siyasi dernek kurma veya içlerinde yer alma ve bunlar vasıtasıyla halk iradesinin tecellisine ve siyasi iktidarın örgütlenmesine yönelik olarak müşterek ve demokratik çalışma hakkını içerir.

2. Kimse aynı anda birden fazla partiye üye olamaz ve hiç kimse yasal olarak kurulmuş herhangi bir partiye üye olmadığı veya üyeliğini sona erdirdiği için herhangi bir hakkını kullanmaktan yoksun bırakılamaz.

3. Parti programlarında vurguladıkları felsefe ve ideolojiye halel getirmeksizin, siyasi partiler, herhangi bir din veya kilise ile doğrudan ilgisi olan ifadeleri ihtiva eden isimleri veya ulusal veya dini simgelerle karıştırılabilecek amblemleri kullanamaz.

4. Hiçbir parti, dini bir nitelik veya kapsama sahip bir isim veya parti programı ile kurulamaz.

5. Siyasi partiler, şeffaflık, demokratik örgütlenme ve yönetim ve tüm üyelerin katılımı ilkeleriyle yönetilir.

6. Kanun, siyasi partilerin finansmanını düzenleyen, özellikle kamu kaynaklarıyla ilgili şartlar ve sınırlamaları ve varlıklarını ve hesaplarını halka açıklama gerekliliğiyle ilgili kuralları koyar.

Madde 52. (Dilekçe hakkı ve halk adına yargıya başvuru hakkı)

1. Her vatandaş, hakkını, Anayasayı, kanunları veya kamu çıkarlarını korumak için, egemen güçlere, özerk bölgelerin özyönetim organlarına veya herhangi bir makama bireysel olarak veya başkalarıyla topluca dilekçe, açıklama, hak iddiası veya şikayet başvurusu yapma hakkına ve ayrıca makul bir süre içerisinde bu başvurusunun değerlendirme sonucunun kendisine bildirilmesi hakkına sahiptir.

2. Kanun, toplu dilekçelerin Cumhuriyet Meclisi ve özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin genel kurullarında değerlendirilme şartlarını belirler.

3. Herkesin, kanunun belirleyeceği şartlarda, şahsen veya söz konusu çıkarları savunan dernekler yoluyla mağdur taraf ya da tarafların uygun tazminatı için başvuru hakkını da içermek üzere, halk adına yargıya başvurma hakkı vardır. Söz konusu hak özellikle şu amaçlar için kullanılır:

- a) Kamu sağlığına, tüketicici haklarına, yaşam kalitesine veya çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına karşı suçların önlenmesi, durdurulması veya soruşturulmasını teşvik etmek için;
- b) Devlet, özerk bölgeler ve yerel yönetimlere ait mülkün korunması için.

Bölüm III.

İşçi hakları, özgürlükleri ve teminatları

Madde 53. (İş güvencesi)

İşçilere iş güvencesi verilir ve haklı sebep olmaksızın siyasi veya ideolojik sebeplerle işten çıkarma yasaktır.

Madde 54. (İşçi komiteleri)

1. İşçiler, çıkarlarını savunmak ve şirket yaşamına demokratik müdahale için işçi komiteleri oluşturma hakkına sahiptir.

2. İşçi komiteleri oluşturma kararları, komitenin tüzüğünü onaylayacak ve üyelerini doğrudan, gizli oylama yöntemiyle seçecek olan ilgili işçiler tarafından alınır.

3. İşçilerin çıkarlarını teminat altına alma ve ekonomik yeniden yapılandırmaya müdahaleyi geliştirmek amacıyla koordinasyon komiteleri oluşturulabilir.

4. Komite üyeleri sendika delegelerine tanınan yasal güvenceden yararlanırlar.

5. İşçi komiteleri şu haklara sahiptir:

- a) Görevlerini yerine getirmek için gereken tüm bilgileri almak;
- b) İşletmelerin yönetimini izlemek;
- c) Özellikle eğitim faaliyetleriyle ilgili olarak veya çalışma koşulları değiştirilirken, işletmenin yeniden yapılanma sürecine katılmak;
- d) Sektörlerine yönelik iş mevzuatı ve ekonomik ve sosyal planların hazırlanmasında rol almak;
- e) İşletmelerin sosyal faaliyetlerini yönetmek veya yönetimine katılmak;
- f) Kanunların belirttiği şekilde, Devlete veya diğer kamu kurumlarına ait işletmelerin yönetim organlarına işçi temsilcileri seçilmesini teşvik etmek.

Madde 55. (Sendikal özgürlükler)

1. İşçiler, hakları ve çıkarlarının korunmasında birlik sağlamanın koşulu ve güvencesi olarak sendika kurmak ve yürütmekte özgürdür.

2. Sendika kurma ve yürütme özgürlüklerini kullanırken, işçilere, ayırım gözetmeksizin, özellikle aşağıdaki güvenceler verilir:

- a) Her seviyede sendika kurma özgürlüğü;
- b) Üye olma özgürlüğü. Hiçbir işçi üye olmadığı sendikaya aidat ödemeye zorlanamaz;

- c) Sendikaların örgütlenme ve iç yönetmeliklerini belirleme özgürlüğü;
- d) İşletmelerde sendikal faaliyetlere katılma hakkı;
- e) İlgili tüzüklerin belirlediği şekillerde siyasi görüş hakkı.

3. Sendikalar, yönetim organlarının gizli oyla periyodik seçimine dayalı, herhangi bir yetkilendirme ve onay ihtiyacı olmaksızın demokratik örgütlenme ve yönetim ilkeleriyle yönetilir ve sendikal faaliyetin her alanında işçilerin aktif katılımıyla kurulur.

4. Sendikalar, işverenler, Devlet, dini cemaatler ve partiler ve diğer siyasi birliklerden bağımsız olur ve kanun, çalışan sınıfın birliği için esas olan bu bağımsızlığa uygun güvenceler oluşturur.

5. Sendikalar, uluslararası sendika kuruluşlarıyla ilişki kurma ve bunlara katılma hakkına sahiptir.

6. İşçilerin seçilmiş temsilcileri, bilgilendirilme ve kendilerine danışılma ve işlevlerini meşru düzlemde gerçekleştirirken, koşullara, sınırlamalara ve kısıtlamalara boyun eğmemek için yeterli yasal koruma hakkını kullanır.

Madde 56. (Sendikal haklar ve toplu sözleşme)

1. Sendikalar, temsil ettikleri işçilerin haklarını ve çıkarlarını savunmaktan sorumludur.

2. Sendikalar şu haklara sahiptir:

- a) İş mevzuatının hazırlanmasında yer almak;
- b) Sosyal güvenlik kurumları ve işçilerin çıkarlarını gözeten diğer kuruluşların yönetiminde yer almak;
- c) Ekonomik ve sosyal plan üzerinde görüş bildirmek ve bunların uygulanmasını denetlemek;
- d) Kanunla belirtildiği üzere, sosyal uzlaşma organlarında temsil edilmek;
- e) Özellikle eğitim faaliyetleriyle ilgili olarak veya çalışma koşulları değiştirilirken, işletmenin yeniden yapılanma sürecinde yer almak;
- f) Sendikalar kanunla belirlendiği üzere güvence altına alınan toplu sözleşmeler yapma hakkını kullanmaktan sorumludur.
- g) Kanun, toplu iş sözleşmeleri yapma meşruiyetini ve bunların hükümlerinin geçerliliğini düzenleyen kuralları belirler.

Madde 57. (Grev hakkı ve lokavt yasağı)

1. Grev hakkı güvence altındadır.

2. İşçiler grevle savunulacak çıkarların kapsamını tanımlamaktan sorumludur ve kanun bu kapsamı sınırlamaz.

3. Kanun, donanım ve tesislerin güvenliğini sağlamak için gerekli olan hizmetlerin ve grevler sırasında temel sosyal ihtiyaçların karşılanması için kaçınılmaz olan asgari düzeydeki hizmetlerin koşullarını tanımlar.

4. Lokavt yasaktır.

Başlık III.
Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar ve ödevler
Bölüm I.
Ekonomik haklar ve ödevler

Madde 58. (Çalışma hakkı)

1. Herkes çalışma hakkına sahiptir.
2. Çalışma hakkını güvence altına almak için, Devletin yükümlülükleri şunlardır:

- a) Tam istihdam politikalarının uygulanması;
- b) İş ve meslek seçiminde eşit fırsatlar ve cinsiyete dayalı engellemeden, herhangi bir kadroya, işe veya mesleki kategoriye girmesini sınırlamadan kaçınmak için gerekli koşullar;
- c) İşçiler için kültürel ve teknik eğitim ve mesleki gelişim.

Madde 59. (İşçi hakları)

1. Yaş, cinsiyet, ırk, vatandaşlık, köken, din ve siyasi ve ideolojik inançlarına bakılmaksızın, her işçi şu haklara sahiptir:

- a) Eşit işe eşit ücret ilkesine uygun olarak ve geçimini sağlamaya yetecek şekilde, hacmi, yapısı ve niteliğine göre yaptığı işin karşılığının ödenmesi;
- b) Çalışmanın, sosyal onurla uyumlu ve kişisel tatmin sağlayacak ve mesleki ve aile yaşamını bir arada götürmeyi mümkün kılacak şekilde örgütlenmesi;
- c) Güvenli, hijyen ve sağlıklı koşullarda çalışmak;
- d) Dinlenme ve boş zaman, iş gününün maksimum sınırı, haftalık dinlenme süresi ve periyodik ücretli tatiller;
- e) İsteği dışında işsiz kaldığında maddi yardım;
- f) İşle ilgili kaza veya meslek hastalığı mağduru olduğunda yardım ve adil tazminat;

2. Devlet, işçilerin hakkı olan çalışma, hizmet karşılığı ve dinlenmeyle ilgili koşulları sağlamak için özellikle şunları yapmakla yükümlüdür:

- a) Özellikle işçilerin ihtiyaçları, geçinme maliyeti, üretim sektörlerinin geliştirdiği düzey, ekonomik ve mali istikrarın zorladığı şartlar ve kalkınma amaçlı sermaye birikimini dikkate alarak, asgari ücreti belirleme ve güncelleme.
- b) Çalışma saatlerinde ulusal sınırlar belirleme;
- c) Hamilelik ve doğum sonrası kadınlar, küçükler ve engelliler ve çalışma şartları özellikle ağır olan veya sağlıksız, zehirli veya tehlikeli ortamlarda çalışanlar için çalışmayla ilgili özel koruma;
- d) Sosyal kuruluşlar ile işbirliği içerisinde, dinlenme ve tatil merkezlerinden oluşan bir ağın sistematik olarak geliştirilmesinin sağlanması;

e) Göçmen işçilerin çalışma koşullarını korumak ve sosyal yardımları güvence altına almak;

f) Öğrenci işçilerin çalışma koşullarını korumak.

3. Maaşlar, kanunla ortaya konulmuş özel güvencelere sahiptir.

Madde 60. (Tüketici hakları)

1. Tüketiciler, tüketilen mal ve hizmetlerde, eğitim ve bilgide, sağlığın korunmasında, güvenlik ve ekonomik çıkarlarında iyi kalite ve uğradıkları zararlar için tazminat hakkına sahiptir.

2. Reklamcılık kanunla düzenlenir ve gizli, dolaylı veya hileli her türlü reklam biçimi yasaktır.

3. Tüketici dernekleri ve tüketim kooperatifleri, kanunda belirtilen, Devletten yardım alma, tüketicinin korunması konusunda dinlenme hakkına sahiptir ve üyelerini veya toplu veya kamu çıkarlarını kanuni müdafaa hakkı vardır.

Madde 61. (Özel şirketler, kooperatifler ve işçi yönetimi)

1. Anayasa ve kanunların ve kamu yararı açısından belirlenen çerçevelerde serbestçe özel ekonomik girişim yapılabilir.

2. Herkes kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak, özgürce kooperatif kurma hakkına sahiptir.

3. Kooperatifler kanunun belirlediği genel çerçevede serbestçe faaliyet gösterir ve gruplaşarak birlikler, federasyonlar ve konfederasyonlar ve kanunun öngördüğü diğer örgütleri oluşturabilirler.

4. Kanun, Devletin ya da herhangi bir kamu kurumunun hissesinin olduğu kooperatifler için özel kuruluş şartları koyar.

5. Kanunla ortaya konduğu üzere, işçi yönetimi hakkı olacaktır.

Madde 62. (Özel mülkiyet hakkı)

1. Anayasanın orta koyduğu üzere, herkesin özel mülkiyete ve bunun yaşarken veya devrine aktarılmasına hakkı vardır.

2. Kamu yararına el koyma ve kamulaştırma sadece kanunlar temelinde adil tazminat ödemesiyle yapılır.

Bölüm II.

Sosyal haklar ve ödevler

Madde 63. (Sosyal güvenlik ve dayanışma)

1. Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

2. Devlet, sendikalar, işçiler ve diğer yararlanıcıları temsil eden kuruluşların katılımı ile birlikte, birleşik ve merkezi olmayan bir sosyal güvenlik sistemini örgütlemek, koordine ve sübvans etmekle görevlidir.

3. Sosyal güvenlik sistemi, vatandaşları hastalıklarında, yaşlılıklarında ve sakatlandıklarında, dul veya yetim kaldıklarında ve ayrıca işlerini

kaybettiklerinde veya geçinme araçlarını veya çalışma yeteneğini tamamen kaybettiklerinde veya sıkıntıya düştüklerinde korur.

4. Kanunun belirttiği şekilde, çalışılan tüm dönemleri, hizmet edilen sektörden bağımsız olarak, yaşlılık ve malullük aylığı hesaplamalarında katkıda bulunur.

5. Bu maddede ve 67/2b, 69, 70/1e, 71 ve 72'nci maddelerde yer verilen sosyal dayanışma hedeflerini gerçekleştirme amacıyla, Devlet, kanunlarda belirtildiği şekilde, kamu yararına olduğu kabul edilen yardım kurumlarını ve diğer kar gözetmeyen kurumların faaliyetlerini operasyonlarını destekler ve inceler.

Madde 64. (Sağlık)

1. Herkes sağlığı koruma hakkına ve sağlığı savunma ve koruma ödevine sahiptir.

2. Sağlığın korunması hakkı aşağıdaki yolla yerine getirilir:

a) Kullanan vatandaşların ekonomik sosyal koşullarına özel dikkat göstererek, genel ve geniş kapsamlı ve ücretsiz olmaya yatkın bir ulusal sağlık hizmeti yardımıyla;

b) Özellikle çocukların, gençlerin ve yaşlıların korunmasını güvence altına alan ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel koşulları oluşturarak; yaşam ve çalışma koşullarını sistematik olarak iyileştirerek ve ayrıca okulda diğer insanlar arasında beden sağlığı ve sporu teşvik ederek; ve hem insan sağlığı hem de hijyen eğitimini ve sağlıklı yaşam uygulamalarını geliştirerek.

3. Sağlığın korunması hakkının kullanılmasını temin etmek için, Devletin birincil görevi aşağıdaki işlevleri üstlenmektir:

a) Ekonomik durumundan bağımsız olarak, her vatandaşın koruyucu, tedavi edici ve iyileştirici tıbbi bakımdan yararlanmasını garanti etmek;

b) Bütün ülkeyi rasyonel ve etkili biçimde kapsayan sağlık hizmetleri ve insan kaynaklarını garanti etmek;

c) Sağlık hizmetleri ve ilaçların kamu finansmanı ile karşılanması yönünde çalışmak;

d) Kamu ve özel sektöre ait sağlık kurumlarında yeterli verimlilik ve kalite standartlarını elde etmek üzere, tüzel ve özel tıp biçimlerini düzenlemek ve teftiş etmek ve ulusal sağlık hizmetleri ile bütünleştirmek.

e) Kimyasal, biyolojik ve farmakolojik ürünler ile tedavi ve tanıda kullanılan diğer araçların üretim, dağıtım, pazarlama, satış ve kullanımını düzenlemek ve denetlemek;

f) İlaçların kötüye kullanılmasının önüne geçilmesi ve tedavisi için politikalar oluşturmak.

4. Ulusal sağlık hizmeti, yerinden ve katılımcı bir yönetim sistemine sahip olacaktır.

Madde 65. (Konut ve şehir planlaması)

1. Herkes, kendisi ve ailesi için, sağlıklı ve konforlu, kişi ve aile mahremiyetini muhafaza eden, yeterli büyüklükte bir mesken hakkına sahiptir.

2. Konut hakkını güvence altına almak için, Devletin yükümlülükleri şunlardır:

a) Yeterli ulaşım ağı ve sosyal tesisin varlığını garanti eden şehir planlama belgeleriyle desteklenen genel şehir ve bölge planlama belgelerinde şekillendirilmiş bir konut politikasını planlama ve uygulama;

b) Özerk bölgeler ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde düşük maliyetli sosyal konut inşaatını teşvik etme;

c) Kamu yararına tabi olarak, özel inşaatı ve konut sahipliği veya kiralamaı canlandırma;

d) Konut sorunlarını çözme yolunda çaba gösteren yerel girişimleri destekleme ve teşvik etme ve konut ve yapı kooperatiflerinin oluşumunu özendirme.

3. Devlet, ailenin geliriyle uyumlu bir kiralama ve ferdi konuttan faydalanma sisteminin oluşturulması yönünde bir politika üstlenir.

4. Devlet, özerk bölgeler ve yerel yönetimler, özellikle planlama araçları ve şehir ve bölgenin planlamasıyla ilgili genel kanuni çerçeve içinde, şehir arazisinin işgali, kullanımı ve dönüştürülmesini düzenleyen kuralları belirler ve kamu yararına şehir planlama amaçlarını yerine getirmeye yönelik araziye kamulaştırır.

5. İlgili taraflar, şehir planlama araçlarının ve diğer şehir ve bölge planlama araçlarının hazırlanmasına katılma hakkına sahiptir.

Madde 66. (Çevre ve yaşam kalitesi)

1. Herkesin sağlıklı ve ekolojik olarak dengeli bir yaşam çevresine sahip olma hakkı ve bunu savunma ödevi vardır.

2. Devlet, sürdürülebilir kalkınma genel çerçevesi içinde çevre hakkını güvence altına almak için, ilgili kurumlar yoluyla eyleme geçerek ve vatandaşların katılımını sağlayarak şu görevleri üstlenir:

a) Kirliliğin ve etkilerinin ve erozyonun zararlı biçimlerinin önlenmesi ve kontrol altına alınması;

b) Doğru faaliyet alanı, dengeli sosyal ve ekonomik kalkınma ve doğal alanların geliştirilmesi amacıyla, şehir ve bölge planlaması yürütme ve geliştirme;

c) Doğal parklar ve rekreasyon alanlarının oluşturulması ve geliştirilmesi ve doğanın korunmasını ve kültürel değerlerin ve tarihi ve sanatsal ilgi odağı varlıkların saklanmasını sağlayacak şekilde doğal alanların ve yerlerin korunması;

d) Doğal kaynakların akılcı kullanımını teşvik etme, kuşaklararası dayanışma ilkesiyle, bu kaynakların kendilerini yenileme yeteneklerini güvence altına alma ve ekolojik istikrarı sürdürme.

e) Yerel yönetimlerle birlikte hareket etme, özellikle mimari düzeyde ve tarihi alanların korunmasıyla ilgili olarak, şehir dışı yerleşimlerinin ve şehir yaşamının çevre kalitesini geliştirme.

e) Çevre hedeflerinin çeşitli sektör politikalarıyla bütünleştirilmesini teşvik etme;

Çevre eğitimini ve çevreyle ilgili değerlere saygıyı geliştirme;

f) Mali politikanın çevrenin ve yaşam kalitesinin korunması ile uyumlu kalkınmayı mümkün kılacak yapıda olmasını sağlama.

Madde 67. (Aile)

1. Toplumda temel bir öge olarak Aile toplum ve Devlet tarafından korunma hakkına ve aile üyelerinin kişisel tatmin sağlayabilmeleri için gerekli tüm koşulların etkin uygulanması hakkına sahiptir.

2. Ailenin korunması için, Devlet özellikle şu açılardan sorumludur:

a) Aile birimlerinin sosyal ve ekonomik bağımsızlığını geliştirme;

b) Ulusal kreş ağının ve yaşlılar politikasıyla birlikte, aileyi destekleyecek diğer tesislerin oluşturulmasını teşvik etmek ve bunlardan yararlanmalarını garanti etmek;

c) Çocuklarının eğitimi ile ilgili olarak velilerle işbirliği;

d) Bireysel özgürlükle ilgili olarak, bilgi, yöntem ve araçlara erişimi teşvik ederek aile planlaması hakkını garanti etme, annelik ve babalığın bilinçli olarak planlanması için gerekli hukuki ve teknik düzenlemeleri yapma;

e) İnsan onurunu koruyacak şekilde yardımla üremeyi düzenleme;

f) Vergi ve sosyal yardımları ailenin giderleriyle paralel olarak düzenleme.

g) Aileyi temsil eden derneklere danıştıktan sonra, evrensel ve bütünleşik bir aile politikası hazırlama ve uygulama;

h) Çeşitli sektör politikalarını uyumlaştırarak, mesleki yaşamı ve aile yaşamı arasında uyumu sağlama.

Madde 68. (Babalık ve annelik)

1. Özellikle çocukların eğitiminde, çocuklarıyla ilişkilerinde yeri doldurulamaz rollerini yerine getirirken, anneler ve babalar, medeni hayata katılımları ve kendi mesleki tatminlerini güvencesiyle birlikte, toplum ve Devletin koruması hakkına sahiptir.

2. Annelik ve babalık toplumdaki saygın sosyal değerleri oluşturur.

3. Kadınlar gebelikleri sırasında ve doğum sonrasında özel bakım hakkına sahiptir ve kadın işçiler ücretlerinden veya ayrıcalıklarından herhangi bir kayıp olmaksızın yeterli izin süresi hakkına sahiptir.

4. Kanun anne ve babalara, çocukların yararına ve aile biriminin ihtiyaçları uyarınca, işten yeterli süre izin verilmesini düzenler.

Madde 69. (Çocukluk)

1. Kesintisiz gelişmeleri amacıyla, çocuklar, özellikle her türlü terk edilme, ayrımcılık ve baskıya ve ailedeki veya başka herhangi bir kurumdaki kötüye kullanılan otoriteye karşı toplumun ve Devletin korumasına sahiptir.

2. Devlet, yetim kalan, terk edilen veya normal bir aile ortamından yoksun olan çocuklar için özel koruma sağlar.

3. Kanunun belirttiği şekilde, okul çağındaki küçüklerin çalışması yasaktır.

Madde 70. (Gençlik)

1. Gençler, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından etkin biçimde yararlanmalarını sağlamak için, özellikle aşağıdaki konularda, özel olarak korunur:

- a) Eğitim, mesleki eğitim ve kültür;
- b) İlk işe girme, çalışma ve sosyal güvenlik;
- c) Konut edinme;
- d) Beden eğitimi ve spor;
- e) Boş zamanlarını geçirme;

2. Gençlik politikasının öncelikli hedefleri, gençlerin kişiliğinin geliştirilmesi, aktif yaşamla etkin bütünleşmeleri için gerekli koşulların yaratılması, özgürce yaratıcılık sevgisi ve topluma hizmet duygusudur.

3. Aileler, okullar, işletmeler, mahalle örgütleri, kültür dernekleri, vakıflar, kültür ve dinlenme grupları ile birlikte hareket ederek, Devlet söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi için gençlik organizasyonları ve uluslararası gençlik mübadelesini destekler ve teşvik eder.

Madde 71. (Engelli vatandaşlar)

1. Bedensel veya ruhsal engelli vatandaşlar hakların tamamından yararlanır ve kendi durumlarının uygulamalarını veya yerine getirmelerini imkansız kıldıkları hariç, Anayasada yer alan ödevlere tabidir.

2. Devlet, sakatlıkların önlenmesi ve tedavisi ve engelli vatandaşların rehabilitasyonu ve entegrasyonu ve ailelerine yardım sağlanması için ulusal bir politika üstlenir, toplumu eğitir ve bu vatandaşlara yönelik saygı ve dayanışma ödevlerini hatırlatır ve ebeveynlerinin veya vasilerinin haklarına ve görevleri saklı kalmak üzere, kendi haklarını etkin olarak kullanmalarını temin eder.

3. Devlet, engelli vatandaşların örgütlerine destek olur.

Madde 72. (Yaşlılar)

1. Yaşlıların, ekonomik güvenceye, konut ve kişisel özgürlüklerine saygı gösteren, yalnızlaşma veya toplumsal marjinalleşmeden kaçınan aile ve toplum yaşantısı açısından uygun koşullara sahip olma hakları vardır.

2. Yaşlılar politikası, yaşlı insanlara, toplum yaşamına aktif katılım yoluyla şahsi tatmin için olanaklar sağlamaya yönelik ekonomik, sosyal ve kültürel nitelikli önlemleri içerir.

Bölüm III.

Kültürel haklar ve ödevler

Madde 73. (Eğitim, kültür ve bilim)

1. Herkes eğitim ve kültür hakkına sahiptir.

2. Devlet, eğitimin okulda ve diğer eğitim araçlarıyla, fırsat eşitliğine dayalı olarak, ekonomik, sosyal ve kültürel, eşitsizlikleri gidererek, kişiliğin gelişmesi, hoşgörü ruhu, karşılıklı anlayış, dayanışma ve sorumluluk, toplumsal ilerleme ve kamu yaşamında demokratik katılım için gerekli diğer koşulları oluşturarak demokratikleşmesini teşvik eder.

3. Devlet, medya, kültür dernekleri, ve vakıflar, kültür ve rekreasyon grupları, kültürel miras dernekleri, mahalle dernekleri ve diğer kültürel kuruluşlarla birlikte hareket ederek, tüm vatandaşların kültürden yararlanmalarını ve kültür oluşturmalarını özendirerek, kültürün demokratikleşmesini teşvik eder.

4. Devlet, özgürlüklerini ve özerkliklerini güvence altına alacak, rekabet güçlerini arttıracak, bilimsel kurumlar ve işletmeler arasında işbirliğini sağlayacak şekilde bilimsel araştırma ve üretimi ve teknolojik yenilikleri canlandırır ve destekler.

Madde 74. (Eğitim)

1. Herkes eğitim hakkına ve fırsat eşitliği hakkına sahiptir ve okula gitme ve başarı güvence altına alınır.

2. Eğitim politikasını uygularken Devletin görevleri şunlardır:

a) Genel, zorunlu ve ücretsiz temel öğretimi sağlama;

b) Kamusal okulöncesi eğitim sistemini oluşturma ve genel sistemi geliştirme;

c) Sürekli eğitimi güvence altına alma ve cehaleti sona erdirmeye;

d) Yeteneklerine göre her vatandaşın en üst düzeyde eğitim, bilimsel araştırma ve sanatsal üretimden yararlanmasını garanti etmek.

e) Aşamalı olarak eğitimin her düzeyini ücretsiz yapma;

f) Okulları hizmet ettikleri toplumun içine sokmak ve eğitim ve ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetler arasında bağlar kurmak;

g) Engelli vatandaşların eğitime erişmelerini sağlama, teşvik etme ve gerekli olduğunda özel eğitimi destekleme;

h) Eğitim ve fırsat eşitliğinden yararlanma aracı ve kültürün ifadesi olarak Portekizce işaret dilini koruma ve geliştirme;

i) Göçmenlerin çocuklarının Portekiz dilini öğrenmelerini ve Portekiz kültüründen faydalanmalarının sağlanması;

j) Göçmen çocukların eğitim hakkından etkin yararlanmalarını mümkün kılmak için yeterli destek almalarının sağlanması.

Madde 75. (Kamu, özel ve müşterek eğitimi)

1. Devlet nüfusun tamamının ihtiyaçlarını karşılayacak kamu eğitim kurumları ağını oluşturur.

2. Devlet, kanunda tanımlandığı üzere, özel ve müşterek eğitimi tanır ve destekler.

Madde 76. (Üniversite ve yüksek öğretimden yararlanma)

1. Üniversite ve diğer yüksek öğretim kurumlarından yararlanmayı düzenleyen kurallar eğitim sisteminde fırsat eşitliğini ve demokrasiyi güvence altına alır, ülkenin nitelikli eleman ihtiyacının karşılanması, eğitim, kültür ve bilimsel düzeyin yükseltilmesi için gereken dikkati gösterir.

2. Kanunda belirtildiği üzere, eğitim kalitesinin yeterince değerlendirilmesi saklı kalmak üzere, üniversiteler kendi tüzüklerini hazırlayabilir ve bilimsel, eğitsel, idari ve mali özerklikten yararlanabilir.

Madde 77. (Eğitimde demokratik katılım)

1. Kanunda belirtildiği üzere, öğretmenler ve öğrenciler okulların demokratik yönetimine katılma hakkına sahiptir.

2. Kanun, öğretmen, öğrenci, veli derneklerinin, toplulukların ve bilimsel kurumların eğitim politikasının hazırlanmasında katkı biçimlerini düzenler.

Madde 78. (Kültürden yararlanma ve kültürü oluşturma)

1. Herkesin, kültürel mirası koruma, savunma ve geliştirme ödeviyle birlikte, kültürden yararlanma ve kültür oluşturma hakkı vardır.

2. Tüm kültürel kurumlarla birlikte hareket ederek, Devlet şunları yapmakla yükümlüdür:

a) Tüm vatandaşların kültürel faaliyetleri için gerekli araç ve yollara erişimini özendirme, temin etme ve bu açıdan ülkede mevcut eşitsizlikleri düzeltme.

b) Birçok biçim ve ifade de bireysel ve ortak üretimi kamçılayan ve yüksek kalitede kültürel çalışmalar ve ürünlerle daha fazla dolaşımı canlandıran girişimleri destekleme;

c) Kültürel mirasın korunmasını ve geliştirilmesini teşvik etme ve kültürel mirası ortak kültürel kimlik aşıl原因 bir öge haline getirmek.

d) Tüm halklarla, özellikle de Portekizce konuşanlarla, kültürel ilişkileri geliştirme ve yurtdışında Portekiz kültürünün himaye ve teşvik edilmesini sağlama;

e) Kültür politikasının diğer sektör politikalarıyla koordinasyonu.

Madde 79. (Beden eğitimi ve spor)

1. Herkes beden eğitimi ve spor hakkına sahiptir.

2. Devlet, okullar ve spor dernekleri ve gruplarıyla birlikte hareket ederek, beden eğitimi ve spor uygulamasını, yayılmasını teşvik etmek, canlandırmak, rehberlik etmek ve desteklemekle ve sporda şiddeti önlemekle yükümlüdür.

Kısım II.
Ekonominin teşkilatlanması
Başlık I.
Genel ilkeler

Madde 80. (Temel ilkeler)

Toplum ve ekonomi aşağıdaki ilkeler temelinde teşkilatlanır:

- a) Ekonomik güç, demokratik siyasi iktidara tabidir;
- b) Kamu, özel ve kooperatif ve sosyal sektörler, üretim araçlarının mülkiyeti içinde bir arada olacaktır;
- c) Bir karma ekonominin genel çerçevesi içinde, teşebbüs ve örgütlenme özgürlüğü vardır;
- d) Kamu yararı gerektirdiğinde, doğal kaynaklar ve üretim araçları kamu tarafından sahiplenilir;
- e) Ekonomik ve sosyal kalkınma demokratik olarak planlanır;
- f) Kooperatif ve sosyal sektör üretim araçlarının mülkiyeti ile ilgili olarak korunmadan faydalanırlar;
- g) İşçilerin temsil örgütleri ve işletmeleri temsil eden örgütler temel ekonomik ve sosyal tedbirlerin tanımlanmasına katılır.

Madde 81. (Devletin temel görevleri)

Ekonomik ve sosyal alanda Devletin birincil görevi şunlardır:

- a) Sürdürülebilir bir kalkınma stratejisinin genel çerçevesi içinde, halkın sosyal ve ekonomik refahı ve yaşam kalitesini, özellikle de en yoksun kişilerin yaşam kalitesini arttırmak;
- b) Sosyal adaleti teşvik etmek, fırsat eşitliği sağlamak ve maliye politikası sayesinde özellikle servet ve gelir dağılımındaki eşitsizlikleri giderecek gerekli düzeltmeleri yapmak;
- c) Özellikle kamu sektörünün verimliliğini sağlamak için her türlü çabayı göstererek, üretim güçlerinin tam kullanımını sağlamak;
- d) Her sektörde ve bölgede dengeli bir büyüme yönünde gelişmeye rehberlik ederek, şehirler ve kırsal kesim arasındaki ve kıyı şeridi ve iç bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal farklılıkları ortadan kaldırarak tüm ülkenin ekonomik ve sosyal uyumunu arttırmak;
- e) Özerk bölgelerin ada olmalarından kaynaklanan eşitsizliklerin düzeltilmesini teşvik ve söz konusu bölgelerin ulusal veya uluslararası kapsamda daha geniş ekonomik alanlarla aşamalı olarak bütünleşmesini teşvik etmek;
- f) Piyasaların, işletmeler arasında dengeli bir rekabeti güvence altına alacak şekilde faaliyet göstermelerini sağlamak, tekelci teşkilatlanma biçimlerine karşı koymak ve başat konumların kötüye kullanılmasını ve kamunun çıkarlarına zarar veren diğer uygulamalarını baskılamak;

g) Her zaman ulusal bağımsızlık ve hem Portekiz halkı hem de ülke ekonomisinin çıkarlarını korurken tüm halklarla ekonomik ilişkileri geliştirmek;

h) Çok büyük arazileri küçültmek ve küçük çiftlikleri yeniden yapılandırmak;

i) Tüketici hakları ve çıkarlarını garanti altına almak;

j) Ekonomik ve sosyal kalkınmayı demokratik olarak planlamak için gerekli yasal ve teknik araçları oluşturmak;

l) Ülkenin kalkınmasını savunan bir bilim ve teknoloji politikasının varlığını güvence altına almak;

m) Enerji alanındaki uluslararası işbirliğini teşvik ederken, doğal kaynaklar ve ekolojik dengeyi koruyan milli bir enerji politikası benimsemek;

n) Su kaynaklarının kullanılması, planlanması ve akılcı yönetimi için ulusal bir su politikası benimsemek.

Madde 82. (Üretim araçlarına sahip sektörler)

1. Üretim araçlarına, üç sektör tarafından birlikte sahip olunması güvence altına alınır.

2. Kamu sektörü, Devlet veya kamu kurumları yönetiminde olması doğru olan üretim araçlarını elinde bulundurur.

3. Aşağıdaki fıkranın hükümleri saklı kalmak üzere, özel sektör, bireylerin veya özel grupların yönetiminde olması doğru olan üretim araçlarına sahip olur.

4. Kooperatif sektörü özellikle şunlardan oluşur:

a) Kanunun, kamu sektörünün hissesinin olduğu ve bu yüzden özel yapıları olan kooperatifler için belirlediği özel hükümler saklı kalmak üzere, kooperatif ilkelerine göre kooperatiflerin sahip olduğu ve yönettiği üretim araçları.

b) Yerel toplulukların sahip olduğu ve yönettiği topluluk üretim araçları;

c) İşçi ortak girişimlerinin işlettiği üretim araçları;

d) Öncelikli amacı yardım olan, kar amacı gütmeyen tüzel kişilerce sahip olunan ve yönetilen üretim araçları.

Madde 83. (Kamulaştırma için gerekenler)

Kanun, üretim araçlarının kamulaştırılmasıyla ilgili olarak, uygulanabilir tazminat kriterlerini de belirleyerek, gerekli araç ve biçimleri ortaya koyar.

Madde 84. (Kamu malı)

1. Aşağıdakiler kamuya aittir:

a) Yatakları ve bitişik deniz yatağı ile birlikte kara suları ve yataklarıyla birlikte, seyir ve gelir elde etmeye uygun göller, lagünler ve suyolları;

b) Mülkiyet veya yüzey hakları için tanınan sınırın üzerindeki, Portekiz toprakları üzerindeki hava sahası;

c) Geleneksel olarak inşaatda kullanılan kayalar, sıradan toprak ve diğer malzemeler hariç, maden yatakları, mineral ve şifalı su kaynakları ve toprak altında doğal yeraltı boşlukları;

d) Yollar;

e) Ulusal demiryolu hatları;

f) Kanunun bu sınıfa sokabileceği diğer mülkiyet.

2. Kanun, hangi mülkün Devlete ait kamu malı, hangisinin özerk bölgelerin kamu malı ve hangisinin yerel yönetimlerin malı olduğunu ve ayrıca, bunların kullanım koşul ve şartlarını ve sınırlarını belirler.

Madde 85. (Kooperatifler ve işçi-yönetimi deneyleri)

1. Devlet kooperatiflerin kurulmasını teşvik eder ve faaliyetlerini destekler.

2. Devlet, kooperatiflerin yararlanacağı bütçe ve mali yardımları ve kredi kullanma ve teknik yardımda tercihli koşul ve şartları belirler.

3. Devlet tutarlı işçi-yönetim deneylerine destek olur.

Madde 86. (Özel işletmeler)

1. Devlet, özellikle küçük ve orta büyüklükte işletmeler olmak üzere, işletmelerin faaliyetlerini teşvik eder ve özellikle ekonominin genel çıkarlarına hizmet eden faaliyetlerle uğraşan işletmeler başta olmak üzere, ilgili yasal yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğini denetler.

2. Devlet sadece, genel bir kural olarak önceden bir yargı kararına istinaden, kanunun açıkça belirttiği durumlarda, geçici olarak özel işletmelerin yönetimine müdahale eder.

3. Kanun, özel işletmelerin ve benzer yapıda diğer kuruluşların yasaklandığı ana sektörleri belirler.

Madde 87. (Yabancıların ekonomik faaliyeti ve yatırımı)

Kanun, ülkenin kalkınmasına katkıda bulduklarından emin olmak, ulusal bağımsızlığı ve işçilerin çıkarlarını savunmak amacıyla, yabancı özel bireylerin ve tüzel kişilerin ekonomik faaliyetlerini ve yatırımlarını düzenler.

Madde 88. (Terk edilen üretim araçları)

1. Terk edilen üretim araçları, kanunun koyduğu kural ve şartlar altında istihlak edilebilir. Göçmen işçilerin mülkiyetleriyle ilgili özel durum da kanun tarafından dikkate alınır.

2. İyi bir neden olmadan terk edilmiş olan üretim araçları da kanunun belirleyeceği için şartlar altında zorunlu kira veya işletme imtiyazlarına konu olabilir.

Madde 89. (İşçilerin yönetime katılımı)

Kamu sektöründe üretim birimlerinin işçileri söz konusu birimlerin yönetimine etkin katılımı sağlanır.

Başlık II. Planlar

Madde 90. (Hedefler)

Ekonomik ve sosyal kalkınma planlarının amacı ekonomik büyüme, sektör ve bölgelerin uyumlu ve entegre gelişmesi, milli hasılatın kişiler arasında ve bölgeler arasında adil bölüşümü, sosyal, eğitim ve kültür, ekonomi politikası ile koordinasyonu, kırsal kesimin savunulması, ekolojik dengenin korunması, çevrenin ve Portekiz halkının yaşam kalitesinin korunmasının teşvik etmektir.

Madde 91. (Planların hazırlanması ve uygulanması)

1. Ulusal planlar, ana seçenekleri düzenleyen kanunlar çerçevesinde hazırlanır ve bir coğrafi sektörel kapsamda özel programlar içerebilir.

2. Hükümetin ana seçeneklerle ilgili kanun tasarıları, bunlarla gerekçeleri ortaya koyan raporlarla birlikte sunulur.

3. Ulusal planlar, ademi merkezîyetçi, bölgesel ve sektörel bazda uygulanır.

Madde 92. (Ekonomik ve Sosyal Konsey)

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey, ekonomik ve sosyal politika alanında danışma ve uyumdan sorumlu organdır ve ana seçenekleri ve ekonomik sosyal kalkınma planlarının hazırlanmasında yer alır ve ayrıca kanunun vereceği diğer görevleri yerine getirir.

2. Kanun, özellikle hükümet temsilcileri, işçi, iş faaliyetleri ve aileleri, özerk bölgeler ve yerel yönetimleri temsil eden örgütleri içeren Ekonomik ve Sosyal Konseyin oluşumunu belirler.

3. Kanun aynı zamanda, Ekonomik ve Sosyal Konseyin teşkilatlanma ve faaliyet şeklini ve üyelerinin statülerini ve rolünü belirler.

Başlık III.

Tarım, ticaret ve sanayi politikaları

Madde 93. (Tarım politikası hedefleri)

1. Tarım politikasının amaçları şunlardır:

a) Tarıma yeterli altyapı ile rekabet ortamında bir artış yönünde çalışacak insan, teknik ve mali kaynaklar sağlayarak tarımsal üretim ve verimliliği artırmak ve ürünlerin kalitesini, etkili pazarlama ve satışını ve ülke için gelişmiş bir arz ve ihracattaki artışı sağlamak;

b) Tarım işçilerinin ekonomik, sosyal ve kültürel durumunun iyileştirilmesini, kırsal kesimin kalkınmasını, arazi sahipliği yapısının rasyonel hale getirilmesini, işletme sisteminin modernizasyonu, arazilerin ve arazide kullanılan diğer üretim araçlarını işleyenler tarafından sahiplenilmesi veya mülkiyetinin açılmasını teşvik etmek;

c) Tarım işçileri ve diğer işçiler arasında gerçek eşitlik elde etmek için koşulları oluşturmak ve tarım sektörünün diğer sektörlerle alışverişinde dezavantajlı olmasını önlemek;

d) Toprak ve diğer doğal kaynakların akılcı kullanımı ve yönetimini sağlamak ve yenilenme kapasitelerini korumak;

e) Çiftçilerin birlik oluşturmalarını ve toprağı doğrudan kendilerinin işlemelerini özendirme.

2. Devlet, ülkenin çevreyle ilgili ve sosyal faktörleri ile uyumlu olarak, tarımsal planlama ve reorganizasyon ve ormancılık kalkınma politikasını teşvik eder.

Madde 94. (Çok büyük arazilerin küçültülmesi)

1. Kanun, tarım politikası hedefleri açısından, aşırı derecede büyük tarım arazilerinin yeniden boyutlandırılmasını düzenler ve kamulaştırma durumunda, toprak sahiplerine hakları olan tazminatın ödenmesini ve kendi çiftlikleri için geçimlerini sürdürebilecekleri makul büyüklükte toprak bırakılmasını sağlar.

2. Söz konusu arazinin etkin ve rasyonel kullanılıp kullanılmadığına karar vermek amacıyla, tam tapuyu vermeden önceki deneme süresi şartı saklı kalmak üzere, kamulaştırılan arazi, kanunun belirttiğı şekilde, sahiplik veya kiralık olarak küçük çiftçilere -tercihan aile çiftlik birimlerine-, tarım işçilerinin kooperatiflerine veya işçilerin işlettiğı diğer biçimlere devredilir.

Madde 95. (Küçük çiftlikleri yeniden boyutlandırma)

Kanunun belirttiğı üzere sahiplik hakkı saklı kalmak üzere, Devlet, tarım politikası hedefleri açısından uygun olan boyuttan daha küçük olan çiftlik birimlerinin, özellikle hukuki, mali ve yapısal veya sadece ekonomik entegrasyon için kredi teşvikleri yoluyla ve özellikle bir kooperatif şeklinde veya parselleri bir araya getirmek için tasarlanmış ölçülerle yeniden boyutlandırılmasını teşvik eder.

Madde 96. (Sahibi olmayan arazilerinin kullanım şekilleri)

1. Kanun, çiftçinin güvenlik ve meşru çıkarlarını garanti altına alacak bir şekilde, sahibi olmayan arazilerin kiralama ve diğer kullanım şekillerini biçimlendiren kuralları düzenler.

2. Ücretli tarım ve koloni sistemi yasaktır ve çiftçilerin tarımsal ortaklık sistemine etkili bir şekilde son vermek için gereken koşullar oluşturulur.

Madde 97. (Devlet yardımı)

1. Devlet, tarım politikası hedeflerini gerçekleştirmek için, küçük ve orta büyüklükte çiftçilere, özellikle aile çiftliğı birimlerine entegre olduklarında, yalnız veya kooperatif ortağı olduklarında ve ayrıca tarım işçilerinin kooperatiflerine ve işçilerin işlettiğı diğer biçimlere tercihli yardım sağlar.

2. Bu tür Devlet yardımı, özellikle şunlardan oluşur:

a) Teknik destek verme;

b) Pazarlama formlarının oluşturulması, yukarı ve aşağıya doğru üretimden satış desteğı;

c) Öngörülemeyen veya kontrol edilemeyen iklim veya bitki hastalıklarından kaynaklanan risklerin kapsamı için destek;

d) Özellikle üretici, satış, işleme ve hizmet kooperatifleri ve işçilerin işlettiği diğer biçimleri oluşturarak, tarım işçileri ve çiftçilerin birlikler oluşturması ve bunlara katılmasını özendirmek için teşvik etme.

Madde 98. (Tarım politikasının hazırlanmasına katılım)

Tarım işçilerinin ve çiftçilerin tarım politikasının hazırlanmasına katılımı kendilerini temsil eden örgütleri aracılığıyla sağlar.

Madde 99. (Ticaret politikası hedefleri)

Ticaret politikasının hedefleri şunlardır:

- a) Ticari kuruluşlar arasında sağlıklı rekabet;
- b) Dağıtım devrelerinin rasyonalizasyonu;
- c) Spekülatif faaliyetler ve kısıtlayıcı ticari uygulamalarla mücadele etmek;

d) Dış ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi;

e) Tüketicinin korunması.

Madde 100. (Sanayi politikası hedefleri)

Sanayi politikasının hedefleri şunlardır:

- a) Modernleşme, sosyal ve ekonomik çıkarları, Portekiz ekonomisinin uluslararası entegrasyonu genel çerçevesi içinde sanayi üretiminde artış;
- b) Endüstriyel ve teknolojik yeniliği güçlendirme;
- c) Endüstriyel işletmelerin rekabet gücünün ve verimliliğinin artırılması;
- d) Genel olarak, küçük ve orta ölçekli işletmelere istihdam yaratan ve ihracatı artıran veya ithalatı ikame eden girişim ve işletmelere destek;
- e) Portekiz işletmelerine uluslararası tanıtım desteği.

Başlık IV.

Maliye ve bütçe sistemi

Madde 101. (Mali sistem)

Mali sistem, tasarrufların toplanmasını, mevduatı, ekonomik ve sosyal kalkınma için gerekli mali kaynakların uygulanmasını garanti edecek şekilde, kanunla yapılandırılır.

Madde 102. (Portekiz Bankası)

Portekiz Bankası ulusal merkez bankasıdır ve kanunla belirlenen ve Portekiz Devletinin bağlı olduğu uluslararası kurallara uygun olarak fonksiyonlarını yerine getirir.

Madde 103. (Bütçe sistemi)

1. Bütçe sistemi Devletin ve diğer kamu kuruluşlarının mali ihtiyaçlarını karşılamayı, gelir ve servetin adil dağılımını sağlamayı amaçlar.

2. Vergiler, uygulanabilirliğini ve oranını, mali faydaları ve mükelleflere tahakkuk eden teminatları belirleyen kanunlarla oluşturulur.

3. Kimse, Anayasaya uygun olarak oluşturulmayan, geriye dönük olarak, ya da kanun tarafından konulmayan veya toplanmayan vergileri ödemek zorunda değildir.

Madde 104. (Vergiler)

1. Kişisel gelir vergisi, eşitsizlikleri azaltmayı amaçlar, tek ve kademelidir, aile ihtiyaçları ve gelirlerini dikkate alır.

2. İşletmeler temelde gerçek gelirleri üzerinden vergilendirilir.

3. Varlıkların vergilendirilmesi vatandaşlar arasında eşitliğe katkıda bulunur.

4. Tüketim vergisi tüketim yapısının ekonomik kalkınma ve sosyal adaletin gereklerindeki değişikliklere uyum sağlamasını amaçlar ve lüks tüketim mallarının bedelini yükseltir.

Madde 105. (Bütçe)

1. Devlet bütçesi şunları içerir:

a) Özerk fonlar ve dairelerinki de dahil olmak üzere Devletin gelir ve gider dökümü;

b) Sosyal güvenlik bütçesi.

2. Bütçe, ana planlama seçeneklerine uygun olarak, hukuki ve anlaşmalara dayalı yükümlülükler ışığında düzenlenir.

3. Bütçe, tek bir bütçeden oluşur, gizli ödenek ve fonların varlığına engel olacak şekilde, harcamaları teşkilat ve fonksiyonel sınıflandırmaya göre ortaya koyar. Ayrıca programlarla da yapılandırılabilir.

4. Bütçe, harcamaları karşılamak için gerekli gelirleri öngörür ve kanun, bütçenin uygulanmasını düzenleyen kuralları, kamu kredilerinin kullanımını düzenleyen şartları ve koşulları ve bütçenin tam olarak uygulanması amacıyla, Cumhuriyet Meclisinin kabul ettiği her bir bütçe programının organizasyon başlıklarındaki bütçe uygulaması sırasında Hükümet tarafından yapılabilecek değişiklikleri düzenleyen kriterleri belirler.

Madde 106. (Bütçenin hazırlanması)

1. Bütçe Kanununun düzenlenmesi, oylanması ve uygulanması, özerk fonların ve dairelerin bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını düzenleyen kuralları da içeren çerçeve kanuna uygun olarak yapılır.

2. Bütçe kanunu tasarısı, kanunun belirleyeceği zaman sınırları içerisinde sunulur ve oylanır ve kanun bu zaman sınırlarına uyulamadığında benimsenecek süreçleri belirler.

3. Bütçe tasarısıyla birlikte sunulacak raporlar:

a) Bütçe üzerinde bir etkiye sahip temel makroekonomik göstergelerin gelişimine ilişkin tahminlerin yanı sıra, para arzının ve kaynağının gelişimi;

b) Önceki Bütçeye göre gelir ve gider tahminlerindeki farklılaşmanın gerekçeleri;

- c) Kamu borçları, hazine işlemleri ve hazine hesapları;
- d) Özerk fonların ve dairelerin durumu;
- e) Özerk bölgelere ve yerel yönetimlere fon transferleri;
- f) Portekiz ile diğer ülkeler arasındaki mali transferlerin önerilen bütçeye etkileri;
- g) Mali yardımlar ve ardından gelen gelirdeki azalma tahmini.

Madde 107. (Denetim)

Bütçe uygulaması Sayıştay ve Cumhuriyet Meclisi tarafından denetlenir. Sayıştaydan görüş alındıktan sonra, Cumhuriyet Meclisi, sosyal güvenlik hesapları da dahil olmak üzere, Genel Devlet Hesaplarını görüşür ve oylar.

Kısım II.

Siyasi iktidarın teşkilatlanması

Başlık I.

Genel ilkeler

Madde 108. (İktidarın kaynağı ve kullanılması)

Siyasal iktidar halka aittir ve Anayasaya uygun olarak kullanılır.

Madde 109. (Vatandaşın siyasete katılımı)

Erkek ve kadınların siyasete doğrudan ve aktif katılımı, demokratik sistemin yerleşmesi için temel bir araçtır ve kanun hem medeni ve siyasi hakların kullanılmasında eşitlik hem de siyasi görevlere seçilmede cinsiyete dayalı ayrımcılığın olmamasını teşvik eder.

Madde 110. (Egemenlik yetkisini kullanan kuvvetler)

1. Egemenlik yetkisini kullanan organlar Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclisi, Hükümet ve mahkemelerden oluşur.

2. Egemenlik yetkisinin oluşumu, yapısı, sorumlulukları ve organlarının yetkisi ve işleyişi Anayasa ile belirlenir.

Madde 111. (Kuvvetler ayrılığı ve birbirine bağımlılık)

1. Egemenlik yetkisini kullanan organlar, Anayasada belirtildiği üzere ayrı ve birbirine bağımlıdır.

2. Anayasa ve kanunlar tarafından açıkça belirtilen durumlar dışında, egemenlik yetkisini kullanan hiçbir organ ve özerk bölgeye veya yerel yönetimlere ait hiçbir organ yetkilerini başka organlara devredemez.

Madde 112. (Mevzuat)

1. Mevzuat; kanunlar, idari kanunlar ve bölgesel kanun hükmünde kararnamelerden oluşur.

2. Yasama yetkisi altında kanunlaşan idari kanunların ve hukuki rejimlerin genel esaslarını geliştiren kanunların tekabül ettikleri kanuna tabi olmaları dışında, kanunlar ve idari kanunlar aynı yetkiye sahiptir.

3. Teşkilat kanunları, üçte iki çoğunlukla kabul edilmesi gereken kanunlar ve Anayasaya göre diğer kanunlar için zorunlu kanuni ön şart olan kanunlar veya başka kanunların uyması gereken diğer kanunlar daha üst yetkiye sahiptir.

4. 227'nci maddenin 1/b ve 1/c hükümleri saklı kalmak üzere, kanun hükmünde kararnemelerin bölgesel kapsamı vardır ve egemenlik yetkisini kullanan organların münhasıran sorumluluklarında olmayan, söz konusu özerk bölgenin siyasi ve idari statüsünde ortaya konulan konuları ele alır.

5. Hiçbir kanun, başka kategoride mevzuat oluşturamaz veya diğer kanun türlerine, hükümlerini üçüncü tarafları ilgilendiren etkiler doğuracak şekilde yorumlama, entegre etme, değiştirme, askıya alma veya yürürlükten kaldırma yetkisi vermez.

6. Hükümet yönetmelikleri, düzenledikleri kanun öyle gerektirdiğinde ve bağımsız düzenlemeler durumunda, düzenleyici emir şeklini alır.

7. Yönetmelikler, düzenlenmesi amaçlanan veya onları çıkaran öznel ve nesnel yetkiyi ortaya koyan kanunları açıkça belirtir.

8. Avrupa Birliği mevzuatının ve diğer hukuki fiillerin iç hukuk sistemine aktarılması ancak bir kanun, bir idari kanun veya yukarıdaki 4'üncü fıkraya uyarınca bir bölgesel kanun hükmünde kararname ile olur.

Madde 113. (Seçim kanununun genel esasları)

1. Genel kural olarak, egemenlik yetkilerini kullanan organların, bölgesel yönetimlerin ve yerel yönetimlerin memurları doğrudan, gizli ve periyodik seçimle atanır.

2. 15'inci maddenin 4 ve 5'inci fıkraları ve 121'inci maddenin 2'nci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, seçim kaydı vatandaşın girişimiyle, zorunlu ve daimi olur ve doğrudan, genel oyla yapılan tüm seçimler için tek bir kayıt sistemi bulunur.

3. Seçim kampanyaları aşağıdaki esaslara göre yürütülür:

- a) Propaganda özgürlüğü;
- b) Tüm adaylara eşit fırsat ve muamele;
- c) Kamu kuruluşlarının tüm adaylara karşı tarafsızlığı;
- d) Şeffaflık ve seçim hesaplarının denetimi.

4. Vatandaşların, kanunun belirlediği şekilde, seçim yetkilileri ile işbirliği yapma ödevi vardır.

5. Atılan oylar nispi temsil ilkesine uygun olarak sandalyeye dönüşür.

6. Doğrudan oya dayalı bir mesleki organı fesheden herhangi bir kanun da yeni bir seçim için tarih belirler. Bu seçimleri takip eden altmış gün içinde ve fesih sırasında yürürlükte olan seçim kanununa göre yapılır, yapılmadığı takdirde seçim kanunu geçersiz olur.

7. Seçim yasalarının doğruluğu ve geçerliliği hakkında karar verme yetkisi mahkemelere aittir.

Madde 114. (Siyasi partiler ve muhalefet hakkı)

1. Siyasi partiler, genel, doğrudan oy ile seçilen organlarda, seçim sonuçlarının oranlarına göre sandalye elde ederler.

2. Anayasa ve kanun tarafından belirlendiği üzere, azınlıklar demokratik muhalefet hakkına sahiptir.

3. Cumhuriyet Meclisinde sandalyesi olan ancak Hükümette yer almayan siyasi partilerin, kamu yararını ilgilendiren temel konulardaki durum ve gelişmelerle ilgili olarak Hükümet tarafından düzenli olarak bilgilendirilme hakkı vardır. Özerk bölgelerin Yasama Meclislerinde veya doğrudan seçilmiş meclislerde sandalyesi olan siyasi partiler, yürütmeye yer almıyorlarsa söz konusu yürütmelerle ilgili aynı hakka sahiptir.

Madde 115. (Referandumlar)

1. Anayasa ve kanunla öngörülmesi ve belirtildiği üzere, Cumhuriyet Meclisi veya Hükümetin kendi sorumluluk alanlarına düşen konularla ilgili bir önerilerin ardından Cumhurbaşkanı, Portekiz topraklarında kayıtlı seçmen vatandaşları, referandumla doğrudan ve bağlayıcı olarak kendilerini ifade etmeye davet edebilir.

2. Referandumlar, ayrıca Cumhuriyet Meclisine bir talepte bulunan vatandaşların girişimiyle de düzenlenebilir. Bu tür istekler kanunda belirlenen şartlar altında ve zaman sınırları içinde sunulur ve değerlendirilir.

3. Referandum, Cumhuriyet Meclisi veya Hükümetin, uluslararası bir anlaşma veya bir kanunu kabul ederek karar vermesi gereken ulusal çıkarlarla ilgili önemli konularla sınırlıdır.

4. Aşağıdakiler referanduma tabi olmaz:

a) Anayasadaki değişiklikler;

b) Bütçe, vergi veya mali içerikli kanunlar;

c) İzleyen fıkra hükümleri saklı kalmak üzere, 161'inci maddede öngörülen konular;

d) i) bendindeki hükümler saklı kalmak üzere, 164'üncü maddede öngörülen konular.

5. Önceki fıkra hükümleri, barış veya sınırların değiştirilmesi konuları dışında, 161'inci maddenin i) fıkrası uyarınca ülke çıkarlarını ilgilendiren önemli konuların referanduma götürülmesine engel değildir.

6. Her referandum sadece tek konuyu ele alır. Sorular nesnel, açık ve nettir ve evet veya hayır cevabı ister ve kanunda belirtilecek azami sayıyı geçmez. Kanun ayrıca referandumun kurgulanmasını ve yapılmasını düzenleyen diğer şartları da belirler.

7. Egemenlik yetkilerini kullanan organlar için genel seçimler, özerk bölgelerin özyönetim organları için seçimler, yerel yönetim organları için seçimler ve Avrupa Parlamentosu üyeleri için seçimler arasında ve bu seçimlerin yapıldıkları tarihlerde referandum çağrısı veya oylaması yapılmaz.

8. Cumhurbaşkanı, kendisine Cumhuriyet Meclisi veya Hükümetten sunulan taslak referandumu, olarak anayasaya uygunluk ve yasallık açısından zorunlu ön saptamaya sunar;

9. 113'üncü maddenin 1, 2, 3, 4 ve 7'nci fıkraya hükümleri, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra referanduma başvurulur.

10. Cumhurbaşkanı veya seçmen tarafından reddedilen referandum taslağı, yeni Cumhuriyet Meclisi seçimleri hariç, aynı yasama yılı içinde veya Hükümet istifa edinceye veya görevden alınmaya kadar yeniden sunulmaz.

11. Referandumlar sadece oy kullanan seçmen sayısının kayıtlı seçmen sayısının yarısını aşması durumunda bağlayıcıdır.

12. 121'inci maddenin 2'nci fıkraya hükümleri uyarınca, yurt dışında ikamet eden ve vermek üzere usulünce kayıtlı vatandaşlar, özellikle de kendilerini ilgilendiren konular ile ilgili alanlarda referandumlarda yer almak üzere çağrılırlar.

13. 232'nci maddenin 2'nci fıkrası uyarınca, referandumların kapsama alanı bölgesel olabilir.

Madde 116. (Müşterek karar organları)

1. Kanunun belirttiği durumlar dışında, egemenlik yetkisini kullanan meclislerin, özerk bölgelerin organlarının veya yerel yönetim organlarının toplantıları halka açıktır.

2. Yüksek karar organları, kararlarını, öngörülen üye çoğunluğunun huzurunda alır.

3. Anayasa, kanun ve geçerli kurallar ve usullerin öngördüğü haller dışında, yüksek karar organları, kararlarını basit çoğunlukla alır ve çekimser oylar bu hesaplama dahil edilmez.

Madde 117. (Siyasi makamların statüsü)

1. Siyasi makamlar, görevlerini yaparken, fiil ve ihmalleri için siyasi, hukuki ve cezai açıdan sorumludur.

2. Kanun, siyasi makamın, hem görev, sorumluluk, yükümlülük ve görevle bağdaşmayan durumlarını ve bunlarla ilgili herhangi bir ihlalin sonuçlarını hem de bu makamlara uygulanan hak, ayrıcalık ve dokunulmazlıkları belirler.

3. Kanun, siyasi makamların sorumlu tutulacağı özel suçları ve görevden alınma veya vekillikten düşürülme de dâhil olmak üzere, bunlara uygulanacak ceza ve sonuçları belirler.

Madde 118. (Yenilenme ilkesi)

1. Hiç kimse herhangi bir ulusal, bölgesel ya da yerel siyasi makamı ömür boyunca işgal edemez.

2. Kanun, yürütmeye ilgili siyasi makam sahiplerinin mazbatalarının birbiri ardına yenilenme sınırlarını belirleyebilir.

Madde 119. (Kanunların yayımlanması)

1. Aşağıdakiler Resmi Gazete’de –*Diário da República*- yayımlanır :

- a) Anayasa ile ilgili kanunlar;
 - b) Uluslararası anlaşmalar ve ilgili onama ilânları;
 - c) Kanunlar, idari kanunlar ve bölgesel kanun hükmünde kararnameler;
 - d) Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan kararname;
 - e) Cumhuriyet Meclisi ve özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin kararları;
 - f) Cumhuriyet Meclisi, Danıştay ve özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin içtüzükleri;
 - g) Anayasa Mahkemesi kararları ve kanunen genel bağlayıcılığı olan diğer mahkeme kararları;
 - h) Hükümet tarafından çıkarılan düzenleyici emirler ve diğer yönetmelikler, ayrıca özerk bölgelerde Cumhuriyet Temsilcilerinin kararnameleri ve bölgesel düzenleyici kararnameler;
 - i) Egemenlik yetkisini kullanan organlar, özerk bölgelerin ve yerel yönetimlerin organları ve ayrıca Avrupa Parlamentosu için yapılan seçimlerin sonuçları ve ulusal ve bölgesel referandumların sonuçları.
2. Önceki fıkranın a) bendinden h) bendine kadar olan hükümlerinde belirtilen, egemenlik yetkisi kullanan organların, özerk bölge organlarının ve yerel yönetim organlarının kanunlarının yayımlanmaması bu kanunların kesin hüküm kazanmaması sonucunu doğurur.
3. Kanun, diğer kanunların hangi yöntemle yayımlanacağını ve yayımlanmamanın doğuracağı sonuçları belirler.

Başlık II.

Cumhurbaşkanı

Bölüm I.

Statü, rol ve seçim

Madde 120. (Tanım)

Cumhurbaşkanı, Portekiz Cumhuriyetini temsil eder, ulusal bağımsızlığı, Devletin birliğini ve demokratik kurumların düzgün işleyişini garanti eder ve resen Silahlı Kuvvetlerin Başkomutanıdır.

Madde 121. (Seçim)

1. Cumhurbaşkanı, Portekiz topraklarında oy vermek için kayıtlı olan tüm Portekiz vatandaşlarının ve aşağıdaki fıkra uyarınca, yurtdışında ikamet eden tüm Portekiz vatandaşlarının genel, doğrudan, gizli oyu ile seçilir.
2. Kanun, yurtdışında ikamet eden Portekiz vatandaşlarını Portekiz toplumuna sıkıca bağlayan bağlantıların varlığına gerekli dikkati göstererek, yurtdışındaki vatandaşların oy hakkını düzenler.

3. Portekiz topraklarında oy hakkı şahsen icra edilir.

Madde 122. (Seçilebilme)

Seçmen kütüğüne kayıtlı ve otuzbeş yaşına gelmiş köken itibariyle Portekizli vatandaşlar seçilme yeterliliğine sahiptir.

Madde 123. (Yeniden seçilme yeterliği)

1. Art arda üçüncü dönem için veya peş peşe ikinci dönem sonunu izleyen beş yıl içinde tekrar seçilmeye izin verilmez.

2. Cumhurbaşkanı, istifa etmesi durumunda, bir sonraki seçimlerde veya istifasının hemen ardından gelen beş yıl içinde gerçekleşecek bir seçimde yeniden aday olmaz.

Madde 124. (Adaylık)

1. Cumhurbaşkanlığı için, en az yedibinbeşyüz en fazla onbeşbin kayıtlı seçmen tarafından aday gösterilir.

2. Adaylar, seçim için belirlenen tarihten en az otuz gün öncesine kadar Anayasa Mahkemesine bildirilir.

3. Herhangi bir adayın ölümü halinde ya da herhangi bir adayın Cumhurbaşkanlığı fonksiyonlarını yerine getirmesine engel başka herhangi bir durum ortaya çıktığında, seçim süreci, kanunun belirleyeceği şartlarda yeniden başlar.

Madde 125. (Seçim tarihi)

1. Cumhurbaşkanı, selefinin görev süresi dolmadan önceki altmış gün veya makamın boşalmasından sonraki altmış gün içinde seçilir.

2. Cumhuriyet Meclisi seçimlerinin yapıldığı tarihin doksan gün öncesi ve sonrasında seçim yapılmaz.

3. Önceki fıkrada öngörülen durumda, seçimin belirtilen dönemin ardından gelen on gün içinde yapılır ve süresi dolan Cumhurbaşkanının görev süresi yeterli süre için kendiliğinden uzar;

Madde 126. (Seçim sistemi)

1. Kullanılan geçerli oyların yarısından fazlasını alan aday Cumhurbaşkanı seçilir. Boş oy pusulaları geçerli sayılmaz.

2. Adayların hiçbiri bu sayıyı elde edemediği takdirde, ikinci oylama birincisinin tarihinden sonraki yirmibir gün içinde yapılır.

3. İlk oylamada en çok oyu alan ve adaylıktan çekilmeyen sadece iki aday ikinci oylamaya kalır.

Madde 127. (Atanma ve yemin)

1. Seçilmiş Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclisi önünde görevine resmen başlar.

2. Atanması görev süresi dolan Cumhurbaşkanının görev süresinin son gününde veya boş makam için yapılan seçim durumunda, seçim sonuçlarının açıklandığı günden başlayarak sekizinci günde yapılır.

3. Göreve başlayan Cumhurbaşkanı aşağıdaki andı içer:

“Bana verilen görevi sadakatle yapacağıma ve Portekiz Cumhuriyeti Anayasasını savunacağıma, gözeticeğime ve gözetilmesi için çalışacağıma namusum üzerine yemin ederim.”

Madde 128. (Görev süresi)

1. Cumhurbaşkanı'nın görev süresi beş yıldır ve yeni Cumhurbaşkanı'nın atanmasıyla sona erer.

2. Makamın boşalması durumunda, yeni seçilmiş Cumhurbaşkanı yeni bir görev dönemine başlar.

Madde 129. (Portekiz topraklarında olmama)

1. Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclisinin veya Cumhuriyet Meclisi oturum halinde değilse Daimi Komisyonun onayı olmadan, Portekiz topraklarını terk etmez.

2. Cumhurbaşkanı yolda ise veya beş günden fazla sürmeyen bir gayri resmi ziyarette ise rızaya gerek kalmaz. Bununla birlikte, böyle durumlarda önceden Cumhuriyet Meclisini haberdar eder.

3. Yukarıdaki 1'inci fıkra hükümlerine uymama otomatik olarak mevki kaybını gerektirir.

Madde 130. (Cezai sorumluluk)

1. Cumhurbaşkanı, görevlerini yerine getirirken işlediği suçlardan dolayı Yüksek Adalet Divanı önünde sorumludur.

2. Üyelerin beşte birinin önergesi ve üyelerin üçte ikisinin çoğunluğuyla kabul edilmesiyle süreç sadece Cumhuriyet Meclisi tarafından başlatılabilir.

3. Cumhurbaşkanı hakkında mahkumiyet kararı, görevinin sona ermesi ve yeniden seçilmek için ehliyetizlikle sonuçlanır.

4. Görevi dışında işlenmiş suçlar için, Cumhurbaşkanı, görev süresinin sona ermesinden sonra normal mahkemeler önünde sorumludur.

Madde 131. (İstifa)

1. Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclisine hitaben bir mesaj yoluyla istifa edebilir.

2. Böyle bir istifa, Cumhuriyet Meclisi bunu kayda aldığı anda Resmi Gazete'de (Diario da República) yayımlanmasını müteakip hâle getirmeksizin, yürürlüğe girer.

Madde 132. (Cumhurbaşkanı Vekili)

1. Cumhurbaşkanı'nın geçici olarak görevlerini yerine getirememesi durumunda veya makamı boşsa ve yeni seçilmiş Cumhurbaşkanı atanıncaya kadar görevleri Cumhuriyet Meclisi Başkanınca, eğer Başkanın yapması mümkün değilse, vekili tarafından yerine getirilir.

2. Cumhurbaşkanı'na vekalet ettiği sürece, Cumhuriyet Meclisi Başkanı veya vekilinin Meclis Üyesi olarak yetkisi otomatik olarak askıya alınır.

3. Cumhurbaşkanı, görevlerini geçici süreyle yerine getiremediğinde, söz konusu süre boyunca makamından kaynaklanan haklarını ve ayrıcalıklarını elinde tutar.

4. Cumhurbaşkanı vekili, makamın her türlü onur ve ayrıcalıklarından yararlanır, ancak seçildiği makamın haklarına sahiptir.

Bölüm II. Sorumlulukları

Madde 133. (Diğer organlarla ilgili sorumluluklar)

Diğer organlarla ilgili olarak Cumhurbaşkanının sorumlulukları şunlardır:

- a) Devlet Şûrası'na Başkanlık etmek;
- b) Seçim kanunu uyarınca Cumhuriyet Meclisi üyeleri, Avrupa Parlamentosu ve özerk bölgelerin Yasama Meclisi üyeleri için seçim tarihini belirlemek;
- c) Cumhuriyet Meclisini olağanüstü toplantıya çağırarak;
- d) Cumhuriyet Meclisi ve özerk bölgelerin Yasama Meclislerine hitap etme;
- e) 172'nci maddeye dayanarak ve ilk önce Meclis ve Devlet Şûrasında sandalyesi olan partilere danıştıktan sonra, Cumhuriyet Meclisini feshetme;
- f) 187/1'inci madde uyarınca Başbakanı atamak;
- g) 195'inci maddenin 2'nci fıkrası uyarınca Hükümeti görevden alma ve 186'ncı maddenin 4'üncü fıkrası uyarınca Başbakanı görevden alma;
- h) Başbakanın teklifi üzerine, Hükümet üyelerini atamak ve görevden almak;
- i) Başbakanın talep gelmesi üzerine Bakanlar Kuruluna Başkanlık etmek;
- k) Önce Devlet Şûrası'na ve özerk bölgelerin Yasama Meclisinde sandalyesi bulunan partilere danıştıktan sonra, 172'nci maddenin hükümlerine dayanarak, gerekli değişikliklerin yapılması şartıyla, Yasama Meclislerini feshetme.
- l) Hükümete danıştıktan sonra, özerk bölgelere Cumhuriyet Temsilcilerini atamak ve görevden almak;
- m) Hükümetin önerisi ile, Sayıştay Başkanını ve Cumhuriyet Başsavcısını atamak ve görevden almak;
- n) Devlet Şûrası'nın beş üyesini ve Yüksek Yargı Konseyinin iki üyesini atamak;
- o) Yüksek Ulusal Savunma Konseyine Başkanlık etmek;
- p) Hükümetin teklifiyle, Silahlı Kuvvetler Genel Kurmay Başkanını atamak ve Genel Kurmay Başkanına danışarak varsa Silahlı Kuvvetler Genel Kurmay Başkan Yardımcısını ve üç silahlı kuvvetin Komutanlarını atamak.

Madde 134. (Kişisel sorumluluklar)

a) Cumhurbaşkanı aşağıdakilerden şahsen sorumludur:

b) Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı görevini yapmak;

c) Kanunları, idari kanunları ve düzenleyici emirleri çıkarmak ve yayımlatmak ve hem Cumhuriyet Meclisinin uluslararası anlaşmaları kabul eden kararlarını hem de Hükümet kararnamelerini imzalamak;

d) 115'inci maddede belirtilen ve 232'nci maddenin 2'nci fıkrası ve 256'ncı maddenin 3'üncü fıkrasında atıfta bulunulan ulusal çıkarlarla ilgili konuları referanduma götürmek;

e) 19 ve 138'inci maddenin hükümleri uyarınca, olağanüstü hal veya sıkıyönetim ilân etmek;

f) Cumhuriyetin bekası için ciddi sonuçlar olabilecek acil durumları ilân etmek;

g) İlk önce Hükümetin görüşünü aldıktan sonra, suçları bağışlamak veya cezaları hafifletmek;

h) Anayasa Mahkemesinden kanunlarda ve idari kanunlarda ve uluslararası sözleşmelerde belirtilen kuralların Anayasaya uygunluğu için ön inceleme yapmasını istemek;

i) Anayasa Mahkemesinden, eklenti veya çıkarmalar nedeniyle kanun hükümleri veya statülerin anayasaya uygun olup olmadıklarına karar vermesini istemek;

j) Kanun uyarınca madalyalar vermek ve Portekiz'in şeref nişanlarında Grand Master görevini ifa etmek.

Madde 135. (Uluslararası ilişkilerde sorumluluklar)

Uluslararası ilişkilerde Cumhurbaşkanının sorumlulukları şunlardır:

a) Büyükelçileri ve Hükümetin önerisi üzerine olağanüstü elçileri atama ve yabancı diplomatik temsilcilerin akreditasyonu;

b) Usulüne uygun kabul edilen uluslararası anlaşmaları onaylamak;

c) Hükümetin öneriyle, Devlet Şûrası'na danıştıktan sonra ve Cumhuriyet Meclisinin veya Meclis birleşim halinde değilse ve derhal birleşime gitmesi mümkün değilse, Daimi Komisyonun yetkisine dayanarak, fiili veya çok yakında olması beklenen saldırı durumunda savaş ilân etme ve barış yapma.

Madde 136. (Kanunu yürürlüğe sokma ve veto)

1. Cumhuriyet Meclisinin kanun olarak yürürlüğe sokulması için gönderdiği herhangi bir kararnamemin alınmasından veya Anayasa Mahkemesinin kararnamenin hiçbir hükmünün anayasaya aykırı olmadığına hükmeden kararından itibaren yirmi gün içinde, Cumhurbaşkanı kararnameyi ya yürürlüğe sokar ya da veto hakkını kullanır. Veto durumunda, veto gerekçesini ortaya koyan bir yazı göndererek kararnamenin yeniden görüşülmesini ister.

2. Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclisinin tüm üyelerinin salt çoğunluğuyla önceki oyunu teyit ederse, kararnameyi aldıktan sonraki sekiz gün içinde yürürlüğe koyar.

3. Ancak, kuruluş kanunlarının ve aşağıdaki konularla ilgili kanunların biçimini alan kararnamelerin teyidi için, mevcut üyelerin en az üçte ikisine eşit ve üye tam sayısının salt çoğunluğundan daha büyük bir çoğunluk gerekir:

a) Dış ilişkiler;

b) Üretim araçlarının mülkiyeti ile ilgili olarak, kamu, özel ve kooperatif sektörleri arasındaki sınırlar;

c) Anayasa tarafından öngörülen seçim kanunlarını düzenleyen bu tür düzenlemeler, kuruluş kanunu şeklinde olamaz.

4. Hükümetin yürürlüğe sokulması için gönderdiği herhangi bir kararnamemin alınmasından veya Anayasa Mahkemesinin kararnamenin hiçbir hükmünün anayasaya aykırı olmadığına hükmeden kararından itibaren kırk gün içinde, Cumhurbaşkanı kararnameyi ya yürürlüğe sokar ya da veto hakkını kullanır. İkinci durumda, gerekçelerini yazılı olarak Hükümete bildirir.

5. Cumhurbaşkanı ayrıca 278 ve 279'uncu maddeler uyarınca da veto hakkını kullanır.

Madde 137. (Yürürlüğe sokmama veya imzalamama)

Cumhurbaşkanı, 134'üncü maddenin b) bendinde öngörülen kanunları yayımlamaz veya imzalamazsa söz konusu kanunlar hukuken geçersizdir.

Madde 138. (Sıkıyönetim ya da olağanüstü hal ilânı)

1. Sıkıyönetim ya da olağanüstü hal ilânı, Hükümete önceden danışmayı ve Cumhuriyet Meclisinin, veya Meclis birleşimde değilse veya derhal birleşime gitmesi mümkün değilse, Daimi Komisyondan yetki alınmasını gerektirir.

2. Sıkıyönetim veya olağanüstü hal için Daimi Komisyondan yetki alınması durumunda, bu ilânın, mümkün olan en kısa sürede Genel Kurul tarafından teyit edilmesi gerekir.

Madde 139. (Cumhurbaşkanı vekilinin işlemleri)

1. Cumhurbaşkanıvekili 133'üncü maddenin e) ve n) bentleri ile 134'üncü maddenin c) bendinde öngörülen hiçbir işlemi üstlenmez.

2. Cumhurbaşkanıvekili, sadece 133'üncü maddenin b), c), f), m) ve p) bentleri ile 134'üncü maddenin ve 135'inci maddenin a) bentlerindeki işlemleri Devlet Şûrası'na danıştıktan sonra üstlenir.

Madde 140. (Bakanların karşı-imzası)

1. Cumhurbaşkanının 133'üncü maddenin h), j), l), m) ve p) bentleri, 134'üncü maddenin b), d) ve f) bentleri ile 135'inci maddenin a), b) ve c) bentleri hükümlerine göre işlemleri Hükümetin karşı imzasını gerektirir.

2. Hükümetin karşı imza vermemesi halinde, söz konusu işlem hukuken geçersiz olur.

Bölüm III.

Devlet Şûrası

Madde 141. (Tanım)

Devlet Şûrası Cumhurbaşkanına danışmanlık eden siyasi organdır.

Madde 142. (Oluşumu)

Devlet Şûrası'na Cumhurbaşkanı Başkanlık eder ve ayrıca aşağıdaki üyelerden oluşur:

- a) Cumhuriyet Meclisi Başkanı;
- b) Başbakan;
- c) Anayasa Mahkemesi Başkanı;
- d) Ombudsman;
- e) Bölge başkanları;
- f) Anayasayla seçilen ve görevden alınmamış olan eski Cumhurbaşkanları;
- g) Cumhurbaşkanının görev süresini kapsayan dönem için seçeceği beş vatandaş;
- h) Cumhuriyet Meclisinin, yasama dönemi için, nispi temsil ilkesine göre seçtiği beş vatandaş.

Madde 143. (Atanma ve görev süresi)

1. Devlet Şûrası üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
2. Devlet Şûrası'nın, 142'nci maddenin a), b), c), d) ve e) bentlerinde belirtilen üyelerinin üyelikleri, ilgili görevleri süresince devam eder.
3. Devlet Şûrası'nın, 142'nci maddenin g) ve h) bentlerinde belirtilen üyelerinin üyelikleri, yerlerine yenileri atanıncaya kadar devam eder.

Madde 144. (Organizasyon ve usul)

Devlet Şûrası kendi tüzüğünü hazırlamaktan sorumludur.

1. Devlet Şûrası toplantıları halka açık değildir.

Madde 145. (Sorumlulukları)

Devlet Şûrası şunlardan sorumludur:

- a) Cumhuriyet Meclisi ve özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin feshiyle ilgili görüş bildirme;
- b) 195'inci maddenin 2'nci fıkrasında öngörülen durumda Hükümetin görevden alınmasıyla ilgili görüş bildirme;
- c) Savaş ilânı ve barış yapmayla ilgili görüş bildirme;
- d) 139'uncu maddede atıfta bulunulan Cumhurbaşkanıvekilinin işlemleriyle ilgili görüş bildirme;
- e) Anayasada öngörülen diğer konularda görüş bildirme ve genel olarak ve Cumhurbaşkanının isteği üzerine, görevini yürütmesiyle ilgili tavsiyede bulunma.

Madde 146. (Görüş verme)

Devlet Şûrası, Cumhurbaşkanı bu amaçla yaptığı toplantıda 145'inci maddenin a-e bentlerinde öngörülen görüşlerini bildirir ve bu görüşler, ilgili işlemler yapıldığı zaman halka açıklanır.

Başlık II.
Cumhuriyet Meclisi
Bölüm I.
Statü, rol ve seçim

Madde 147. (Tanım)

Cumhuriyet Meclisi tüm Portekiz vatandaşlarını temsil eden meclistir.

Madde 148. (Oluşumu)

Cumhuriyet Meclisi, seçim kanununda belirtildiği üzere, en az yüzseksen ve en fazla ikiyüzotuz üyeden oluşur.

Madde 149. (Seçim çevreleri)

1. Üyeler kanunun coğrafi olarak belirlediği seçim çevrelerinden seçilir. Kanun, nispi temsil sistemine göre ve d'Hondt en yüksek ortalama kuralını kullanarak oyların sandalyelere dönüşmesini sağlamak üzere, çok adaylı veya tek adaylı seçim çevreleri oluşturabilir ve bununla ilgili yapıyı ve tamamlayıcı öğeleri belirleyebilir.

2. Ulusal seçim çevresi hariç, Portekiz topraklarında varsa çok adaylı her seçim çevresinin vekil sayısı oradaki kayıtlı seçmen sayısı ile orantılıdır.

Madde 150. (Seçilebilme yeterliliği)

Seçim kanununda ortaya konan seçilmeye engel yerel durumlar veya belirli görevler dışında, seçim kütüğüne kayıtlı her Portekiz vatandaşı seçilme yeterliliğine sahiptir.

Madde 151. (Adaylık)

1. Adaylıklar, siyasi partiler tarafından kanunda belirlendiği şekilde sunulur. Partiler adayları tek tek veya toplu olarak bildirebilirler ve aday listelerinde söz konusu hiçbir partiye üye olmayan vatandaşlar da olabilir.

2. Ulusal seçim çevresi dışında, hiçbir kimse aynı yapıdaki birden fazla seçim çevresinden aday olamaz. Kimse birden fazla listede yer alamaz.

Madde 152. (Siyasi temsil)

1. Kanun, kullanılan oyların asgari ulusal ortalamasını gerektirerek oyların sandalyeye dönüşmesine bir sınır koymaz.

2. Vekiller seçtikleri seçim çevresini değil bütün ülkeyi temsil eder.

Madde 153. (Görev süresinin başlangıcı ve sonu)

1. Vekillerin görev süreleri seçimleri izleyen ilk Cumhuriyet Meclisi oturumu ile başlar ve, herhangi bir kişisel yetkinin askıya alınması veya sona erdirilmesi durumu hariç, sonraki seçimin ardından yapılan ilk oturumda sona erer.

2. Seçim kanunu, Mecliste boşalan üyeliklerin doldurulması ve önemli gerekçeleri olduğunda, üyeliklerin geçici olarak ikame edilmesi için düzenlemeler yapar.

Madde 154. (Uyuşmazlıklar ve görevin yapılmasına engel durumlar)

1. Hükümette görev alan üyeler Hükümetten ayrılıncaya kadar vekillik görevini yürütemez ve bir önceki madde gereği geçici olarak yerleri doldurulur.

2. Kanun diğer engel halleri ortaya koyar.

3. Kanun, vekillerin, jüri üyesi, hakem, bilirkişi veya tanık olmaları için Cumhuriyet Meclisinden yetki almaları gereken durumları ve şartları düzenler.

Madde 155. (Vekillik görevinin yürütülmesi)

1. Vekiller yetkilerini özgürce kullanır ve özellikle kayıtlı seçmenlerle temas ve seçmenlerin düzenli bilgilendirilmesiyle ilgili vazgeçilmez görevlerini etkin biçimde yerine getirmeleri için gerekli koşullar güvence altındadır.

2. Kanun, resmi işlemlerde veya Cumhuriyet Meclisini ilgilendirmeyen süreçlerde, Meclis oturumları veya görevleri nedeniyle vekillerin bulunmamasının söz konusu olduğu işlem ve süreçlerin ertelenmesi için gerekçe oluşturduğu şartları düzenler.

3. Kanunda belirtildiği üzere, kamu organları, vekillere görevlerini yerine getirmede yardımcı olur.

Madde 156. (Vekilin yetkileri)

Vekiller aşağıdaki yetkilere sahiptir:

a) Anayasa değişikliği tasarılarını sunmak;

b) Kanun tasarıları, İçtüzük değişiklikleri, özellikle referandumla ilgili karar tasarılarını sunmak ve görüşme takvimine alınmalarını istemek;

c) İçtüzüğün belirlediği şekilde, Meclis görüşmelerine katılmak ve konuşma yapmak;

d) Devlet sırlarıyla ilgili kanun hükümleri saklı kalmak üzere, Hükümete, yürütme ve kamu yönetiminin işlemleri hakkında soru yöneltmek ve makul bir süre içinde cevap almak;

e) Yetkisinin kullanılmasında yararı olacak bilgi ve belgeleri, vekil veya vekiller olarak, Hükümetten veya herhangi bir kamu kurumunun yönetim organlarından istemek ve elde etmek;

f) Meclis soruşturma komitesi oluşturulmasını istemek;

g) İçtüzükle ortaya konan yetkiler.

Madde 157. (Dokunulmazlıklar)

1. Meclis üyeleri, işlevlerini yerine getirirken, oyları veya görüşleriyle ilgili hukuki veya cezai olarak sorumlu olmazlar ve disiplin kovuşturmasına tabi tutulamazlar.

2. Meclisin onayı olmadan üyelerin ifadeleri alınmaz veya sanık sandalyesine oturtulamaz. Azami üç yıldan daha fazla bir süre için hapis cezasıyla cezalandırılan ciddi bir suçun işlendiğine dair kuvvetli delil olması durumunda, Meclis zorunlu olarak, bir üyenin sanık olarak yargılanmasına izin verir.

3. Bir önceki fıkrada sözü edilen hapis türüyle cezalandırılan ciddi bir suç ve suçüstü durumu hariç, Meclisin izni olmaksızın hiçbir vekil gözaltına alınamaz, tutuklanamaz veya hapse atılamaz.

4. Bir vekilin ceza kovuşturmasına uğraması ve kesin olarak suçlanması durumunda, Meclis, kovuşturmanın sürdürülebilmesi için üyeliğini askıya alınıp alınmayacağına karar verir. Önceki fıkralarda atıfta bulunulan suç durumunda, Meclis zorunlu olarak vekilin üyeliğini askıya alır.

Madde 158. (Hak ve ayrıcalıklar)

Üyeler aşağıdaki hak ve ayrıcalıklara sahip olur:

a) Askeri, medeni, ve sivil savunma hizmetlerinin ertelenmesi;
b) Dolaşım hürriyeti ve yurt dışında resmi gezileri sırasında özel bir pasaport hakkı;

c) Özel bir kimlik kartı;

d) Kanunun öngördüğü ödenekler.

Madde 159. (Ödevleri)

Üyeler aşağıdaki ödevlere sahiptir:

a) Genel kurul oturumlarına ve üyesi oldukları komitelere katılmak;
b) Meclisteki görevlerini ve Parlamentodaki ilgili grupların önerileriyle atandıkları görevleri yerine getirmek;

c) Oylamalara katılmak.

Madde 160. (Üyeliğin düşmesi ve istifa)

1. Şu durumlarda vekillerin üyelikleri düşer:

a) Kanunun ortaya koyduğu engeller ve görevle bağdaşmayan durumlara konu olduklarında;

b) Meclisteki görevlerine başlamadıklarında veya devamsızlıkları İçtüzüğün belirlediği sayıyı aştığında;

c) Seçime girmiş oldukları parti dışında bir parti üyesi olarak kayıt yaptırdıklarında;

d) Görevlerini yaptıkları sırada siyasi makamların sorumlu tutulduğu herhangi bir özel suçtan dolayı bir mahkemeden mahkumiyet aldıklarında ve zarar için mahkum edildiklerinde veya ırkçı, faşist ideoloji sergileyen örgütlere katılmaktan mahkum olduklarında.

2. Vekiller, yazılı bir beyanla üyelikten istifa edebilirler.

**Bölüm II.
Sorumluluklar**

Madde 161. (Siyasi ve yasamayla ilgi sorumluluklar)

Cumhuriyet Meclisi aşağıdakilerden sorumludur:

a) 284 ve 289'uncu maddeler uyarınca Anayasa değişikliği önermelerini kabul etmek;

b) Özerk bölgelerin siyasi ve idari statülerini ve bunların Yasama Meclisleri üyelerinin seçimini düzenleyen kanunları kabul etme;

c) Anayasayla sorumluluğu münhasıran Hükümete ait olanlar dışında, her konuda kanun yapmak;

d) Hükümete yasama yetkisi verme;

e) Özerk Bölgelerin Yasama Meclislerine 227'nci maddenin 1/b fıkrasında öngörülen yetkiyi verme;

f) Genel ve hususi af çıkarma;

g) Hükümetin önerisiyle, Ulusal planların ve Devlet Bütçesinin ana seçenekleriyle ilgili kanunları geçirmek;

h) Kısa vadeli hazine bonoları dışında diğer borçlanma ve borç verme operasyonları ve sözleşmeler için Hükümete yetki verme, bu borçların yönetilmesinde kullanılan genel şartları ve koşulları ortaya koyma ve herhangi bir yıl için Hükümetin vereceği garantiler için üst sınır belirleme;

i) Özellikle Portekiz'in uluslararası kuruluşlara katılması, dostluk, barış, savunma, sınırların düzeltilmesi veya askeri konulardaki antlaşmaları ve ayrıca münhasıran Meclisin sorumluluğunda olan konuları ilgilendiren uluslararası antlaşmaları veya Hükümetin, Meclisin değerlendirmesini uygun gördüğü antlaşmaları kabul etme;

j) Cumhurbaşkanına, ülke çıkarlarını ilgilendiren önemli konularla ilgili referanduma gidilmesini teklif etmek;

l) Sıkıyönetim ya da olağanüstü hal ilânı izni verme ve teyit etme;

m) Cumhurbaşkanını savaş veya barış yapmak için yetkilendirme;

n) Kanunda belirtildiği gibi, kendi münhasır yasama sorumluluk alanını ilgilendiren Avrupa Birliği organlarının kararlarını bekleyen konuları ilân etmek;

o) Anayasa ve kanunların verdiği diğer işlevleri yerine getirme.

Madde 162. (İnceleme sorumluluğu)

İnceleme fonksiyonlarının yerine getirilmesinde Cumhuriyet Meclisi şunlardan sorumlu olacaktır:

a) Anayasaya ve kanunlara uygunluk incelemesi ve Hükümetin ve kamu yönetiminin işlemlerini tetkik etme;

b) Sıkıyönetim ve olağanüstü hâl ilânında izlenen usulü tetkik etme;

c) Hükümetin münhasır yasama sorumluluğunda olanlar hariç, idari kanunları tetkik ve 227'nci maddenin 1/b fıkrasında öngörülen hem değiştirme hem de yürürlükten kaldırma amacıyla bölgesel kanun hükmünde kararnameleri tetkik;

d) Devletin ve kanunun belirlediği diğer kamu organlarının hesaplarını kabul etmek. Bu hesaplar izleyen yılda 31 Aralık'a kadar, Sayıştayın görüşü ve tetkik için gerekli diğer kalemlerle birlikte sunulur;

e) Ulusal planların yürütülmesi ile ilgili raporların incelenmesi.

Madde 163. (Diğer organlarla ilgili sorumluluklar)

Diğer organlarla ilgili olarak Cumhuriyet Meclisinin sorumlulukları şunlardır:

- a) Cumhurbaşkanının atanmasına tanıklık etme;
- b) Cumhurbaşkanının Portekiz topraklarında bulunmamasına muvafakat vermek;
- c) Görevini yaparken işlediği suçlardan dolayı Cumhurbaşkanı için kanuni girişimde bulunmanın önünü açmak ve 196'ncı maddede belirtilen durum için Hükümet üyeliğinin askıya alınıp alınmamasına karar vermek;
- d) Hükümet programını ele almak;
- e) Hükümete güven ya da gensoru önermelerini oylamak;
- f) Kanunda belirtildiği üzere, Avrupa Birliğinin inşa sürecine Portekiz'in katılımını denetleme ve inceleme;
- g) Nispi temsil sisteminde, Meclisin atamakla sorumlu olduğu Savcılıklar Yüksek Kurulu üyeleri ve Devlet Şûrası'nın beş üyesini seçme;
- h) Mevcut üyelerin tamamının en az üçte ikisine eşit çoğunlukla ve görevlerini tam olarak ifa eden tüm üyelerin salt çoğunluğundan daha büyük çoğunlukla, Anayasa Mahkemesine on hâkimi, Ombudsman'ı, Ekonomik ve Sosyal Konsey Başkanını, Yüksek Hâkimler Kurulunun yedi üyesini, medya düzenleme kurulunun üyelerini ve Cumhuriyet Meclisinin atama sorumluluğunda olan diğer tüm anayasa organlarının üyelerini seçme;
- i) Kanunun belirttiği üzere, yurtdışına gönderilen askeri birlikleri ve güvenlik güçlerini denetleme.

Madde 164. (Münhasır yasama sorumluluğu)

Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki konularda münhasır yasama sorumluluğuna sahiptir:

- a) Egemenlik yetkisi kullanan organlar için seçimler;
- b) Referandumlarda kullanılacak kurallar;
- c) Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, işletme ve muhakeme usulleri;
- d) Ulusal savunmanın teşkilatlanması, buradan çıkan görevlerin ve teşkilatın genel unsurlarının tanımlanması, Silahlı Kuvvetlerin yeniden teçhizi ve disiplini.
- e) Sıkıyönetim ve olağanüstü hali düzenleyen kurallar;
- f) Portekiz vatandaşlığını kazanma, kaybetme ve yeniden edinme;
- g) Karasularının sınırlarının, münhasır ekonomik bölgenin ve Portekiz'e bitişik deniz tabanının tanımı.
- h) Siyasi dernekler ve partiler;
- i) Eğitim sisteminin temel unsurları;
- j) Özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin üyelerinin seçimi;

l) Yerel yönetim memuriyetlerinin seçimi ve doğrudan, genel oyla yapılan diğer seçimler ve ayrıca geri kalan anayasal kurumlar için yapılan seçimler.

m) Egemenlik yetkisini yerine getiren organların memurlarının ve yerel yönetim memurlarının, ve geri kalan anayasal kurumların memurlarının ve doğrudan, genel oyla seçilen diğerlerinin statüsü ve rolü.

n) Özerk bölgelerin yetkileri saklı kalmak üzere, yerel yönetimlerin ve onları düzenleyen kuralların oluşturulması, kaldırılması ve değiştirilmesi.

o) Tam zamanlı asker ve askeri personelin muvazzaf hizmette iken ve polis kuvvetinin ve güvenlik hizmetinin haklarını kullanmadaki sınırlamalar.

p) Komisyon dışında, Avrupa Birliği kurumlarına üye atamayı düzenleyen kurallar;

q) Ülkenin istihbarat sistemini ve Devlet sınırlarını düzenleyen kurallar;

r) Devletin, özerk bölgelerin ve yerel yönetimlerin teşkilat ve bütçelerinin hazırlanmasını düzenleyen kurallar;

s) Ulusal sembolleri düzenleyen kurallar;

t) Özerk bölgelerin maliyesini düzenleyen kurallar;

u) Polis güçleri ve güvenlik hizmetlerini düzenleyen kurallar;

v) Cumhurbaşkanlığı destek hizmetlerinin teşkilat, idari ve mali özerkliğine ilişkin kurallar.

Madde 165. (Kısmen münhasır yasama sorumluluğu)

1. Hükümete ayrıca bir yetki vermedikçe, Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki konularda münhasır yasama sorumluluğuna sahiptir:

a) Halkın statüsü ve hukuki ehliyeti;

b) Haklar, özgürlükler ve teminatlar;

c) Suç, mahkumiyet, güvenlik önlemleri ve bunlarla ilgili ön koşullar ve ceza muhakemeleri usulünün ortaya konması;

d) Disiplin suçlarının cezalandırılması ve idari suçların ve bunlara uygulanacak yargılama usullerini düzenleyen genel kurallar;

e) Kamu yararına el koyma ve kamulaştırmaların genel kuralları;

f) Sosyal güvenlik sistemi ve ulusal sağlık sisteminin temel unsurları;

g) Doğayı, ekolojik dengeyi ve kültürel mirası koruma kurallarının temel unsurları;

h) Kırsal ve kentsel kiralamaı düzenleyen genel kurallar;

i) Vergilerin ve finans sisteminin oluşturulması ve kamu organlarına vergi ve diğer mali ödemelere ilişkin genel kurallar;

j) Özel işletmeler ve benzer yapıdaki diğer kuruluşların faaliyetlerinin yasaklandığı temel sektörler de dahil olmak üzere, üretim araçlarına sahip olabilecek sektörlerin tanımlanması;

l) Kamu yararına, üretim araçları ve topraklarla ilgili olarak, müdahale, kamulaştırma, millileştirme ve özelleştirme araçları ve şekilleri ve böyle durumlarda tazminat kriterleri;

m) Ekonomik ve sosyal kalkınma planları ve Ekonomik ve Sosyal Konseyin yapısını düzenleyen kurallar;

n) Tarım birimleri için azami ve asgari limitlerin belirlenmesi de dahil olmak üzere tarım politikasının temel unsurları;

o) Para sistemi ve ağırlıklar ve ölçü standartları;

p) Mahkemelerin ve Cumhuriyet savcılıklarının teşkilatlanması ve sorumlulukları ve ilgili hâkimlerin statü ve rolleri, ayrıca adliye dışı uyumsuzluk çözüm organlarının teşkilat ve sorumlulukları;

q) Yerel finansman da dahil, yerel yönetimlerin statü ve rolleri;

r) Mahalle örgütleriyle yerel yönetime katılım;

s) Kamu yararına dernekler, kamu yönetiminden yararlananların teminatları ve kamu yönetiminin hukuki sorumluluğu;

t) Kamu yönetiminin kapsamı ve düzenleyen kuralların temel unsurları;

u) Halka açık şirketler ve kamu vakıflarının temel genel unsurları ve statüsü;

v) Kamusal alandaki mülkiyetin ve düzenleyen kuralların tanımı;

x) Kooperatif ve sosyal sektör mülkiyeti ile entegre üretim araçlarını düzenleyen kurallar;

z) Kasaba, kırsal kesim ve kent planlamasının temel unsurları;

aa) Zabıta ve bunların oluşturulma şeklini düzenleyen kurallar.

2. Yasama yetkisi veren kanunlar, uzatılabilecek olan bu yetkinin hedef, amaç, şümül ve süresini tanımlar.

3. Kısmi aşamalarında kullanılması saklı kalmak kaydıyla, yasama yetkisi bir defadan fazla kullanılmamalıdır.

4. Yetki verilen Hükümetin istifası veya görevden alınması üzerine, yasamanın sonunda veya Cumhuriyet Meclisinin feshi üzerine hükümsüz sayılır.

5. Hükümete bütçe kanunuyla ilgili verilen yetkiler bu madde hükümlerine uygun olur ve mali konuları ele aldıklarında, hükümleri ilgili oldukları mali yılın sonuna kadar devam eder.

Madde 166. (Kanunların şekli)

1. 161'inci maddenin a) bendinde öngörülen işlemler, anayasa kanunları şeklini alır.

2. 164'üncü maddenin a), b), c), d), e), f), h) ve j) bentleri, l/q) ve t) bentlerinin ilk bölümleri ve 225'inci madde teşkilat kanunu formunda olur.

3. 161'inci maddenin (b-h) bentlerinde öngörülen işlemler anayasa kanunları şeklini alır.

4. 163'üncü maddenin d) ve e) bendinde öngörülen işlemler önerge şeklini alır.

5. Cumhuriyet Meclisinin geri kalan işlemleri ve 179'uncu maddenin 3'üncü fıkrası e) ve f) bendinde öngörülen Daimi Komisyonunkiler karar şeklini alır.

6. Kararlar, kanunlaşmasına bakılmaksızın yayımlanır.

Madde 167. (Kanun koyma ve referandum inisiyatifi)

1. Kanun koyma ve referandum inisiyatifi vekiller, parlamento grupları ve Hükümete ve ayrıca kanunla belirlenen koşul ve şartlara bağlı olarak kayıtlı seçmen gruplarına aittir. Özerk bölgelerle ilgili kanun koyma yetkisi ilgili Yasama Meclisine aittir.

2. Hiçbir vekil, parlamento grubu, bir özerk bölgenin Yasama Meclisi veya kayıtlı seçmen grubu, ilgili mali yıl içinde, bütçede ortaya konmuş olan Devletin harcamalarında artış veya gelirlerinde azalmayı içeren kanun tasarısı veya değişiklik taslağı sunamaz.

3. Hiçbir vekil, parlamento grubu, veya kayıtlı seçmen grubu, ilgili mali yıl içinde, bütçede ortaya konmuş olan Devletin harcamalarında artış veya gelirlerinde azalmayı içeren referandum taslağı sunamaz.

4. Kesin olarak reddedilen kanun tasarıları ve referandum taslakları, yeni bir Cumhuriyet Meclisi seçilmedikçe, aynı yasama döneminde yeniden sunulamaz.

5. Yasama Meclisinin süresi dolmadıkça, sunuldukları yasama döneminde oylanmayan kanun tasarıları ve referandum taslaklarının izleyen yasama döneminde yeniden sunulmaları gerekmez.

6. Hükümetin kanun tasarıları ve referandum taslakları, Hükümetin istifası veya görevden alınması üzerine hükümsüz sayılır.

7. Özerk bölgelerin Yasama Meclisleri tarafından getirilen Hükümet kanun tasarıları, Cumhuriyet Meclisinin yasama dönemi sonuna kadar geçerli olacakları genel esaslarının hâlihazırda kabul edilmiş olması durumu hariç, ilgili yasama dönemi sonunda hükümsüz sayılır.

8. Atıfta buldukları kanun tasarıları veya referandum taslaklarına hâlel getirmeksizin, geri çekilmedikçe, meclis komisyonları bunlarla ilgili yeni metin sunabilir.

Madde 168. (Görüşme ve oylama)

1. Kanun tasarılarının görüşmesi genel esasların görüşülmesi ve ayrıntıların görüşülmesinden oluşur.

2. Oylama, genel esasların oylanması, maddelerin oylanması ve teklifin tümünün oylanması şeklindedir.

3. Meclisin karar vermesi halinde, Meclisin Genel Kurula ayrıntıları oylama için verdiği yetkiye hâlel getirmeksizin, genel esaslara ilişkin kabul edilen metinlerin ayrıntıları komisyonda oya sunulur veya tümünün oylanması için Genel Kurula sunulur.

4. 164'üncü maddenin (a-f), h), n) ve o) bentleri ve 165'inci maddenin 1/q) fıkrasında öngörülen konulardaki kanunların ayrıntılarının Genel Kurul tarafından oylanması mecburidir.

5. Teklifin tümü oya sunulduğunda, tüm kuruluş kanunlarının görevlerini tam olarak ifa eden üyelerin tamamının salt çoğunluğu ile kabul edilmesi gerekir. 255'inci maddede öngörüldüğü üzere, bölgelerin sınırlarıyla ilgili hükümlerin ayrıntılarının da aynı çoğunlukla kabul edilmesi gereklidir.

6. Aşağıdakilerin kabul edilmesi için oylamada hazır bulunan üyelerin en az üçte ikisinin çoğunluğu ve Meclisi oluşturan üyelerin tamamının salt çoğunluğundan daha fazlası gerekir:

a) Medya düzenleme organını düzenleyen kanun;

b) 118'inci maddenin ikinci fıkrasını düzenleyen kurallar;

c) 121'inci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen hakkın kullanılmasını düzenleyen kanun;

d) 148 ve 149'uncu maddede ele alınan konuları düzenleyen kanunların hükümleri ve 239'uncu maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen organların seçilme sistemi ve yöntemiyle ilgili hükümler;

e) 164'üncü maddenin konusunu düzenleyen hükümler.

f) Özerk bölgelerin yasama yetkisinin kapsamı içinde olan konuları düzenleyen, özerk bölgelerin siyasi ve idari statüleriyle ilgili hükümler.

Article 169. (Kanunların Mecliste değerlendirilmesi)

1. Hükümetin münhasır yasama sorumluluğu altında geçmedikçe, icra kanunları, Cumhuriyet Meclisinin toplanmasının askıya alındığı dönemler hariç, yayımlanmasından sonraki otuz gün içinde on Milletvekilinin teklifi üzerine, yürürlüğünü durdurmak veya değişiklik yapmak üzere Cumhuriyet Meclisinin değerlendirmesine tabi olabilir.

2. Bir yasama yetkisi koşulları çerçevesinde çıkarılmış bir icra kanununun değerlendirilmesi için bir kez teklif verildiğinde ve bir veya daha fazla değişiklik önergesi verilirse, Meclis, ya değişiklik yapan kanun yayınlanıncaya ya da tüm değişiklik önergeleri reddedilinceye kadar icra kanununun tamamının veya bir bölümünün yürürlüğünü askıya alabilir.

3. Meclis daha sonra kendisi beyan etmezse, yürürlüğün askıya alınması on genel kurul oturumu ardından sona erer.

4. İcra kanununun yürürlükten kalkması durumunda, yürürlük ilgili kararın Resmi Gazete'de (*Diário da República*) yayımlandığı gün sona erer.

5. Bir değerlendirme önergesinin verilmesi ve Meclis bu değerlendirmenin sonucu hakkında bir açıklama yapmaması durumunda veya Meclisin değişiklik yapma kararı alması ancak ilgili kanunu o zamanki yasama dönemi sonuna kadar oylamaması durumunda ve en az onbeş genel kurul toplantısının geçmesi koşuluyla, değerlendirme süreci zaman aşımına uğramış sayılır.

6. Meclis İçtüzüğüne göre, icra kanunlarının değerlendirilmesine ilişkin oturumlara öncelik verilir.

Madde 170. (Acil usul)

1. Bir üye, parlamento grubu veya Hükümetin inisiyatifiyle, Cumhuriyet Meclisi, herhangi bir kanun ya da karar tasarısını acil usulde görüşülmesine karar verebilir.

2. Söz konusu özerk bölgenin Yasama Meclisinin inisiyatifıyla, Meclis ayrıca herhangi bir bölgesel hükümet kanun tasarısının da acil usulde görüşülmesine karar verebilir.

Bölüm III. (Organizasyon ve usul)

Madde 171. (Yasama organı)

1. Her yasama organı dört yasama dönemi boyunca devam eder.

2. Meclisin feshedilmesi durumunda, yeni seçilen Meclis, süresi, seçim tarihinde devam etmekte olan yasama dönemine karşılık gelen dönemi tamamlamak için gereken zamanın başlangıcına kadar uzatılacak olan yeni bir yasama organı başlatır.

Madde 172. (Fesih)

1. Cumhuriyet Meclisi, seçilmesinin ardından gelen altı ay içinde, Cumhurbaşkanının görev süresinin son altı ayında veya olağanüstü hal veya sıkıyönetim sırasında feshedilemez.

2. Bir önceki fıkra hükümlerine uyulmaması fesih kararını hükümsüz kılar.

3. Meclisin feshi, ardından gelen seçim sonrasında Meclisin ilk oturumuna kadar, üyelerinin görev sürelerini veya Daimi Komisyonun sorumluluklarını etkilemez.

Madde 173. (Seçim sonrasındaki oturum)

1. Seçimlerin genel sonuçlarının hesaplanmasını takip eden üçüncü gün, veya, bir yasama organı süresini tamamladığı için seçime gidilmesi halinde ve söz konusu üçüncü gün söz konusu yasama organının süresi bitmeden önceki bir gün ise bir sonraki yasama organının ilk günü Cumhuriyet Meclisi yetkiyle oturum yapar.

2. Böyle bir tarih Meclis tüm üyelerin hazır bulunduğu oturuma rastlamıyorsa 175'inci maddede belirtilen amaçlarla toplanır.

Madde 174. (Yasama dönemleri, genel kurullar ve toplantıya çağırma)

1. Yasama dönemleri 15 Eylül'de başlamak üzere bir yıl sürer.

2. Mevcut üyelerin tamamının üçte iki çoğunluğuyla alınan askıya almalar saklı kalmak üzere, Cumhuriyet Meclisinin normal parlamento dönemi 15 Eylül'den 15 Haziran'a kadardır.

3. Meclis Genel Kurulunun uzatma kararı ardından veya Daimi Komisyonun inisiyatifıyla veya söz konusu komitenin işlevini yerine getirememesi ve acil bir durum olması durumunda, bütün üyelerin yarısından fazlasının çoğunluğuyla, Meclis bir önceki fıkrada ortaya konan görev süresinin dışında da görev yapabilir.

4. Cumhurbaşkanı da, belirli konuların görüşülmesi amacıyla Meclisi olağandışı toplantıya çağırabilir.

5. Meclisin yukarıdaki ikinci fıkraya göre karar vermesi halinde, Meclis Genel Kurulu oturumu olmaksızın da komisyonlar çalışmalarını yürütür.

Madde 175. (Meclisin iç sorumlulukları)

Cumhuriyet Meclisi aşağıdakilerden sorumludur:

a) Anayasada belirtildiği üzere kendi İçtüzüğünü hazırlamak;

b) Başkan ve Başkanlık divanının geri kalan üyelerini görevlerini tam olarak ifa eden Cumhuriyet Meclisi üyelerini tamamının salt çoğunluğuyla seçmek. Dört büyük parlamento grubunun önerileri üzerine dört başkan yardımcısı seçilir;

c) Daimi Komisyon ve diğer komisyonların seçimi.

Madde 176. (Genel Kurul gündemi)

1. Meclis Genel Kuruluna başvurma hakkı veya Cumhurbaşkanının 174'üncü maddenin dördüncü fıkrasında öngörülen yetkisi saklı kalmak üzere, Cumhuriyet Meclisi Başkanı İçtüzükte belirlenen önceliğe göre gündemi belirler.

2. Hükümet ve parlamentodaki grupları, ulusal çıkarları ilgilendiren acil çözüm bekleyen konulara öncelik verilmesini isteyebilir.

3. Meclisteki her grup, İçtüzük tarafından belirlenen ve azınlık partileri ve Hükümette temsilcisi olmayan partilerin konumunu teminat altına almayı gözeten kriterlere uygun olarak, belirli sayıda oturumun gündemini belirleme hakkına sahiptir.

4. Özerk bölgelerin Yasama Meclisleri, bölgesel çıkarları ilgilendiren acil çözüm bekleyen konulara öncelik verilmesini isteyebilir.

Madde 177. (Hükümet üyelerinin devamlılığı)

1. Bakanlar, hepsi de İçtüzükte belirtildiği üzere, Cumhuriyet Meclisi Genel Kurulu oturumlarına katılma ve konuşma, müsteşarlarından yardım alma veya kendisinin yerine katılma ve konuşma hakkına sahiptir.

2. Hükümet üyelerinin, vekillerin sorularına ve açıklama taleplerine cevap verebilmek için hazır bulunacağı oturumlar planlanır. Bu oturumlar İçtüzüğün izin verdiği en kısa aralıklarla ve Hükümetle üzerinde anlaşılan tarihlerde gerçekleşir.

3. Hükümet üyeleri komisyon çalışmalarına katılmayı talep edebilir ve istendiğinde komisyonların huzuruna çıkabilir.

Madde 178. (Komisyonlar)

1. Cumhuriyet Meclisinin, İçtüzükte öngörülen komisyonları vardır ve soruşturma veya başka bir amaçla geçici komisyonlar oluşturabilir.

2. Komisyonlar, partilerin Cumhuriyet Meclisinde sahip oldukları sandalye sayılarıyla orantılı olarak oluşturulur.

3. Meclise gönderilen dilekçeler, bu amaçla oluşturulan ve söz konusu konuyla ilgili olan diğer komisyonlardan cevap isteyebilecek ve her durumda bir vatandaşın tanıklığına başvurabilecek olan bir komisyon tarafından ele alınır.

4. Normal hükümlere göre oluşumlarına hanel gelmeksizin ve her bir yasama döneminde her bir üye için bir adetle sınırlı olmak üzere, meclisi oluşturan görevlerini tam olarak ifa eden üyelerin tümünün beşte birinin oyuyla bu amaçla bir önerge verildiğinde meclis soruşturma komisyonları zorunlu olarak oluşturulur.

5. Meclis soruşturma komisyonları adli makamların soruşturma yetkilerine sahiptir.

6. Komisyonların başkanlıkları, her grubun Üyelerinin oranına göre meclis grupları arasında paylaşılır.

7. İhtizük hükümlerine göre, ilgili özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin temsilcileri, bölgesel kanun önerilerinin görüşüleceği komisyon toplantılarına katılabilir.

Madde 179. (Daimi Komisyon)

1. Cumhuriyet Meclisinin yasama dönemi dışındaki dönemlerde, feshedildiği dönemlerde ve Anayasanın öngördüğü diğer durumlarda Cumhuriyet Meclisi Daimi Komisyonu oturumlarına devam eder.

2. Daimi Komisyona Cumhuriyet Meclisi Başkanı başkanlık eder ve ayrıca, Mecliste sahip olduğu sandalye oranına göre, her partinin Başkan yardımcıları ve aday gösterdikleri Üyelerden oluşur.

3. Daimi Komisyon şunlardan sorumludur:

a) Bu Anayasaya ve kanunlara uygunluk denetimi ve Hükümetin ve kamu yönetiminin faaliyetlerini izleme;

b) Üyelerin görevleri ile ilgili olarak Meclisin yetkilerini kullanma;

c) Gerekğinde Meclisi toplantıya çağırma için adım atmak;

d) Yasama dönemlerinin açılışını hazırlamak;

e) Cumhurbaşkanının ülke topraklarında bulunmamasına muvafakat vermek;

f) Cumhurbaşkanına sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilân etme, savaş ilân etme veya barış yapma yetkisi vermek.

4. Bir önceki fıkranın f) bendinde öngörülen durumda, Daimi Komisyon, Meclisi mümkün olduğunca çabuk toplantıya çağırma için adımlar atar.

Madde 180. (Meclis grupları)

1. Her bir parti veya partiler koalisyonu için seçilen Üyeler bir meclis grubu oluşturabilir.

2. Her meclis grubu aşağıdaki haklara sahip olur:

a) Üyelerinin sayısı oranında Meclis komisyonlarında yer almak ve bu komisyonlara temsilcisini atamak;

b) İçtüzük hazırlanırken danışılmak ve Genel Kurulda bu İçtüzüğe itiraz etmek;

c) Kamuyu ilgilendiren acil meselelerde, Hükümetin de katılacağı acil görüşme istemek;

d) Her yasama döneminde, Hükümetten Meclise katılma çağrısı yaparak, genel veya sektörel politika konusunda iki görüşme istemek;

e) Daimi Komisyondan Genel Kurulu toplaması için girişimde bulunmasını istemek;

f) Meclis soruşturma komitesi oluşturulması için önerge vermek;

g) Kanun yapma sürecini başlatmak;

h) Hükümet programını reddetmek için önerge vermek;

i) Hükümete güvensizlik önergesi vermek;

Hükümet tarafından, gidişat ve kamuyu ilgilendiren ana konulardaki gelişmelerle ilgili düzenli olarak ve doğrudan bilgilendirilmek.

3. Kanunda belirtildiği üzere, her bir meclis grubu, Meclis binasında çalışma yerine ve kendi seçtiği teknik ve idari personel bulundurma hakkına sahiptir.

4. Herhangi bir meclis grubunun içinde yer almayan Üyelere, İçtüzük hükümlerine göre, belirli asgari haklar ve güvenceler verilir.

Madde 181. (Meclis personeli ve uzmanları)

Sürekli bir teknik ve idari personel ve görevlendirme veya geçici sözleşmeli uzmanlar Meclis ve komisyonlara çalışmalarında yardımcı olur. Bu personelin ve uzmanların sayısı Başkanın gerekli gördüğü kadardır.

Başlık IV.

Hükümet

Bölüm I.

Görevi ve yapısı

Madde 182. (Tanım)

Hükümet, ülkenin genel siyasetini yürütür ve kamu yönetiminde en yüksek otoriteyi temsil eder.

Madde 183. (Oluşumu)

1. Hükümet Başbakan, bakanlar, müsteşarlar ve müsteşar yardımcılardan oluşur.

2. Hükümette bir veya daha fazla Başbakan yardımcısı yer alabilir.

3. Bakanlıkların ve müsteşarlıklarının sayısı, adları ve sorumlulukları ve bunlar arasında koordinasyonu sağlama araçları her defasında bu görevlere atama yapan kararnameler veya idari kanunla belirlenir.

Madde 184. (Bakanlar Kurulu)

1. Bakanlar Kurulu, Başbakan, varsa Başbakan yardımcıları ve bakanlardan oluşur.
2. Kanun belirli konulardan sorumlu olan ihtisas Bakanlar Kurulları oluşturabilir.
3. Müsteşarlar ve müsteşar yardımcılarını Bakanlar Kurulu toplantılarına katılmaları gerekebilir.

Madde 185. (Hükümet üyelerinin geçici ikamesi)

1. Hiçbir Başbakan yardımcısının bulunmaması durumunda, yokluğunda ya da görevlerini yapamaz durumda olduğunda, Başbakanın Cumhurbaşkanına bildireceği bakan veya böyle bir atamanın yapılmamış olması durumunda, Cumhurbaşkanının atayacağı bir bakan Başbakanın yerine bakar.

2. Yoklukları veya görev yapamaz durumda olduklarında, her bakanın yerine Başbakana bildireceği bir müsteşar veya böyle bir atamanın yapılmamış olması durumunda, Başbakanın atadığı Hükümet üyesi bakar.

Madde 186. (Göreve gelme ve ayrılma)

1. Başbakan atanarak göreve gelir ve Cumhurbaşkanı tarafından görevden alındığında ayrılır.
2. Hükümetin geri kalan üyeleri atanarak göreve gelir ve kendileri veya Başbakan görevden alındığında ayrılırlar.
3. Müsteşarlar ve müsteşar yardımcıları da kendi bakanları görevden alındığında görevden ayrılırlar.
4. Hükümetin istifası veya görevden alınması durumunda, eski Hükümetin Başbakanı, yeni Başbakanın atandığı ve yemin ettiği gün görevden alınır.
5. Programı Cumhuriyet Meclisinde görüşülünceye kadar ve istifasından veya görevden alınmasından sonra, Hükümet, kendi icraatını kamu işlerinin yürütülmesi için gerçekten gerekli işlerle sınırlı tutar.

Bölüm II.

Oluşumu ve sorumlulukları

Madde 187. (Oluşum)

1. Cumhurbaşkanı, seçim sonuçları ışığında, Cumhuriyet Meclisinde sandalyeye sahip partilerle görüşükten sonra Başbakanı atar.
2. Cumhurbaşkanı, Başbakanın teklifi üzerine, Hükümetin geri kalan üyelerini atar.

Madde 188. (Hükümet Programı)

Hükümet Programı, idarenin çeşitli alanlarında izlenecek veya önerilecek ana siyasi ilkeleri ve önlemleri ortaya koyar.

Madde 189. (Toplu sorumluluk)

Hükümet Programı ve Bakanlar Kurulu tarafından alınan kararlar Hükümet üyelerini bağlayıcıdır.

Madde 190. (Hükümetin sorumluluğu)

Hükümet, Cumhurbaşkanı ve Cumhuriyet Meclisine karşı sorumludur.

Madde 191. (Hükümetin üyelerinin sorumluluğu)

1. Başbakan, Cumhurbaşkanı ve Hükümetin siyasi sorumluluk alanı içinde Cumhuriyet Meclisine karşı sorumludur.

2. Başbakan yardımcıları ve bakanlar, Cumhurbaşkanı ve Hükümetin siyasi sorumluluk alanı içinde Cumhuriyet Meclisine karşı sorumludur.

3. Müsteşarlar ve müsteşar yardımcıları Başbakan ve bakanlara karşı sorumludur.

Madde 192. (Hükümet Programının görüşülmesi)

1. Atanmasından sonra en fazla on gün içinde Hükümet bir Başbakanlık beyanıyla programını Cumhuriyet Meclisine sunar.

2. Cumhuriyet Meclisi tüm üleriyle oturum halinde değilse, Başkanı zorunlu olarak toplantıya çağırır.

3. Programın görüşülmesi üç günden fazla süremez ve görüşme bitinceye kadar herhangi bir Meclis grubu programın reddedilmesi yönünde önerge verebilir ve Hükümet güven oylaması önergesinin kabulünü isteyebilir.

4. Hükümet programının reddedilmesi için Meclisin görevini tam olarak ifa eden tüm üyelerinin salt çoğunluğu gerekir.

Madde 193. (Güven oylaması talebi)

Hükümet Cumhuriyet Meclisinden genel politika beyanı veya ülke çıkarlarını ilgilendiren herhangi bir konuda güven oylaması isteyebilir.

Madde 194. (Gensoru önergeleri)

1. Meclis üyelerinin tamamının dörtte biri hür iradeleriyle veya bir meclis grubunun girişimiyle, Cumhuriyet Meclisi, Hükümete programının uygulanmasıyla veya kamu çıkarlarını ilgilendiren herhangi bir konuyla ilgili olarak gensoru önergesi verebilir.

2. Gensoru önergeleri verildikten sonra kırksekiz saat geçmeden görüşülemez ve bununla ilgili görüşme üç günden fazla süremez.

3. Bir gensoru önergesi kabul edilmediği takdirde, önergeyi verenler aynı yasama dönemi içinde buna benzer bir başka önerge veremez.

Madde 195. (Hükümetin istifası veya görevden alınması)

1. Hükümet şu koşullarda istifa eder:

a) Yeni bir yasama meclisinin başlangıcında;

b) Cumhurbaşkanı'nın, Başbakanın istifasını kabulünde;

c) Başbakanın ölümü veya kalıcı fiziksel iş göremezliği durumunda;

d) Hükümet programının reddedilmesi halinde;

e) Herhangi bir güven oylamasının olumsuz sonuçlanması durumunda;

f) Bir gensoru önergesinin görevini tam ifa eden tüm üyelerin salt çoğunluğunca kabul edilmesi durumunda.

2. Cumhurbaşkanı, gerektiğinde, demokratik kurumların normal işlevlerini yerine getirmelerini sağlamak için ve Devlet Şûrası'na danıştıktan sonra Hükümeti görevden alabilir.

Madde 196. (Hükümet üyelerinin ceza takibatı dokunulmazlığının kaldırılması)

1. Azami üç yıldan daha fazla bir süre için hapis cezasıyla cezalandırılan ciddi bir suçun işlendiğine dair kuvvetli delil olması ve suçüstü durumu hariç, hiçbir Hükümet üyesi Cumhuriyet Meclisinin izni olmaksızın gözaltına alınamaz, tutuklanamaz veya hapse atılamaz.

2. Bir Hükümet üyesinin ceza kovuşturmasına uğraması ve kesin olarak suçlanması durumunda, Cumhuriyet Meclisi, kovuşturmanın sürdürülebilmesi için üyeliğin askıya alınıp alınmayacağına karar verir. Önceki fıkrada atıfta bulunulan türde bir suç durumunda, Meclis zorunlu olarak üyeliği askıya alır.

**Bölüm III.
Sorumluluklar**

Madde 197. (Siyasi sorumluluklar)

1. Siyasi fonksiyonlarını yerine getirirken, Hükümet şunlardan sorumludur:

a) 140'ncı madde gereği, Cumhurbaşkanının karşı-imza işlemleri;

b) Uluslararası anlaşmaların müzakeresi ve sonuçlandırılması;

c) Cumhuriyet Meclisinin onayını gerektirmeyen veya sunulmamış olan uluslararası anlaşmaları kabul etme;

d) Hükümet kanun tasarılarını ve karar taslaklarını Cumhuriyet Meclisine sunma ve getirme;

e) 115'inci madde uyarınca, Cumhurbaşkanına, ülke çıkarlarını ilgilendiren önemli konularla ilgili referanduma gidilmesini teklif etmek;

f) Sıkıyönetim ya da olağanüstü hal ilânı konusunda görüş bildirme;

g) Cumhurbaşkanına savaş ilân etme veya barış yapma önerisi götürme;

h) 162'nci maddenin d) bendi uyarınca, Devletin ve kanunda belirtilen diğer kamu kurumlarının hesaplarını Cumhuriyet Meclisine sunma;

i) 161'inci maddenin n) bendi ve 163'üncü maddenin f) bendi gereği ve gecikmeden, Cumhuriyet Meclisine, Avrupa Birliği'nin inşaa süreciyle ilgili bilgiyi sunmak;

j) Anayasanın veya kanunun gerektirebileceği diğer işlemleri üstlenmek.

2. Hükümet, uluslararası anlaşmaları kararnameyle kabul eder.

Madde 198. (Yasama sorumlulukları)

1. Hükümet, yasamaya ilişkin işlevlerini yerine getirirken şunlardan sorumludur:

a) Cumhuriyet Meclisinin münhasır sorumluluğunda olmayan konularda idari kanunlar yapmak;

b) Cumhuriyet Meclisinden alınan yetkiye dayanarak, kısmen Cumhuriyet Meclisinin münhasıran sorumluluğundaki konularda idari kanunlar yapmak;

c) Kendilerini söz konusu esaslar ve temel genel unsurlarla sınırlayan kanunlarda yer alan hukuk kurallarının esaslarını ya da temel genel unsurlarını oluşturan idari kanunlar yapmak.

2. Hükümet, kendi teşkilatını ve işlemlerini ilgilendiren konularda kanun yapmaktan münhasıran sorumludur.

3. Yukarıdaki 1'inci fıkranın b) ve c) bentlerinde öngörülen idari kanunlar, yasama yetkisi veren kanun veya kabul edildiği temel kanundan açıkça bahseder.

Madde 199. (İdari sorumluluklar)

Hükümet, idareye ilişkin işlevlerini yerine getirirken şunlardan sorumludur:

a) İlgili ana seçenekler temelinde ulusal planlar hazırlamak ve uygulamak;

b) Devlet bütçesini uygulamak;

c) Kanunların layıkıyla uygulanmasını temin etmek için gerekli düzenlemeleri yapmak;

d) Doğrudan idaresi altında Devletin sivil ve askeri dairelerini ve hizmetlerini ve tüm faaliyetlerini yönetmek, dolaylı idareyi denetlemek ve bu dolaylı idare ve özerk yönetimleri gözetmek;

e) Devletin personel ve görevlileriyle ve diğer kamu tüzel kişilikleriyle ilgili olarak kanunun gerektirdiği tüm işlemleri üstlenmek;

f) Demokratik hukuk düzenini savunmak;

g) Ekonomik ve sosyal kalkınmayı geliştirmek ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için gerekebilecek her türlü işlem ve tasarruflarda bulunmak.

Madde 200. (Bakanlar Kurulunun sorumlulukları)

1. Bakanlar Kurulu şunlardan sorumludur:

a) Hükümet politikasının ana hatlarını ve bunların uygulanmasını tanımlamak;

b) Cumhuriyet Meclisinden güven oyu isteyip istemeyeceğine karar vermek;

c) Hükümetin kanun tasarılarını ve karar taslaklarını kabul etmek;

d) İdari kanunları kabul etmek ve Cumhuriyet Meclisine sunulmayacak uluslararası anlaşmaları kabul etmek;

- e) Ulusal planları kabul etmek;
- f) Kamu gelirlerinin ya da harcamalarının artırılması ya da azaltılmasını içeren Hükümet işlemlerini kabul etmek;
- g) Kanunla Hükümetin sorumluluğuna verilebilen veya Başbakan veya bir bakan tarafından sunulan diğer konular hakkında karar vermek.

2. İhtisas Bakanlar Kurulları, kanunun kendilerinden istediği veya Bakanlar Kurulunun kendilerine verdiği sorumlulukları yerine getirir.

Madde 201. (Hükümet üyelerinin sorumluluğu)

1. Başbakan şunlardan sorumludur:

- a) Hükümetin genel politikasına yön vermek ve tüm bakanların faaliyetlerini koordine etmek ve yönlendirmek;
- b) Hükümetin çalışmalarına ve diğer Devlet birimleri ile genel ilişkilerine yön vermek;
- c) Ülkenin iç ve dış politikasının yürütülmesi konularında Cumhurbaşkanını bilgilendirmek;
- d) Anayasanın ve kanunların gerektirebileceği diğer işlemleri yerine getirmek.

2. Bakanlar şunlardan sorumludur:

- a) Bakanlıkları için oluşturulan politikayı uygulamak;
- b) Bakanlıklarının kapsama alanı içinde, Hükümet ve diğer Devlet kurumları arasındaki genel ilişkileri sağlamak.

3. Başbakan ve ilgili konuda sorumluluğu olan bakanlar, Hükümetin çıkardığı idari kanunları ve kararnameleri imzalar.

Başlık V. Mahkemeler Bölüm I. Genel esaslar

Madde 202. (Yargı)

1. Mahkemeler, halk adına yargıyı idare etme sorumluluğu olan egemenlik yetkisini kullanan organlardır.

2. Mahkemeler, yargıyı idare ederken, vatandaşların kanunla korunan haklarını ve çıkarlarını güvence altına alır, demokratik hukuk düzeninin ihlal edilmesini önler, kamu ve özel çıkarlar arasındaki uyumsuzlukları karara bağlar.

3. Fonksiyonlarının yerine getirilmesinde mahkemeler diğer kurumların yardımından yararlanma hakkına sahiptir.

4. Kanun, uyumsuzlukların çözümünde yargı dışı enstrüman ve araçları kurumsallaştırabilir.

Madde 203. (Kurtuluş)

Mahkemeler bağımsızdır ve sadece hukuka tabidir.

Madde 204. (Anayasaya uyum)

Mahkemeye getirilen konularda, mahkemeler Anayasa hükümlerine veya orada benimsenen esaslara aykırı kuralları uygulamaz.

Madde 205. (Mahkeme kararları)

1. Yapısal olarak sadece idari olmayan mahkeme kararları, gerekçelerini kanunun belirlediği biçimde ortaya koyar.

2. Mahkeme kararları, kamu, özel her kişi ve kurumu bağlayıcıdır ve diğer her türlü merciin kararının üstündedir.

3. Kanun, mahkeme kararlarının herhangi bir merci ile ilgili olarak uygulanma şartlarını düzenler ve bu kuralların uygulanmasında zafiyetten sorumlu kişi veya kuruma uygulanacak cezaları ortaya koyar.

Madde 206. (Mahkeme celseleri)

Kişi onurunu veya genel ahlakı korumak için veya kendi işleyişi açısından söz konusu mahkemenin kararının gerekçelerini yazılı emirle bildirdiği tersi bir durum dışında, mahkeme celseleri halka açıktır.

Madde 207. (Jüri, halkın katılımı ve bilirkişiler)

1. Terör veya organize suçla ilgili olanlar dışında, kanunun belirleyeceği davalar ve yapılarda ve özellikle iddia makamı veya savunmanın istemesi durumunda, ciddi suçların duruşmasına bir jüri katılabilir.

2. Kanun, çalışmayla ilgili konularda, kamu sağlığı ihlallerinde, küçük suçlarda, ihlal edilen toplumsal değerlerin özel olarak bedelinin ödendiği diğer davalar veya mahkumiyetlerin uygulanmasında meslek dışından sulh hâkimlerini öngörebilir.

3. Kanun ayrıca teknik vasfı olan yardımcılarının belirli konularda katılımını öngörebilir.

Madde 208. (Hukuki temsil)

Kanun, avukatların yetkilerini kullanabilmeleri için gerekli dokunulmazlıklardan yararlanmasını güvence altına alır ve yargının idaresinde temel bir unsur olarak hukuki temsili düzenler.

Bölüm II.**Mahkemelerin teşkilatlanması****Madde 209. (Mahkeme kategorileri)**

1. Anayasa Mahkemesine ek olarak, aşağıdaki mahkeme kategorileri bulunur:

- a) Yüksek Adalet Mahkemesi, ilk ve ikinci derece hukuk mahkemeleri;
- b) Yüksek İdare Mahkemesi, diğer idare ve vergi mahkemeleri;

c) Sayıştay;

2. Denizcilik mahkemeleri, tahkim mahkemeleri ve sulh hâkimleri bulunabilir.

3. Kanun, önceki fıkralarda öngörülen mahkemelerin ayrı ayrı veya birlikte uyuşmazlık çözen mahkemeler olarak oluşturulabileceği durum ve şekilleri belirler.

4. Askeri mahkemelerle ilgili hükümler saklı kalmak üzere, belirli kategorilerde suçlara bakmak için özel yetkili mahkemeler yasaktır.

Madde 210. (Yüksek Adalet Mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri)

1. Anayasa Mahkemesinin özel sorumlulukları saklı kalmak üzere, Yüksek Adalet Mahkemesi hukuk mahkemeleri hiyerarşisinde üst organdır.

2. Yüksek Adalet Mahkemesi yargıçları mahkeme Başkanını seçer.

3. Genel kural olarak, ilk derece mahkemeleri, bir sonraki maddenin ikinci fıkrasında belirtilen statüye eşit bölge mahkemeleridir.

4. Genel kural olarak, ikinci derece mahkemeleri İstinaf Mahkemeleridir.

5. Yüksek Adalet Mahkemesi kanunun belirttiği durumlarda hukuk mahkemesi olarak hizmet verebilir.

Madde 211. (Hukuk mahkemelerinin sorumlulukları ve uzmanlıkları)

1. Hukuk mahkemeleri, hukuki ve cezai konularda genel mahkemelerdir ve diğer yargı organlarına ayrılmamış her alanda yargı yetkisine sahiptir.

2. Belirli sorumlulukları olan veya belirli konulara bakmakta uzmanlaşmış ilk derece mahkemeleri olabilir.

3. Kesin olarak askeri yapıdaki suçları yargılayan hukuk mahkemelerinin yapısında, kanunun belirlediği şekilde, bir veya daha fazla sayıda askeri hâkim olur.

4. İstinaf Mahkemeleri ve Yüksek Adalet Mahkemesi özel bölümlerde faaliyet gösterebilir.

Madde 212. (İdare ve vergi mahkemeleri)

1. Anayasa mahkemesinin özel sorumlulukları saklı kalmak üzere, Yüksek İdare Mahkemesi, idare ve vergi mahkemeleri hiyerarşisinde üst organdır.

2. Yüksek İdare Mahkemesi yargıçları kendi aralarından mahkeme Başkanını seçer.

3. Amacı idari ve mali hukuki ilişkilerde ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözmek olan idare ve vergi mahkemeleri, ihtilafı davalara ve başvurulara bakar.

Madde 213. (Askeri mahkemeler)

Savaş hali sırasında özellikle askeri suçlarda yargılama yapmak üzere askeri mahkemeler kurulur.

Madde 214. (Sayıştay)

1. Sayıştay, kamu harcamalarını denetleyen üst organdır ve kanunun kendisine sunulmasını istediği hesapları inceler. Özellikle şunlardan sorumludur:

a) Sosyal güvenlik hesapları da dahil olmak üzere, Genel Devlet Hesapları üzerine görüş bildirmek;

b) Azor Adaları ve Madeira Özerk Bölgeleri hesapları üzerine bir görüş bildirme;

c) Kanunla ortaya konduğu üzere, mali usulsüzlüklere sorumluluk yüklemek;

d) Kanunun kendisine verebileceği diğer sorumlulukları yerine getirmek.

2. 133'üncü maddenin m) bendinin hükümleri saklı kalmak üzere, Sayıştay Başkanının görev süresi dört yıldır.

3. Sayıştay, merkezi olmayan bir yapıda, kanunun belirlediği bölgesel bölümlerde faaliyet gösterebilir.

4. Azor Adaları ve Madeira Özerk Bölgelerinde, ilgili bölgede söz konusu meselede tam sorumluluğu olan Sayıştay bölümleri bulunur.

Bölüm III.

Yargıçların statüsü

Madde 215. (Hukuk mahkemeleri hâkimleri)

1. Hukuk mahkemesi hâkimleri tek bir yapı oluştururlar ve tek bir statüye tabidirler.

2. Kanun, ilk derece hukuk mahkemelerinin hâkimlerinin işe alınmalarını düzenleyen şartlar ve kuralları belirler.

3. İkinci derece hukuk mahkemelerinin hâkimlerinin seçiminde önce gelen kriter, ilk derece hâkimlerinin özgeçmişlerini sunmasıyla yarışmaya dayalı belirlenecek liyakattir.

4. Yüksek Adalet Mahkemesine atanma, hâkimler, savcılar ve kanunun belirttiği liyakata sahip hukuk mesleğinin diğer üyelerinin gönderdiği özgeçmişler arasından yarışmaya dayalı olarak yapılır.

Madde 216. (Teminatlar ve bağdaşmazlıklar)

1. Hâkimler görev teminatına sahiptir ve kanunun belirttiği haller dışında nakledilemez, geçici olarak açığa alınamaz, emekli edilemez ve görevden azledilemez.

2. Kanunda belirtilen istisnalar dışında, hâkimler verdikleri karardan dolayı kişisel olarak sorumlu tutulamazlar.

3. Faal hizmetteki hâkimler, ücretsiz ders verme veya hukuki araştırma dışında, başka bir kamu veya özel işlev üstlenemezler.

4. Faal hizmetteki hâkimler, yetkili Yüksek Kurulun izni olmaksızın mahkemelerin işleri dışında alakasız adli görevlere atanamazlar.

5. Kanun, hâkimlik göreviyle bağdaşmayan diğer durumları ortaya koyabilir.

Madde 217. (Hâkimlerin atanma, görevlendirme, nakil ve terfileri)

1. Hukuk mahkemelerinin hâkimlerini atanma, görevlendirme, nakil ve terfileri ve kendilerine uygulanacak disiplin hükümleri, kanunda belirtildiği üzere, Hâkimler Yüksek Kurulunun sorumluluğundadır.

2. İdare ve vergi mahkemelerinin hâkimlerinin atanma, görevlendirme, nakil ve terfileri ve kendilerine uygulanacak disiplin hükümleri, kanunda belirtildiği üzere, ilgili Yüksek Kurulun sorumluluğundadır.

3. Anayasada öngörülen teminatlara dayanarak, kanun, diğer mahkemelerin hâkimlerinin görevlendirme, nakil ve terfilerini düzenleyen kuralları ve kendilerine uygulanacak disiplin hükümlerini ve sorumluluklarını tanımlar.

Madde 218. (Hâkimler Yüksek Kurulu)

1. Hâkimler Yüksek Kuruluna Yüksek Adalet Mahkemesi Başkanı başkanlık eder ve ayrıca aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Cumhurbaşkanı tarafından atanacak iki üye;

b) Cumhuriyet Meclisi tarafından seçilecek yedi üye;

c) Nispi temsil esasına göre, Hâkimlerin kendi aralarından seçecekleri yedi hâkim.

2. Hâkimlerin yararlanacağı teminatları düzenleyen kurallar Hâkimler Yüksek Kurulu üyeleri için de geçerlidir.

3. Kanun, adliye memurlarının Hâkimler Yüksek Kurulu üyesi olmalarını öngörebilir ki bu durumda kendi emsalleri tarafından seçilirler. Bu tür üyeler sadece, adliye memurlarının mesleki liyakatı ve kendilerine uygulanacak disiplin hükümlerinin takdirini ilgilendiren konularda görüşme ve oylamalara katılır.

Bölüm IV.

Cumhuriyet savcılığı

Madde 219. (Fonksiyonları, statüsü ve rolü)

1. Cumhuriyet savcılığı, Devleti temsil etmek ve kanunun belirttiği çıkarları korumakla ve bir sonraki fıkradaki hükümlere dayanarak, egemenlik yetkilerini kullanan organların tanımladığı ceza politikasının uygulanmasına katılmaktan, kanunilik ilkesi uyarınca ceza davasının takibatını yapmaktan ve demokratik hukuk düzenini savunmaktan sorumludur.

2. Cumhuriyet savcılığı, kanunun belirttiği kendi statüsüne ve özerkliğe sahiptir.

3. Kanun, özellikle askeri suçlar içeren davalarda Cumhuriyet savcısına özel yardım biçimleri sağlar.

4. Cumhuriyet savcılığı memurları sorumlu adliye memurlarıdır, hiyerarşiye tabi ve onun bir parçasıdır ve kanunda belirtilen haller dışında nakledilemez, açığa alınamaz, emekli edilemez ve azledilemezler.

5. Cumhuriyet savcılıklarının atanma, görevlendirme, nakil ve terfileri ve kendilerine uygulanacak disiplin hükümleri Cumhuriyet Başsavcılığının sorumluluğundadır.

Madde 220. (Cumhuriyet Başsavcılığı)

1. Cumhuriyet Başsavcılığı, Cumhuriyet savcılıklarının üst organıdır ve kanunla belirlenen yapı ve sorumlulukları vardır.

2. Cumhuriyet Başsavcılığına Başsavcı Başkanlık eder ve Cumhuriyet Meclisince seçilen üyeler ve savcıların kendi aralarından seçtikleri üyelerden oluşan Cumhuriyet Savcıları Yüksek Kurulunu içinde barındırır.

3. 133'üncü maddenin m) bendi hükümleri saklı kalmak üzere, Cumhuriyet Başsavcısının görev süresi altı yıldır.

Başlık VI.

Anayasa Mahkemesi

Madde 221. (Tanım)

Anayasa Mahkemesi, anayasa ve kanunlarla ilgili konularda adaletin yönetilmesi için özel sorumluluğu olan mahkemedir.

Madde 222. (Yapısı ve hâkimlerin statüsü)

1. Anayasa Mahkemesi onüç üyeden oluşur, onu Cumhuriyet Meclisi tarafından, üçü ise bu on üye tarafından seçilir.

2. Cumhuriyet Meclisince atanan hâkimlerden altısı diğer mahkemelerin hâkimleri arasından, diğer altısı ise hukukçular arasından seçilir.

3. Anayasa Mahkemesi hâkimliği görev süresi dokuz yıldır ve yenilenemez.

4. Anayasa Mahkemesi hâkimleri mahkeme Başkanını seçer.

5. Anayasa Mahkemesi hâkimleri, aynı bağımsızlık teminatı, hâkimlik teminatı, tarafsızlık ve kişisel sorumluluktan bağımsızlık güvencelerinden yararlanırlar ve diğer mahkemelerin hâkimlerinin tabi olduğu aynı bağdaşmazlıklara tabidirler.

6. Kanun, Anayasa Mahkemesi hâkimlerinin dokunulmazlıklarını ve statülerini belirleyen diğer kuralları belirler.

Madde 223. (Sorumlulukları)

1. Anayasa Mahkemesi, 277'nci madde uyarınca anayasaya aykırılık ve kanuna aykırılık davalarını değerlendirir.

2. Anayasa Mahkemesi ayrıca şunlardan sorumludur:

a) Cumhurbaşkanının ölümünü teyit etmek ve sürekli bedensel yetmezliğini ilân etmek ve geçici olarak işlevlerini yerine getiremediği durumları teyit etmek.;

b) 129 ve 130'uncu maddelerin üçüncü fıkralarında öngörülen hallerde Cumhurbaşkanının görevden alınmasını teyit etmek;

c) Kanunda belirtildiği üzere, seçim kanunlarının düzgün yürütülmesi ve geçerliliğinde son derece kararları vermek;

d) 124'üncü maddenin üçüncü fıkrasının gereği olarak, herhangi bir adayın ölümünü teyit etmek ve bu nedenle Cumhurbaşkanlığı görevini yerine getiremeyeceğini ilân etmek;

e) Siyasi partilerin ve bunların oluşturduğu koalisyonların oluşumunu teyit etmek ve isimlerinin, baş harflerinin ve sembollerinin kanuniliğini takdir etmek, Anayasa ve kanunda belirtildiği üzere fesihlerine karar verme;

f) Ulusal, bölgesel ve yerel referandumların, her durumda seçmenler açısından şartların değerlendirilmesi de dahil, anayasaya ve kanunlara uygunluğunu önceden teyit etme;

g) Üyelerin talebiyle ve kanunda belirtildiği üzere, Cumhuriyet Meclisi ve özerk bölgelerin Yasama Meclisleri tarafından yapılan seçimlerde kaybedilen sandalye ve seçimlerle ilgili başvuruları karara bağlamak;

h) Siyasi partiler içinde yapılan seçimler ve partiler tarafından alınan kararlara itiraz içeren ve başvuruya konu seçim sonuçlarını karara bağlamak.

3. Anayasa Mahkemesi ayrıca kendisine Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir.

Madde 224. (Organizasyon ve usul)

1. Kanun, Anayasa Mahkemesinin yerini, organizasyon şeklini ve yargılama usullerini belirler.

2. Anayasaya uygunluğun kanuni soyut değerlendirme amacı dışında, kanun Anayasa Mahkemesinin bölümler halinde faaliyet göstermesini gerektirebilir.

3. Kanun, aynı kural ya da hükmün farklı bölümlerinin çelişen kararlarına karşı Anayasa Mahkemesine başvuruları düzenleyebilir.

Başlık VII. Özerk Bölgeler

Madde 225. (Azor adaları ve Madeira'da siyasi ve idari sistem)

1. Azor adaları ve Madeira takımadalarında uygulanabilir özel siyasi ve idari sistem, ekonomik, sosyal, coğrafi ve kültürel özelliklerine ve ada nüfuslarının özerklik için tarihi özelemlerine dayalıdır.

2. Bölgelerin özerkliği, bölge vatandaşlarının demokratik katılımı, ekonomik ve sosyal kalkınma ve bölgesel çıkarlarını savunma ve tanıtımı ve aynı zamanda Portekiz'liler arasında milli birlik ve dayanışma bağlarının güçlendirilmesini sağlamak için tasarlanmıştır.

3. Bölgesel siyasi ve idari özerklik ve Devletin egemenlik bütünlüğünü etkilemez ve işbu Anayasanın genel çerçevesi içinde yerine getirilir.

Madde 226. (Statüler ve seçim yasaları)

1. Siyasi ve idari statülerin taslakları ve özerk bölgelerin Yasama Meclisleri üyelerinin seçimi ile ilgili Hükümet kanun tasarıları ilgili Yasama Meclisleri tarafından düzenlenir, görüşülmesi ve kabul veya reddi için Cumhuriyet Meclisine gönderilir.

2. Cumhuriyet Meclisi böyle bir taslak ya da tasarımı reddederse, değerlendirilmek ve görüş oluşturulmak üzere ilgili Yasama Meclisine iade eder.

3. Görüş hazırlandığında, Cumhuriyet Meclisi taslak veya tasarımı son kez görüşür ve oylar.

4. Önceki fıkralarda öngörülen sistem siyasi ve idari statülerdeki ve özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin üyelerinin seçimini düzenleyen kanunlarda değişiklikler için de geçerlidir.

Madde 227. (Özerk bölgelerin yetkileri)

Özerk bölgeler bölgesel tüzel kişilerdir ve statülerinde tanımlanan aşağıdaki yetkilere sahiptirler:

a) İlgili bölgenin siyasi ve idari statüsü içinde ortaya konan ve egemenlik yetkisini kullanan organların özel sorumluluğunda olmayan konular hakkında bölge alanı içinde kanun yapmak;

b) 165'inci maddenin birinci fıkrasının (a-c) bentleri, d) bendinin ilk bölümü, (f ve i) bentleri ve m) bendinin ikinci bölümü ve o), p), q), s), t), v), x) ve aa) bentlerinde öngörülen konular hariç olmak üzere, Cumhuriyet Meclisinin iznine tabi olarak, Yasama Meclisinin kısmen münhasır yasama sorumluluk alanına giren konularda kanun yapmak;

c) Bölge sınırları içinde, kendilerini söz konusu esaslar ve temel genel unsurlarla sınırlayan kanunlarda yer alan hukuk kurallarının esaslarını ya da temel genel unsurlarını geliştirmek;

d) Bölgesel mevzuatı ve egemenlik yetkisini kullanan organların çıkardığı ve düzenleme yetkisinin söz konusu organlara tahsis edilmediği kanunları düzenlemek;

e) Statülerin yapılma sürecini başlatmak ve 226'ncı madde uyarınca, ilgili Yasama Meclisi üyelerinin seçimiyle ilgili mevzuatı yapma sürecini başlatmak;

f) 167'nci maddenin birinci fıkrası uyarınca, bölgesel hükümet kanun tasarılarını ve değişiklik taslaklarını Cumhuriyet Meclisine sunarak, kanun çıkarma sürecini başlatmak;

g) Kendi yürütme yetkisini kullanmak;

h) Kendi varlıklarını yönetmek, kullanmak ve çıkarlarına olan işlemleri üstlenmek ve sözleşmeler yapmak;

i) Kanunda belirtildiği üzere, kendi vergi koyma yetkisini kullanmak ve Cumhuriyet Meclisince kabul edilen çerçeve kanunların şartlarına göre ulusal mali sistemi bölgeye özgü şartlara uyarlamak;

j) Statüleri ve özerk bölgelerin maliyesini düzenleyen kanun uyarınca, söz konusu özerk bölgede toplanan veya üretilen vergi gelirlerini ve Devletin vergi gelirlerinden etkin ulusal dayanışma ilkesiyle belirlenecek bir bölümünü ve kendilerine ayrılacak diğer gelirleri kullanmak ve bu gelirleri kendi harcamalarına ayırmak;

l) Yerel yönetimleri oluşturmak ve feshetmek ve yasaların belirlediği bunlarla ilgili alanı değiştirmek;

m) Yerel yönetimler üzerinde gözetim yetkisini kullanmak;

n) Kırsal yerleşimleri kasaba veya şehir kategorisine yükseltmek;

o) Daireleri ve hizmetleri, kamu kurumları ve sadece veya ağırlıklı olarak bölgede veya bölge çıkarına hizmet edilen diğer durumlarda faaliyet gösteren kamu ve millileştirilmiş şirketleri idare etmek;

p) Bölgesel ekonomik ve sosyal kalkınma planı, bölgesel bütçe ve bölgenin hesaplarını kabul etmek ve ulusal planların hazırlanmasında yer almak;

q) 165'inci maddenin birinci fıkrasının d) bendindeki hükümler saklı kalmak kaydıyla, idari suçlar ve bunlara karşılık gelen cezaları tanımlamak;

r) Dolaşımdaki ödeme araçlarını kontrol etmek ve bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasının finansmanını sağlamak için mali, parasal ve finansal ve döviz politikasının tanımlanmasına ve uygulanmasına katılmak;

s) Karasuları, münhasır ekonomik bölge ve bitişik deniz tabanı politikalarının belirlenmesine katılmak;

t) Kendilerini doğrudan ilgilendiren uluslararası antlaşmalar ve sözleşmelerin müzakerelerine katılmak ve bunların getirilerinden pay elde etmek;

u) Tamamı egemenlik yetkisini kullanan ve dışişlerinden sorumlu organlarca ortaya konan kılavuz ilkelerle uyum içinde olmak üzere, yabancı bölgesel kuruluşlarla işbirliğine girmek ve amacı bölgeler arası diyalogu ve işbirliğini geliştirmek olan örgütlerde yer almak;

v) Kendi inisiyatifleriyle veya egemenlik yetkisini kullanan organlar kendilerine danıştığında, söz konusu organların sorumluluk alanında olan ve özerk bölgeleri ilgilendiren konularda, kendi özel çıkarlarını ilgilendiren konularda, Portekiz Devletinin Avrupa Birliğinin inşaa sürecindeki duruşları hakkında görüş bildirmek;

x) Kendilerini ilgilendiren konularda gelişmeler söz konusu olduğunda, Avrupa bölgesel kurumlarında ve Avrupa Birliğinin karar alma süreçleriyle ilgili delegasyonlarda temsil edilerek, Avrupa Birliğinin inşaa sürecine katılmak ve ayrıca 112'nci madde hükümleriyle uyum halinde birlik mevzuatını ve diğer kanunları uyarlamak.

2. Kanun yapmak için yetki arayışında bulunan bölgesel Hükümet, kanun tasarılarıyla birlikte, yetki istenen bölgesel kanun hükmünde kararname taslağı eklenir. Kanun yapma yetkisi veren ilgili kanunlarda 165'inci maddenin iki ve üçüncü fıkrasının hükümleri geçerlidir.

3. Bir önceki fıkrada sözü edilen yetkilendirme, Cumhuriyet Meclisinin veya verildiği Yasama Meclisinin yasama döneminin sona ermesi veya feshedilmesi ile hükümsüz sayılır.

4. Yukarıdaki birinci fıkranın b) ve c) bendinde öngörülen bölgesel kanun hükmünde kararname, yasama yetkisi veren kanun veya kabul edildiği temel kanundan açıkça bahseder. 169'uncu madde hükümleri, gerekli değişikliklerle, söz konusu kararnameler için de geçerlidir.

Madde 228. (Yasama özerkliği)

1. Özerk bölgelerin yasama özerkliği, ilgili siyasi ve idari statülerde, egemenlik yetkisi kullanan organların özel sorumluluğu olmayan konularda geçerlidir.

2. Egemenlik yetkisini kullanan organların özel sorumluluğu olmayan bir konuda özel bölge mevzuatının yokluğunda, mevcut kanun hükümleri özerk bölgelerde de geçerlidir.

Madde 229. (Egemenlik yetkilerini kullanan organlar ve bölgesel kuruluşlar arasında işbirliği)

1. Özyönetim organlarıyla işbirliği halinde, egemenlik yetkisini kullanan organlar, özerk bölgelerin ada durumlarından kaynaklanan eşitsizlikleri düzeltme amacıyla, özerk bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlar.

2. Egemenlik yetkisini kullanan organlar, kendi sorumluluk alanlarında olan ve özerk bölgeleri ilgilendiren konularla ilgili olarak, her zaman bölgesel özyönetim organlarına danışır.

3. Cumhuriyet ve özerk bölgeler arasındaki mali ilişkiler, 164'üncü maddenin t) bendinde öngörülen kanunla düzenlenir.

4. Cumhuriyet Hükümeti ve Bölgesel Hükümetler, özellikle sorumlulukları devreden kanunları içerenler olmak üzere diğer işbirliği biçimleri üzerinde mutabakat sağlayabilirler. Söz konusu her durumda, mali kaynakların transferi ve geçerli mali denetim mekanizmaları tespit edilir.

Madde 230. (Cumhuriyet Temsilcileri)

1. Her bir özerk bölge için, Cumhurbaşkanının, Hükümete danışarak atayacağı ve görevden alacağı bir Cumhuriyet Temsilcisi olur.

2. Görevinden alınmadığı sürece, Cumhuriyet Temsilcisinin görev süresi Cumhurbaşkanının görev süresi kadardır ve yeni bir Cumhuriyet Temsilcisi atandığında sona erer.

3. Cumhuriyet Temsilcisi makamı boşaldığında, görevi başında olmadığında veya görevlerini yapamaz duruma geldiğinde, yerine geçici olarak Yasama Meclisi Başkanı bakar.

Madde 231. (Özerk bölgelerin özyönetim organları)

1. Her özerk bölge Yasama Meclisi ve Bölgesel Hükümet biçiminde özyönetim organlarına sahiptir.

2. Yasama Meclisleri nispi temsil esasına göre, kendi aralarından gizli oyla seçilirler.

3. Her Bölgesel Hükümet siyasi açıdan özerk bölgenin Yasama Meclisine karşı sorumludur ve Cumhuriyet Temsilcisi bölgesel seçim sonuçlarının ışığında Başbakanı atar.

4. Cumhuriyet Temsilcisi, Başbakanın teklifi üzerine, Bölgesel Hükümetin geri kalan üyelerini atar ve görevden alır.

5. Her Bölge Hükümeti, özerk bölgenin Yasama Meclisi huzurunda görev alır.

6. Her Bölgesel Hükümet, kendi teşkilatını ve işlemlerini ilgilendiren konulardan münhasıran sorumludur.

7. Özerk bölgelerin özyönetim organlarının, görevlilerinin statüsü ve rolü ilgili organların siyasi ve idari tüzüklerinde belirtilir.

Madde 232. (Özerk bölgelerin Yasama Meclislerinin sorumlulukları)

1. Her özerk bölgenin Yasama Meclisi, 227'nci maddenin birinci fıkrasının a), b) ve c) bentleri ile d) bendinin ikinci bölümü, f) bendi ile i) bendinin ilk bölümü ve n) ve q) bentlerinde öngörülen yetkileri kullanmaktan ve bütçeyi, bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınma planı ve hesaplarını kabul etmekten ve ulusal mali sistemi bölgenin özelliklerine göre uyarlamaktan münhasıran sorumludur.

2. Her özerk bölgenin Yasama Meclisi, Cumhurbaşkanının, bölgede kayıtlı seçmenlere, bölgeye ilişkin önemli konularda fikirlerini bağlayıcı şekilde ifade etmelerini isteyebileceği bölgesel referandum taslakları sunmaktan sorumludur. 115'inci madde hükümleri, gerekli değişikliklerle, söz konusu referandumlar için de geçerlidir.

3. Her özerk bölgenin Yasama Meclisi, Anayasa ve kendi siyasi ve idari statüsüne uygun olarak kendi İçtüzüğü'nün taslağını hazırlar ve kabul eder.

4. 175'inci maddenin c) bendi, 178'inci maddenin bir-altıncı fıkraları, 179'uncu maddenin üçüncü fıkrasının e) ve f) bentleri ve dördüncü fıkra hariç ve 180'inci madde hükümleri, gerekli değişiklikler yapılmak kaydıyla, özerk bölgelerin Yasama Meclisleri ve parlamento grupları için de geçerlidir.

Madde 233. (Cumhuriyet Temsilcilerinin imza ve vetosu)

1. Cumhuriyet Temsilcisi bölgesel kanun hükmünde kararname ve bölgesel düzenleyici kararname imzalamak ve onları yayınlamaktan sorumludur.

2. Yasama Meclisinin imza için gönderdiği herhangi bir kararnamemin alınmasından veya Anayasa Mahkemesinin kararnamemin hiçbir hükmünün anayasaya aykırı olmadığına hükmeden kararından itibaren onbeş gün içinde, Cumhuriyet Temsilcisi kararnameyi ya imzalar ya da veto hakkını kullanır. Veto

durumunda, veto gerekçesini ortaya koyan bir yazıyla kararnamenin yeniden görüülmesini ister.

3. Özerk bölgenin Yasama Meclisi, tüm üyelerin salt çoğunluğuyla önceki oyunu teyit ederse, Cumhuriyet Temsilcisi kararnameyi aldıktan sonraki sekiz gün içinde imzalar.

4. Cumhuriyet Temsilcisi, Bölgesel Hükümetin imza için gönderdiği herhangi bir kararnamenin alınmasından itibaren yirmi gün içinde, kararı ya imzalar ya da imzalamayı reddeder. Ret halinde, veto gerekçelerini yazılı olarak bölgesel Hükümete bildirir, bunun üzerine Bölgesel Hükümet kararnameyi özerk bölgenin Yasama Meclisine sunulmak üzere bir kanun tasarısı haline dönüştürebilir.

5. Cumhuriyet Temsilcisi ayrıca 278 ve 279'uncu maddeler uyarınca da veto hakkını kullanır.

Madde 234. (Özyönetim organlarının feshi veya görevden alınması)

1. Cumhurbaşkanı önce Devlet Şûrası'na ve özerk bölgelerin Yasama Meclisinde sandalyesi bulunan partilere danıştıktan sonra, özerk bölgenin Yasama Meclisini feshedebilir.

2. Bir özerk bölgenin Yasama Meclisinin feshi, bölgesel Hükümetin azledilmesine sebep olur ve bunun üzerine, seçimlerin ardından yeni bir bölgesel Hükümet oluşuncaya kadar, bölgesel Hükümetin görevi sadece kamu işlerinin yürütülmesi için gerçekten gerekli işlemleri yapmakla sınırlıdır.

3. Bir özerk bölgenin Yasama Meclisinin feshi, ardından gelen seçim sonrasında Meclisin ilk oturumuna kadar, üyelerinin görev sürelerinin devamını veya Daimi Komisyonun sorumluluklarını etkilemez.

Başlık VIII.

Yerel yönetim

Bölüm I.

Genel esaslar

Madde 235. (Yerel yönetimler)

1. Devletin demokratik teşkilat yapısı içinde yerel yönetimler de bulunur.

2. Yerel yönetimler bölgesel tüzel kişiliklerdir, temsil organlarına sahiptirler ve yerel halkın çıkarlarını gözetirler.

Madde 236. (Yerel yönetim kategorileri ve idari bölümler)

1. Anakarada, yerel yönetim birimleri bucaklar, belediyeler ve idari bölgelerden oluşur.

2. Azor adaları ve Madeira özerk bölgeleri bucaklar ve belediyelerden oluşur.

3. Büyük kentsel alanlarda ve adalarda kanun oraya özgü belirli koşullara uygun olarak yerel yönetim örgütünün diğer biçimlerini oluşturabilir.

4. Kanun Portekiz topraklarının idari amaçlarla nasıl bölümleneceğini belirler.

Madde 237. (Yerinden yönetim)

1. Kanun, idari adem-i merkeziyetçilik ilkesine uygun olarak, yerel yönetimlerin sorumluluklarını ve teşkilatlanmasını ve organlarının sorumluluklarını düzenler.

2. Her yerel yönetim meclisi, plan ve bütçesinin seçeneklerini kabul etme yetkisi de dahil olmak üzere, kanunların kendisine vermiş olduğu yetkilerini kullanmakla sorumludur.

3. Belediye polisi kamu düzeninin sağlanması ve yerel toplulukların korunmasında işbirliği yapar.

Madde 238. (Yerel varlıklar ve maliye)

1. Yerel yönetimler, kendi varlıklarına ve maliyesine sahiptir.

2. Kanun, yerel maliyeyi düzenleyen kuralları koyar ve kamu kaynaklarının kamu ve yerel yönetimler arasında adil dağıtılmasını ve aynı kategorideki yerel yönetimler arasındaki eşitsizliklerin giderilmesinin sağlanmasını gözetir.

3. Her yerel yönetimin gelirinde zorunlu olarak varlıklarının yönetiminden gelenler ve hizmetlerin kullanılmasından alınan ücretler bulunur.

4. Yerel yönetimler, kanunun belirlediği durumlar ve şartlarda vergi koyma yetkisine sahip olabilir.

Madde 239. (Karar alma ve yürütme organları)

1. Yerel yönetimlerin teşkilat yapıları karar verme yetkileri olan seçilmiş bir meclis ve meclise karşı sorumlu olacak bir müşterek yürütme organından oluşur.

2. Meclisler, nispi temsil sistemine göre, söz konusu yerel yönetim alanında kayıtlı seçmenlerin, doğrudan genel ve gizli oyu ile seçilir.

3. Müşterek yürütme organı yeterli sayıda üyeden oluşur. Kullanılan oyların en fazlasını alan listenin birinci sırasındaki aday, kanunun benimsediği çözüme bağlı olarak meclisin veya yürütme organının Başkanı olarak atanır. Kanun aynı zamanda seçim sürecini, meclisin ve yürütme organının oluşumunu ve görevden alınmalarını ve çalışma usullerini ve faaliyetlerini düzenleyen şartları belirler.

4. Yerel yönetim organlarına seçilmek için adaylıklar, kanunda belirtildiği şekilde, tek veya birleşik olarak siyasi partiler aracılığıyla veya kayıtlı seçmen grupları olarak bildirilebilir.

Madde 240. (Yerel referandumlar)

1. Kanunun belirleyeceği durum ve şartlarda ve hükümlerle, yerel yönetimler, yerel yönetim organlarının sorumluluk alanlarına giren konuları kayıtlı seçmenlerin oyuna sunabilirler.

2. Kanun kayıtlı seçmenlere referandum süreci başlatma hakkı verebilir.

Madde 241. (Düzenleme yetkisi)

Anayasa ve kanunlar ve daha yüksek bir kategoride yerel yönetimin veya söz konusu yerel yönetimin üzerindeki bir makamın çıkardığı yönetmeliklerce belirlenen sınırlar içinde, yerel yönetimler kendi düzenleme yetkilerine sahip olur.

Madde 242. (İdari gözetim)

1. Yerel yönetimlerin idari gözetimi, yerel yönetim organlarının kanunlara uygunluğunu içerir ve kanunun belirlediği şekillerde ve durumlarda uygulanır.

2. Yerel özerklik kısıtlayan gözetim tedbirlerinden önce bir yerel yönetim organının görüşü alınır ve kanunla idare edilir.

3. Yerel yönetim organları sadece ciddi yasadışı fiillerinden ya da ihmallerinden dolayı feshedilebilir.

Madde 243. (Yerel yönetimlerin personeli)

1. Yerel yönetimler, kanunun ortaya koyduğu şekilde, kendi personeline sahip olur.

2. Devlet personeli ve görevlileriyle ilgili düzenleme yapan kurallar, kanunda belirtildiği gibi, gerekli değişikliklerin yapılması kaydıyla, yerel yönetim personeli ve görevlileri için de geçerlidir.

3. Yerel yönetimlerin özerkliğine hanel getirmeksizin, kanun, Devletin teknik ve insan kaynakları şeklinde bu makamlara sağlayacağı destek biçimlerini belirler.

Bölüm II.

Bucaklar

Madde 244. (Bucak organları)

Bir bucağın temsil organları bucağın meclisi ve bucağın yönetimidir.

Madde 245. (Bucak meclisleri)

1. Bucak meclisi, bucağın karar alma organıdır.

2. Kanun, nüfusu çok küçük olan bucaklardaki bucağın meclisleri yerine kayıtlı seçmenlerin genel kurulunun geçmesini gerektirebilir.

Madde 246. (Bucak yönetimleri)

Bucak yönetimi, bucağın müşterek karar alma organıdır.

Madde 247. (Birlikler)

Bucaklar, kanunla ortaya konmuş olduğu gibi, ortak çıkarlarını yönetmek için birlikler oluşturabilir.

Madde 248. (Görevlerin devri)

Bucak meclisleri, yönetim yetkisi kullanmayı gerektirmeyen idari görevleri mahalle örgütlerine devredebilir.

Bölüm III. Belediyeler

Madde 249. (Belediyelerde değişiklikler)

Söz konusu yerel yönetim organlarına önceden danışıldıktan sonra, kanunla, belediyeler oluşturulur, feshedilir ve alanları değiştirilir.

Madde 250. (Belediye organları)

Bir belediyenin temsil organları belediye meclisi ve belediye yönetimidir.

Madde 251. (Belediye meclisleri)

Belediye meclisi ilgili belediyenin karar organıdır ve doğrudan seçilen üyeler ve belediyenin bucak yönetimlerinin başkanlarından oluşur. Doğrudan seçilen üye sayısı bucak yönetimlerinin başkanlarının sayısından daha büyük olur.

Madde 252. (Belediye yönetimleri)

Belediye yönetimi, belediyenin müşterek karar alma organıdır.

Madde 253. (Birlikler ve federasyonlar)

Ortak çıkarlarını yönetmek için, belediyeler, kanunun belirli yetki ve sorumluluklar verdiği birlikler ve federasyonlar oluşturabilir.

Madde 254. (Dolaysız vergi gelirinden pay)

1. Belediyeler, hak olarak ve kanunla ortaya konduğu gibi, dolaysız vergilerden elde edilen gelirlerden pay alır.

2. Belediyeler, kanunun ortaya koyduğu şekilde, kendi vergi gelirlerine sahip olur.

Bölüm IV. İdari bölgeler

Madde 255. (Kanunla oluşturma)

İdari bölgeler, yetkilerini ve yapılarını, sorumluluklarını ve organlarının çalışma usullerini belirleyen ve her idari bölge için geçerli kurallar arasında farklılıklar koyabilen kanunlarca aynı anda oluşturulur.

Madde 256. (Fiili kurum)

Her bir fiili kurumu oluşturan tek tek kanunlar aracılığıyla idari bölgelerin fiili kurumları bir önceki maddede öngörülen kanuna ve oylarını her bir bölgesel alanı kapsayan doğrudan ulusal oy pusulasında kullanan kayıtlı seçmenlerin çoğunluğunun lehte oyuna tabidir.

1. Oy kullanan kayıtlı seçmenlerin çoğunluğunun, idari bölgelerin fiilen kurulmasıyla ilgili ulusal kapsamda bir soruya lehte cevap vermemeleri durumunda, kanunla oluşturulan her bir bölgeye ilişkin sorulara verilen cevaplar geçerli olmaz.

2. Önceki fıkralarda öngörülen kayıtlı seçmenlere danışma, bir teşkilat kanununun hükümleri dahilinde ve Cumhuriyet Meclisinin teklifi üzerine, Cumhurbaşkanının kararıyla gerçekleşir. 115'inci maddeden türetilen sistem gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra uygulanır.

Madde 257. (Sorumlulukları)

İdari bölgelere, belediyelerin özerkliğine saygı göstererek ve yetkilerine sınırlama getirmeksizin, özellikle, resmi daireler ve hizmetlerin yönetimi ve belediyelerin çalışmaları için destek ve eşgüdüm sağlanmasını içeren görevler verilir.

Madde 258. (Planlama)

İdari bölgeler bölge planları hazırlar ve ulusal planların hazırlanmasında görev alır.

Madde 259. (Bölge organları)

İdari bölgenin temsil organları bölge meclisi ve bölge yönetiminden meydana gelir.

Madde 260. (Bölge meclisleri)

Bölge meclisi, bölgesinin karar alma organıdır. Bu meclis, doğrudan seçilen üyelere ve nispi temsil sistemine göre ve d'Hondt en yüksek ortalama kuralıyla seçilen daha az sayıda üyeden, doğrudan seçimle atanan aynı bölgenin belediye meclisleri üyeleri tarafından oluşturulan bir ortak kuruldan oluşur.

Madde 261. (Bölge yönetimleri)

Bölge yönetimi, bölgenin müşterek yürütme organıdır.

Madde 262. (Hükümet temsilcileri)

Bakanlar Kurulu, her bölgeye bir Hükümet temsilcisi atayabilir. Böyle temsilcilerinin sorumlulukları da kendi bölgelerindeki yerel yönetimler için geçerli olur.

**Bölüm V.
Mahalle örgütleri**

Madde 263. (Oluşumu ve alanı)

1. Yerel halkın mahalli yaşama katılımını arttırmak için, bucaklardan küçük alanlarda mahalle örgütleri oluşturulabilir.

2. Kendi inisiyatifiyle veya bir veya daha fazla mahalle komitesi veya önemli sayıda mahallelinin isteği üzerine, yerel bucak yönetimi, bir önceki paragrafta sözü geçen örgütlerin coğrafi alanının sınırlarını çizer ve bu sınırlarla ilgili ortaya çıkan her türlü uyuşmazlığı çözer.

Madde 264. (Yapı)

1. Kanun, mahalle meclisi ve bir mahalle komitesinden oluşan mahalle örgütlerinin yapısını belirler.

2. Mahalle meclisleri bucak nüfus sayımı sırasında kayıtlı mahalle sakinlerinden oluşur.

3. Her mahalle meclisi, aynı zamanda görevden uzaklaştırma yetkisine sahip olduğu bir mahalle komitesi seçer.

Madde 265. (Haklar ve sorumluluklar)

1. Mahalle komiteleri şu haklara sahiptir:

a) Mahalle sakinlerini ilgilendiren idari konularla ilgili olarak yerel yönetimlere dilekçe verme;

b) Temsilcileri vasıtasıyla, oy hakkı olmaksızın bucak meclisine katılma.

2. Mahalle örgütleri, kanunun ya da bucak organlarının kendilerine devredebilecekleri görevleri yürütmekten sorumludur.

Başlık IX.

Kamu Yönetimi

Madde 266. (Temel ilkeler)

1. Kamu yönetimi, kamu yararını gözetir ve vatandaşların kanununla da korunan her türlü hak ve çıkarlarına saygı gösterir.

2. Yönetim organları ve çalışanlar Anayasaya tabidir ve fonksiyonlarını yerine getirirken, eşitlik, ölçülülük, adalet, tarafsızlık ve iyi niyet ilkelerine saygılı hareket ederler.

Madde 267. (Yönetim yapısı)

1. Kamu yönetimi, bürokrasiyi önlemek, resmi daireleri ve hizmeti yerel halka yaklaştırmak ve ilgilenen tarafların özellikle kamu dernekleri, mahalle örgütleri ve diğer demokratik temsil biçimlerini kullanarak etkin yönetimine katılmasını sağlayacak bir şekilde yapılandırılır.

2. Bir önceki fıkranın amaçları için ve kamu yönetiminin faaliyetinin etkililiği ve birliğine ve yetkili organların, yönetimi, denetimi ve gözetimine halel getirmeksizin, kanun, yönetimin yerelleştirilmesi ve devri için yeterli biçimleri ortaya koyar.

3. Kanun, bağımsız idari organlar oluşturabilir.

4. Kamu dernekleri, sadece özel ihtiyaçları karşılamak için kurulabilir ve sendikaların özel işlevlerini yerine getiremez ve kendi içinde üyelerinin haklarına saygı ve organlarının demokratik oluşumu temelinde örgütlenir.

5. İdari faaliyetlerdeki işlemler, kaynakların daireler ve hizmetler tarafından rasyonel kullanımını vatandaşların kendilerini ilgilendiren kararların alınmasına katılmalarını sağlayacak özel bir kanunun konusudur.

6. Kamu yetkilerini kullanan özel kuruluşlar kanunla belirtilen idari denetime tabi tutulabilir.

Madde 268. (Vatandaşların hakları ve teminatları)

1. Vatandaşlar, kendilerini doğrudan ilgilendiren işlemlerdeki gelişmeyle ilgili olarak istediklerinde yönetim tarafından bilgilendirilme ve kendileriyle ilgili alınan kararlardan haberdar edilme hakkına sahiptir.

2. İç ve dış güvenlik, cezai soruşturma ve kişisel gizlilik konularını düzenleyen kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, vatandaşların idari dosyalara ve kayıtlara erişim hakkı vardır.

3. İdari işlemlerin, kanunun koyduğu biçimde ilgili taraflara bildirilmesi gerekir ve kanun güvencesinde olan hak ve çıkarlarını etkileyeceği zaman, tarafların erişebileceği açık gerekçelere dayandırılırlar.

4. Vatandaşların, özellikle söz konusu hakların ve çıkarların tanınması, haklarına ve çıkarlarına zarar veren herhangi bir idari işlemi reddetme, şekli ne olursa olsun, kanunun gerektirdiği idari işlemlerin uygulamasında olumlu kararlar konusu ve yeterli uyarı konusu dahil olmak üzere, kanun güvencesindeki hak ve çıkarlarına etkin yargı denetimi güvencesi verilir.

5. Vatandaşlar ayrıca dış kuvvete sahip ve kanun güvencesindeki hak veya çıkarlarına zarar veren idari kurallara karşı gelme hakkına sahip olacaktır.

6. Yukarıdaki bir ve ikinci fıkraların hükümleri için, kanun, idarenin cevap vermesi için azami zaman sınırı belirler.

Madde 269. (Kamu personeline uygulanan kurallar)

1. Kamu yönetimi çalışanları ve Devletin ve diğer kamu organlarının diğer çalışanları, görevlerini yerine getirirken, idarenin yetki düzenleyici organlarının kanuna göre tanımladığı şekilde, münhasıran kamu yararına hizmet eder.

2. Kamu yönetimi çalışanları ve Devletin ve diğer kamu organlarının çalışanları, Anayasada öngörülen herhangi siyasi haklarını kullanmaktan ötürü, özellikle siyasi parti tercihleri nedeniyle, zarar görmezler veya fayda elde etmezler.

3. Diplin işlemine konu olan kişilerin dinlenme ve kendilerini savunma güvencesi vardır.

4. Kamu makam ve görevleri, kanunda açıkça belirtilen durumlar dışında, toplanamaz.

5. Kanun, kamu makamları veya görevleriyle bağdaşmayacak faaliyetleri belirler.

Madde 270. (Hakların kullanımının kısıtlanması)

Kesinlikle söz konusu işlevlerle ilgili özel talepler için gerekli oranda olmak üzere, kanun, ifade, toplantı, gösteri, dernek ve toplu dilekçe haklarının ve faal hizmette bulunan tam zamanlı askerler ve askeri personelin ve polis kuvvetlerinin ve güvenlik güçlerinin seçimlere girme hakkına kısıtlama getirebilir. Kanun, asker, askeri personel, polis ve güvenlik güçleri için, kendilerine sendika kurma hakkı tanınmış olsa bile, grev hakkının kullanılmasını engelleyebilir.

Madde 271. (Devlet personelinin ve görevlilerinin yükümlülükleri)

1. Devletin ve diğer kamu organlarının personel ve görevlilerinin, hukuki ve cezai yükümlülükleri vardır ve görevlerini yerine getirirken fiilleri ve ihmallerinden dolayı ve vatandaşların kanun güvencesinde olan haklarını ve çıkarlarını ihlal eden herhangi bir icraatları nedeniyle disiplin işlemlerine

tabidirler. Bu açıdan herhangi bir dava veya işlem, hiçbir aşamada daha yüksek bir makamın iznine tabi değildir.

2. Söz konusu emirler veya talimatlara itiraz etmiş olmak veya yazılı olarak iletilmesini veya teyit edilmesini istemiş olmak koşuluyla, görevini yaparken meşru bir hiyerarşik amirden gelen emir veya talimatlara göre hareket eden hiçbir personel veya görevli yükümlü tutulamaz.

3. Emre itaat görevi, emir ve talimata uymak herhangi bir suçun işlenmesi anlamına geldiğinde sona erer.

4. Kanun, Devlet ve diğer kamu kuruluşlarının, kurum, personel ve görevlilerinin tazminat hakkına sahip olacağı koşulları düzenler.

Madde 272. (Kolluk)

1. Kolluk kuvvetlerinin görevleri hukukun demokratik üstünlüğünü savunmak ve vatandaşların iç güvenlik ve haklarını güvence altına almaktır.

2. Güvenlik amacıyla kullanılacak tedbirler kanun tarafından belirlenir ve kesinlikle gerekmedikçe başvurulmaz.

3. Devletin güvenliğine karşı suçlar da dahil olmak üzere, suçun önlenmesi, sadece güvenliği düzenleyen genel kurallarla uyum halinde ve vatandaşların hakları, özgürlükleri ve teminatlarına saygı ile yürütülür.

4. Kanun kolluk güçlerini düzenleyen kuralları koyar ve bu tür her kuvvet Portekiz topraklarının tamamı için tek bir teşkilat yapısına sahip olur.

Başlık X.

Milli savunma

Madde 273. (Milli savunma)

1. Devlet milletin savunmasını sağlama yükümlülüğü altındadır.

2. Milli savunma amacı, anayasal düzene, demokratik kurumlara ve uluslararası anlaşmalara saygı içinde, ulusal bağımsızlığı, toprak bütünlüğünü ve herhangi bir dış saldırı ya da tehdide karşı halkın özgürlük ve güvenliğini garanti altına almaktır.

Madde 274. (Yüksek Ulusal Savunma Konseyi)

1. Yüksek Ulusal Savunma Konseyi'ne Cumhurbaşkanı Başkanlık eder ve kanunda belirtildiği gibi oluşturulur: Söz konusu oluşum Cumhuriyet Meclisi'nden seçilen üyeleri içerir.

2. Yüksek Ulusal Savunma Konseyi, ulusal savunma ve Silahlı Kuvvetlerin teşkilat, operasyon ve disiplin konularıyla ilgili konular için özel danışma organıdır. Kanunun kendisine verebileceği diğer idari sorumlulukları olabilir.

Madde 275. (Silahlı Kuvvetler)

1. Silahlı Kuvvetler Cumhuriyetin askeri savunmasını sağlamakla görevlidir.

2. Silahlı Kuvvetler münhasıran Portekiz vatandaşlarından oluşur ve Portekiz topraklarının tamamı için tek bir teşkilat yapısına sahiptir.

3. Silahlı Kuvvetler, Anayasa ve kanun tarafından belirlenen egemenlik yetkilerini kullanan yetkili organlara itaat eder.

4. Silahlı Kuvvetler, Portekiz halkına hizmet eder ve kesinlikte tarafsızdır. Personeli hiçbir şekilde siyasete müdahale etmek için silahını, konumunu veya görevini kullanmaz.

5. Kanunda belirtildiği gibi, Silahlı Kuvvetler Portekiz Devletinin askeri alandaki taahhütlerini yerine getirmek ve Portekiz'in üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarca üstlenilen insani ve barışçıl operasyonlarda yer almakla görevlidir.

6. Kanunda belirtildiği gibi, Silahlı Kuvvetler, sivil savunma görevlerinde, halkın yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasıyla ilgili görevler ve ulusal işbirliği politikası himayesinde teknik ve askeri faaliyetlerde görevlendirilebilir.

7. Sıkıyönetim ve olağanüstü hal gibi durumları düzenleyen kanunlar, Silahlı Kuvvetlerin böyle durumlarda kullanımına ilişkin şartları belirler.

Madde 276. (Ülke savunması, askerlik hizmeti ve yurttaşlık hizmeti)

1. Her Portekiz'li ülkeyi savunma temel hak ve ödevine sahiptir.

2. Kanun, askerlik hizmetini düzenler ve bunun şekillerini, gönüllü ya da zorunlu yapısını, süre ve içeriğini belirler.

3. Kanunen askerlik hizmetini yapmakla yükümlü ve askeri hizmeti için elverişsiz olan vatandaşlar silahsız hizmet veya durumlarına uygun yurttaşlık hizmeti yapar.

4. Kanunen askerlik hizmetini yapmakla yükümlü vicdani retçiler, silahlı askerlik hizmetiyle aynı süre ve ağırlık derecesinde yurttaşlık hizmeti yapar.

5. Yurttaşlık hizmeti, askeri hizmetinin yerine veya onu tamamlayıcı olarak belirlenebilir ve kanun bunu askerlik görevine tabi olmayan vatandaşlara zorunlu tutabilir.

6. Zorunlu askerlik hizmeti veya yurttaşlık hizmeti görevlerini yapamayan veya erteleyen hiçbir vatandaş Devlet veya diğer kamu organlarında işe giremez veya işini sürdüremez.

7. Hiçbir vatandaş, askerlik hizmeti veya zorunlu yurttaşlık hizmetini yapmasının sonucu olarak herhangi bir görevlendirme, sosyal yardım veya sürekli işle ilgili olarak mağdur edilemez.

Kısım IV.

Anayasanın güvence altına alınması ve değiştirilmesi

Başlık I.

Anayasaya uygunluk incelemesi

Madde 277. (Pozitif aykırılık)

1. Anayasanın hükümlerine veya orada benimsenen ilkelerle çatışan kurallar anayasaya aykırıdır.

2. Usulünce onaylanan uluslararası antlaşmalarla ortaya konan kuralların diğer tarafın hukuk sisteminde uygulanması koşuluyla, bu kuralların şekil ve özde anayasaya aykırılığı, bu aykırılığın Anayasanın temel bir hükmünü ihlal etmesi durumu hariç, Portekiz hukuk sisteminde uygulanmalarına engel değildir.

Madde 278. (Anayasaya uygunluğun ön incelemesi)

1. Cumhurbaşkanı, onay için kendisine teslim edilen uluslararası bir antlaşma tarafından belirlenen herhangi bir kuralın, yürürlüğe girmesi için kendisine gönderilen herhangi bir kanun veya idari kanun veya ya da kararnamenin, imzası için kendisine gönderilen herhangi bir uluslararası anlaşmanın anayasaya uygunluk ön incelemesinin yapılması için Anayasa Mahkemesine gönderebilir.

2. Cumhuriyet Temsilcileri de, Anayasa Mahkemesinden, imza için kendilerine gönderilen bölgesel bir kanun hükmünde kararnamenin koyduğu herhangi bir kuralın anayasaya uygunluğunun bir ön incelemesini yapmasını isteyebilir.

3. Anayasaya uygunluk ön incelemeleri söz konusu belgenin alınmasından itibaren sekiz gün içinde istenir.

4. Cumhurbaşkanının kendisinden ayrı olarak, Başbakan veya Cumhuriyet Meclisinin görevlerini tam ifa ederek tüm üyelerinin beşte biri Anayasa Mahkemesinden, yürürlüğe girmesi için Cumhurbaşkanına gönderilen kararla ortaya konan bir kuralın Anayasaya aykırılığının ön incelemesini yapmasını isteyebilir.

5. Cumhuriyet Meclisi Başkanı, Cumhurbaşkanına bir teşkilat kanunu olarak yürürlüğe girmesi için herhangi bir karar gönderdiği tarihte Başbakan ve Cumhuriyet Meclisindeki meclis gruplarına bunu bildirir.

6. Yukarıdaki dördüncü fıkrada öngörülen anayasaya uygunluk ön incelemesi beşinci fıkrada öngörülen tarihten itibaren sekiz gün içinde istenir.

7. Yukarıdaki birinci fıkra hükümlerine hanel getirmeksizin, Cumhurbaşkanı, yukarıdaki dördüncü fıkrada sözü edilen kararnameleri, alındıkları tarihten itibaren sekiz güne veya Anayasa Mahkemesinden görüş istenmişse mahkeme kararını bildirinceye kadar yürürlüğe sokmaz.

8. Anayasa Mahkemesi kararını yirmi beş gün içinde bildirir ancak Cumhurbaşkanı yukarıdaki birinci fıkrada belirtilen durumda aciliyet nedeniyle bu süreyi indirebilir.

Madde 279. (Kararın sonuçları)

1. Anayasa Mahkemesi, kararname veya uluslararası anlaşmanın herhangi bir kuralının Anayasaya aykırı olduğu kararını vermesi durumunda, Cumhurbaşkanı veya Cumhuriyet Temsilcisi, kanun veya anlaşmayı veto eder ve onu kabul eden organa geri gönderir.

2. Yukarıdaki birinci fıkrada öngörülen durumda, böyle bir kararname, kararnameyi kabul eden organ, anayasaya aykırı bulunmuş olan kuralı çıkarır veya uygun olduğu hallerde, söz konusu kural hazır bulunan tüm üyelerin en az

üçte iki çoğunlukla ve üye tamsayısının salt çoğunluğundan daha büyük bir çoğunlukla teyit edilir.

3. Statü veya anlaşma yeniden formüle dilmışse, Cumhurbaşkanı veya Cumhuriyet Temsilcisi, yeni sürümdeki kurallardan herhangi birinin Anayasaya uygunluğunun ön incelemesini isteyebilir.

4. Eğer Anayasa Mahkemesi bir anlaşmada yer alan herhangi bir kuralın anayasaya aykırılığı kararını verirse, söz konusu anlaşma, sadece Cumhuriyet Meclisinin hazır bulunan üyelerin en az üçte ikisine eşit çoğunluğuyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğundan daha büyük çoğunlukla kabul etmesi koşuluyla onaylanabilir.

Madde 280. (Anayasaya ve kanunlara uygunluğun özel incelemesi)

1. Aşağıdaki mahkeme kararlarına karşı Anayasa Mahkemesine başvuru yapılabilir:

a) Herhangi bir kuralın anayasaya aykırılık gerekçesiyle uygulanmasını reddeden;

b) Söz konusu dava sırasında anayasaya aykırılığı iddia edilmiş bir kurulu uygulayan.

2. Ayrıca aşağıdaki mahkeme kararlarına karşı da Anayasa Mahkemesine başvuru yapılabilir:

a) Daha üst yetkiye sahip bir kanunu ihlal ettiği için yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle mevzuatta yer alan bir kuralın uygulanmasını reddeden;

b) Özerk bölgenin statüsünü ihlal ettiği için yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle bölgesel kararnamede yer alan bir kuralın uygulanmasını reddeden;

c) Özerk bölgenin statüsünü ihlal ettiği için yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle egemenlik yetkisi kullanan bir organın çıkardığı bir kararnamede yer alan bir kuralın uygulanmasını reddeden;

d) Dava sırasında yukarıdaki a), b) ve c) bentlerinde sözü edilen gerekçelerle yasalara aykırılığı iddia edilen herhangi bir kuralı uygulayan.

3. Uygulanması reddedilen kuralın bir uluslararası anlaşma, mevzuat veya düzenleyici emirde yer alması durumunda, Cumhuriyet savcılığı zorunlu olarak yukarıdaki birinci ve ikinci fıkranın a) bentlerinde öngörüldüğü gibi başvuruda bulunur.

4. Yukarıdaki birinci fıkranın b) bendi ve ikinci fıkranın d) bendinde öngörülen başvurular sadece anayasaya aykırılık veya kanuna aykırılık sorununu ileri süren tarafça yapılabilir. Kanun bu tür başvuruların kabulünü yöneten kuralları düzenler.

5. Ayrıca, Anayasa Mahkemesinin daha önce Anayasaya veya kanunlara aykırı bulduğu kuralları uygulayan mahkeme kararlarına karşı da Anayasa Mahkemesine başvuru yapılabilir ve Cumhuriyet savcılığı bu başvuruyu yapmaya zorunludur.

6. Anayasa Mahkemesine başvurular, uygun olduğu hallerde, Anayasaya aykırılık veya kanuna aykırılık sorunlarıyla sınırlıdır.

Madde 281. (Anayasaya ve kanunlara uygunluğun soyut incelemesi)

1. Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki aykırılıkları genel bağlayıcı yetkiyle inceler ve ilân eder:

- a) Herhangi bir normun aykırılığı;
- b) Daha üst yetkiye sahip herhangi bir kanunun ihlali gerekçesiyle, mevzuatta yer alan kuralların kanuna aykırılığı;
- c) Özerk bölge statüsünün ihlali gerekçesiyle, bölgesel bir kararnamede yer alan herhangi bir kuralın kanuna aykırılığı;
- d) Özerk bölgenin statüsünde yer alan bir ya da daha fazla hakkın ihlali gerekçesiyle, egemenlik yetkisi kullanan bir organın çıkardığı bir statü ya da kararnamede yer alan kural veya kuralların kanuna aykırılığı.

2. Aşağıdakiler, Anayasa Mahkemesinden, genel bağlayıcı yetkiyle Anayasaya veya kanunlara aykırılık kararı isteyebilir:

- a) Cumhurbaşkanı;
- b) Cumhuriyet Meclisi Başkanı
- c) Başbakan;
- d) Ombudsman;
- e) Cumhuriyet Başsavcısı;
- f) Cumhuriyet Meclisinin üyelerinin onda biri;

Anayasaya aykırılığın ilânı isteminin özerk bölgelerin hakkının ihlaline dayandırılması veya kanunlara aykırılık ilânı isteminin bu bölgelerin statülerin ihlaline dayandırılması durumunda, Cumhuriyet Temsilcileri, özerk bölgelerin Yasama Meclisleri, Bölgesel Hükümetlerin Başbakanları veya ilgili Yasama Meclisi üyelerinin onda biri.

3. Anayasa Mahkemesi, ayrıca, üç özel durumda, Anayasa Mahkemesinin daha önceden anayasaya veya kanunlara aykırı bulduğu herhangi bir kuralın anayasaya veya kanunlara aykırılığını genel bağlayıcı yetkiyle ilân eder.

Madde 282. (Aykırılık veya kanun dışılık ilânının sonuçları)

1. Genel bağlayıcılığı olan Anayasaya veya kanunlara aykırılık kararı, anayasaya veya kanunlara aykırılığı ilân edilen kuralın yürürlüğe girdiği an itibarıyla geçerlilik kazanır ve söz konusu kuralın geçersiz kılmış olabileceği kuralları yeniden geçerli kılar.

2. Ancak, sonraki bir anayasa veya kanun kuralının ihlalinin dolaylı anayasaya veya kanunlara aykırılık durumunda, aykırılık ilânı sadece söz konusu anayasa veya kanun kuralı yürürlüğe girdiğinde geçerli olur.

3. Ceza veya disiplinle veya idari suçlarla ilgili kurallarla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi aksi yönde karar verdiğinde ve bunların içeriğinin davalının lehine olmaması durumu saklı kalmak kaydıyla, daha önce görülmüş davalardaki kararlar geçerliliğini sürdürür.

4. Gerekçeleri ortaya konan, hukuken katilik, haklılık sebepleri veya fevkalade önemli bir kamu yararı amaçları gerektirdiğinde, Anayasa Mahkemesi,

anayasaya veya kanunlara aykırılığın sonuçlarının kapsamının, yukarıdaki bir ve ikinci fıkralarda öngörülenlerden daha fazla sınırlandırılmasına hükmeder.

Madde 283. (İhmal yoluyla anayasaya aykırılık)

1. Cumhurbaşkanı, Ombudsman veya özerk bölgelerle ilgili bir veya daha fazla hakkın ihlali gerekçesiyle, Yasama Meclislerinin başkanlarının istemiyle, Anayasa Mahkemesi inceleme yapar ve anayasal kuralların uygulanabilirliği için gerekli mevzuatın ihmal edilmesi yoluyla Anayasaya uymama kusurunu doğrular.

2. Anayasa Mahkemesi, ihmal yoluyla anayasaya aykırılığa karar verdiğinde, bununla ilgili olarak yetkili yasama organına bildirimde bulunur.

Başlık II.

Anayasada değişiklik

Madde 284. (Sorumluluk ve değişiklik zamanı)

1. Cumhuriyet Meclisi son normal değişiklik Kanununun yayımı tarihinden beş yıl sonra Anayasayı değişiklik için gözden geçirebilir.

2. Ancak, Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının beşte dört çoğunluğuyla, herhangi bir zamanda olağandışı değişiklik yetkisini kullanabilir.

Madde 285. (Değişiklik süreci başlatma yetkisi)

1. Vekiller değişiklik girişimi başlatma yetkisine sahiptir.

2. Bir Anayasa değişiklik taslağı sunulduğunda diğerleri de otuz gün içinde sunulur.

Madde 286. (Kanunu kabul ve yürürlüğe sokma)

1. Anayasa değişikliklerinin üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesi gerekir.

2. Kabul edilen Anayasa değişiklikleri toplanarak tek bir değişiklik kanunu haline getirilir.

3. Cumhurbaşkanı bu tür kanunları yürürlüğe koymayı reddedemez.

Madde 287. (Anayasanın yeni metni)

1. Anayasadaki değişiklikler, gerekli değiştirme, ekleme ve çıkarmalarla metne doğru bir şekilde eklenir.

2. Anayasanın yeni metni değişiklik kanunuyla birlikte yayımlanır.

Madde 288. (Değişikliğin sınırlandırıldığı konular)

Anayasada değişiklik yapan kanunlar şunlara saygı gösterir:

- a) Ulusal bağımsızlık ve Devletin birliği;
- b) Yönetim şeklinin Cumhuriyet olması;
- c) Kilise ve Devlet arasındaki ayırım;
- d) Vatandaşların hakları, özgürlükleri ve teminatları;
- e) İşçilerin, işçi komiteleri ve sendikaların hakları;

f) Üretim araçlarının mülkiyetine, kamu, özel ve kooperatif ve sosyal sektörlerin sahip olması;

g) Karma ekonomi çerçevesinde var olan ekonomik planlara olan gereksinim;

h) Egemenlik yetkisi kullanan organların, özerklik bölgesi organlarının ve yerel yönetim organlarının seçimle gelinen görevlerine genel, gizli ve periyodik seçimle atamalar; ve nispi temsil sistemi;

i) Siyasi partiler ve demokratik muhalefet hakkını da içeren çoğul ifade ve siyasi örgütlenme;

j) Egemenlik yetkisini kullanan organların ayrılığı ve birbirine bağımlılığı;

l) Hukuk kurallarının anayasaya pozitif uygunluk ve ihmal yönünden aykırılık incelemesine tabiliği;

m) Mahkemelerin bağımsızlığı;

n) Yerel yönetimlerin özerkliği;

o) Azor adaları ve Madeira takımadalarının siyasi ve idari özerkliği.

Madde 289. (Değişikliğin sınırlandırıldığı durumlar)

Sıkıyönetim veya olağanüstü hal sırasında Anayasayla ilgili hiçbir değişiklik yapılamaz.

Geçici ve son hükümler

Madde 290. (Önceki kanun)

1. Bir sonraki fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bu bölümde korunmamış olan 25 Nisan 1974'ten sonra yürürlüğe girmiş anayasal kanunlar normal kanunlar olarak değerlendirilir.

2. Anayasanın yürürlüğe girmesinden önce mevcut normal kanunlar, Anayasaya veya içerdiği esaslara aykırı olmamaları koşuluyla, geçerliliğini sürdürür.

Madde 291. (İlçeler)

1. İdari bölgeler fiilen kuruluncaya kadar, bölgelerin kapsamında olmayan alanlar ilçelere ayrılmaya devam eder.

2. Her ilçe, kanunun belirlediği şartlar altında, belediyelerinin temsilcilerinden oluşan bir karar alma meclisine sahip olur.

3. Bir konsey yardımıyla, sivil Vali Hükümeti temsil eder ve her ilçeyi oluşturan alanda denetim yetkisini kullanır.

Madde 292. (PIDE/DGS* görevlileri ve memurlarının suçlandırılması ve yargılanması)

1. 16/75 No.lu 23 Aralık 1975 tarihli Kanunla ve 26 Aralık 1975 tarihli 18/75 Kanunla değişik 8/75 No.lu 25 Temmuz 1975 tarihli Kanun yürürlükte kalır.

2. Kanun, bir önceki fıkrada öngörülen kanunun 2'nci maddesinin iki ve üçüncü fıkraları ve 4'üncü maddesinin b) bendinde ortaya konan suç türlerini ayrıntılı olarak ortaya koyar.

3. Kanun, özellikle, aynı kanunun 7'nci maddesinde öngörülen olağandışı hafifletici durumları düzenleyebilir.

Madde 293. (25 Nisan 1974'ten sonra kamulaştırılmış mülkün yeniden özelleştirilmesi)

1. Üye tamsayısının salt çoğunluğuyla kabul edilen bir çerçeve kanun 25 Nisan 1974'ten sonra kamulaştırılan üretim araçları ve diğer mülkün kullanım hakkı ve mülkiyetinin yeniden özelleştirilmesini düzenler. Bu tür yeniden özelleştirmeler aşağıdaki temel esasları gözetir:

a) Genel kural olarak, 25 Nisan 1974'ten sonra kamulaştırılan üretim araçları ve diğer mülkün kullanım hakkı ve mülkiyetinin yeniden özelleştirilmesi tercihen kamu ihalesi, borsada halka arz veya kamu işiraki yöntemiyle yürütülür.

b) Yeniden özelleştirmelerden elde edilen gelir, sadece kamu borçları ve kamu işletmelerin borçlarını, kamulaştırma borçlarını ödemek veya üretim sektöründe sermaye yatırımı için sadece kullanılmalıdır;

c) Yeniden özelleştirmeye konu olan işletmelerin işçileri yeniden özelleştirme sürecinde tüm hak ve yükümlülüklerini;

d) Yeniden özelleştirmeye konu olan işletmelerin işçileri, işletmenin sermayesine işirak için öncelikli hak sahibi olur;

e) Yeniden özelleştirilecek üretim araçları ve diğer mülk, birden fazla bağımsız kuruluşun ön değerlemesine tabi olur.

2. Dolaylı olarak kamulaştırılan ve ekonominin temel sektörleri dışında konumlanan küçük ve orta ölçekli işletmeler kanunda belirtildiği şekilde yeniden özelleştirilebilir.

Madde 294. (Yerel yönetim organları için geçerli kurallar)

239'uncu maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen zaman yürürlüğe girinceye kadar, yerel yönetim organları 1/92 No.lu 25 Kasım 1992 tarihli Anayasa Değişikliği Kanunu ile değişik Anayasa metnine karşılık gelen mevzuat uyarınca kurulur ve faaliyet gösterirler.

* PIDE/DGS (Uluslararası ve Devlet Savunma Polis/Emniyet Genel Müdürlüğü) Yeni Devlet'in siyasi polisiydi.

Madde 295. (Avrupa Antlaşması hakkında Referandum)

115'inci maddenin 3'üncü fıkrasının hükümleri, Avrupa Birliğinin inşası ve derinleşmesini amaçlayan bir antlaşmanın onaylanması için referanduma gitme ve gerçekleştirme olasılığını etkilemez.

Madde 296. (Anayasanın tarihi ve yürürlüğe girmesi)

1. Portekiz Cumhuriyetinin Anayasası Kurucu Meclis tarafından kabul edildiği tarihi taşır: 2 Nisan 1976.

2. Portekiz Cumhuriyetinin Anayasası 25 Nisan 1976'da yürürlüğe girer.

